

‘Monte Matto | Συνάντηση στον Υμηττό - ένα μουσείο στις παρυφές του βουνού’

Διπλωματική Εργασία

Φοιτήτρια : Ιωάννα Κόκκωνα

Επιβλέπων καθηγητής : Σπύρος Παπαδόπουλος

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας | Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Βόλος, Ιούνιος 2019

‘Monte Matto | Meeting at Hymettus - a museum on the outskirts of the mountain’

Diploma Thesis

Student : Ioanna Kokkona

Supervisor : Spiros Papadopoulos

University of Thessaly | Department of Architecture

Volos, June 2019

Αφιερώνω την διπλωματική μου εργασία στους γονείς μου, Αλέξη Κόκκωνα και Μαρία Σαρηγιάννη και σε όλη την οικογένειά μου. Σε όλους τους ανθρώπους που με βοήθησαν και με υποστήριξαν στα χρόνια της φοίτησής μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Υμηττός είναι το βουνό της Αττικής που απέχει τη μικρότερη απόσταση από το κέντρο της πόλης της Αθήνας. Ως ορεινός όγκος, έχει αδιαμφισβήτητα μεγάλη οικολογική σημασία, καθώς αποτελεί ένα βιότοπο όπου συμβιούν αρμονικά πολλά είδη χλωρίδας και πανίδας. Ο πλούτος του όμως δέχθηκε σωρεία ανθρωπογενών δραστηριοτήτων, που επέφεραν αρνητικές επιπτώσεις. Ο Υμηττός είναι η «αυλή του Αθηναϊκού σπιτιού μας» και πρέπει να τον προστατεύουμε.

Στην περιοχή του δήμου της **Αγίας Παρασκευής**, που εκτείνεται στο ανατολικό άκρο του αθηναϊκού λεκανοπεδίου έως τον ορεινό όγκο του Υμηττού, υφίστανται προβλήματα σύνδεσης του αστικού ιστού με το φυσικό περιβάλλον του βουνού. Ένα δομημένο όριο από ιδιωτικές κυρίως εγκαταστάσεις στην περιαστική ζώνη του Υμηττού καθιστά αδύνατη την προσέγγισή του από τους κατοίκους.

Παράλληλα, οι ελάχιστοι δημόσιοι υπαίθριοι χώροι ή χώροι πρασίνου, αλλά και οι λιγοστοί χώροι πολιτιστικών χρήσεων που διαθέτει η Αγία Παρασκευή φαίνεται να επιτείνουν την ανάγκη ύπαρξης ενός χώρου που θα καλύπτει συνδυαστικά τις ανάγκες των κατοίκων, έχοντας ταυτόχρονα και υπερτοπικό χαρακτήρα.

Λύση στο πρόβλημα θα μπορούσε να είναι η δημιουργία **ενός μουσείου και του δημόσιου υπαίθριου χώρου του**. Το μουσείο αναφέρεται στην ιστορία του Υμηττού, στη συνύπαρξή του με τους ανθρώπους, στους μύθους αλλά και στις επιστήμες που σχετίζεται. Είναι ένας χώρος πολιτισμού που προσφέρει στους επισκέπτες του μια μοναδική εμπειρία **διασύνδεσης με τη φύση και τον πολιτισμό**, σε ένα τόπο όπου τα υποκείμενα μαθαίνουν τι πραγματικά σημαίνουν το 'αστικό' βουνό για τον άνθρωπο. Ένα μουσείο, που η γνωριμία του με τον επισκέπτη δεν θα περιορίζεται σε μια επίσκεψη, αλλά θα δημιουργεί την ευχαρίστηση της επανάληψης, γιατί κάθε νέα επίσκεψη και ανάλογα με την χρονική εποχή θα φέρνει νέες εικόνες και νέες εμπειρίες, μια αίσθηση φιλικότητας και την δυνατότητα της συνάντησης και της συναναστροφής.

SUMMARY

Hymettus is the mountain of Attica region, which is the nearest mountain to the center of Athens. As a volume, it undoubtedly has a great ecological importance, as it is a natural reserve where many species of flora and fauna harmoniously live. But his wealth has received a lot of anthropogenic activities that have had negative effects. Hymettus is the “yard of our Athenian home” and we have to protect it.

At the area of **Agia Paraskevi**, which extends to the eastern edge of the Athenian basin to the mountain mass of Hymettus, there are problems of connecting the urban tissue with the natural environment of the mountain. A structured boundary by privately owned facilities in the Hymettus suburban zone makes it impossible for the inhabitants to approach.

At the same time, the few public open-air spaces or green areas, as well as the few cultural spaces available to Agia Paraskevi, seem to emphasize the need for an area that will meet the needs of the inhabitants, having at the same time a supralocal character.

The solution to the problem may be the creation of a **museum** and **its open-air public space**. The museum refers to the history of Hymettus, to its coexistence with people, to the myths and the related science. It is a place of culture that offers its visitors a unique experience of **interconnection with nature and culture**, in a place where the subjects learn what the urban mountain really means to humans. A museum where acquaintance with the visitor will not be limited to one visit but will create the pleasure of repetition because every new visit, depending on the time, will bring new images and new experiences, a sense of friendliness and the possibility of encounter and interaction.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| Πρόλογος

| Το Βουνό

- Γενικές Πληροφορίες
- Ιλισός ποταμός
- Ιστορία – Αρχιτεκτονική
- Χλωρίδα – Πανίδα
- Σπήλαια – Γεωλογία
- Μυστικά – Θεωρίες
- Μονοπάτια

| Ο τόπος

- Γενικά
- Ιστορία
- Πολεοδομία
- Μέλλον ένταξης Υμηττού – Θεσμικά μέτρα – Στόχοι για το Μέλλον

| Ο χώρος

- Γενικές πληροφορίες
- Ανάλυση αστικού - περιαστικού ιστού

| Πρόταση

- Στόχος
- Αρχές Σχεδιασμού
- Κτιριολογικό Πρόγραμμα
- Η πλατεία
- Το μουσείο

| Επίλογος

| Βιβλιογραφία

1 /

Ο Υμηττός είναι το βουνό της Αττικής που απέχει τη μικρότερη απόσταση από το κέντρο της πόλης της Αθήνας. Από τους προϊστορικούς ακόμα χρόνους έντονη, υπήρξε στο βουνό, η ανθρώπινη παρουσία. Οι κάτοικοι του λεκανοπεδίου και κυρίως των πλησιέστερων οικιστικών μορφωμάτων, αντλούσαν από τον Υμηττό πόρους, τον συμπεριέλαβαν στους μύθους, τις ιστορίες και τις λατρείες τους, απόλαυσαν την ομορφιά του και αυτό συνδέθηκε διαχρονικά με την ζωή τους.

Πάντα αποτελούσε πόλο έλξης και συνεχή τόπο αναψυχής των κατοίκων της γύρω περιοχής, αλλά και ολόκληρης της Αθήνας. Σε αυτό συνηγόρησε και η μοναδική θέα που έχει προς το λεκανοπέδιο Αττικής, από τα περισσότερα σημεία του, καθώς και προς το Σαρωνικό κόλπο, την Αίγινα αλλά και την Πελοπόννησο, από το νοτιότερο σημείο του. Από την αρχαιότητα ο Υμηττός ήταν φημισμένος για το βοτανικό του πλούτο, για την ποικιλία αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, για το εξαιρετικό μέλι, αλλά και για τα λατομεία του.

Όπως προαναφέρθηκε, αποτέλεσε τόπο λατρείας από τους προϊστορικούς χρόνους έως και σήμερα, αφού ενυπάρχουν θέσεις ιερών βωμών κυρίως στις κορυφές του, ενώ κατά τους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους χτίστηκαν ναοί και μοναστήρια, πολλά από τα οποία αποτελούν μέχρι τις μέρες μας σημαντικά ιστορικά μνημεία.

Ο Υμηττός ως ορεινός όγκος, έχει αδιαμφισβήτητα μεγάλη οικολογική σημασία, λόγω της θέσης, της μορφολογίας και του φυσικού του περιβάλλοντος, που επηρεάζει και τις τοπικές κλιματικές συνθήκες της Αττικής. Χαρακτηρίζεται ως 'πνεύμονας' της

Αθήνας, χαρακτηρισμός που συνοψίζει εύστοχα, τον σημαντικό και αναγκαίο ρόλο του στην ποιότητα της ζωής των κατοίκων. Όλα τα είδη χλωρίδας και πανίδας που συμβιώνουν αρμονικά στο βουνό, δημιουργούν ένα βιότοπο με μεγάλη περιβαλλοντική σημασία. Έτσι, είναι αναγκαία η προστασία και η ορθή διαχείρισή του, τόσο μέσω των ατομικών δράσεων, όσο και των εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών συμβάσεων.

Ο πλούτος του Υμηττού, κυρίως μετά το 1940, δέχθηκε σωρεία ανθρωπογενών δραστηριοτήτων, που διατάραξαν σημαντικά το φυσικό περιβάλλον, το αλλοίωσαν και το περιόρισαν και επέφεραν αρνητικές επιπτώσεις, για τις οποίες δεν λήφθηκαν ούτε έγκαιρα ούτε πλήρως νομικά και θεσμικά μέτρα προστασίας και αποκατάστασης, έτσι ώστε να οριοθετηθούν, απαγορευτούν ή περιοριστούν οι επιβλαβείς χρήσεις και δραστηριότητες.

Ο Υμηττός είναι η «*αυλή του Αθηναϊκού σπιτιού μας*» και πρέπει να τον προστατεύουμε ώστε να τον απολαμβάνουμε.

Η εξοικείωση με το βουνό δεν αρκεί να περιορίζεται στην επιφανειακή ενημέρωση αλλά στην in situ παρατήρηση.

TO BOYNO

2 /

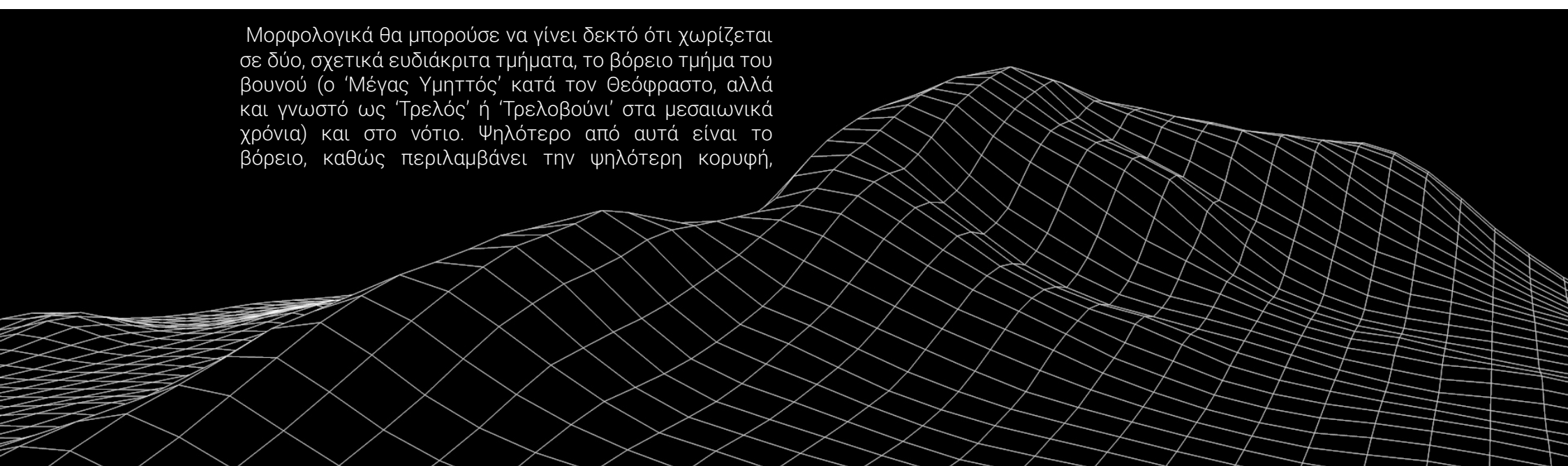
Ο Υμηττός βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του λεκανοπεδίου Αττικής, μεταξύ του νοτιοανατολικού τμήματος του πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας και των Μεσογείων. Η υψηλότερη κορυφή του φτάνει τα 1.026 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας και αποτελεί το έκτο κατά σειρά ψηλότερο όρος της Αττικής. Ο Υμηττός, με την Πεντέλη στα βόρεια του, την Πάρνηθα στα βορειοδυτικά και το όρος Αιγάλεω δυτικά της Αθήνας, μαζί δημιουργούν ένα ορεινό δακτύλιο που 'περικυκλώνει' το λεκανοπέδιο Αττικής.

Το μήκος του φτάνει περίπου τα 23 χιλιόμετρα, με πλάτος από 4 μέχρι 6 χιλιόμετρα και η έκτασή του είναι μεγαλύτερη από 80.000 στρέμματα. Γύρω του, αναπτύσσονται συνολικά δεκαπέντε δήμοι της Αττικής. Στο βόρειο άκρο βρίσκονται οι Καλλικρατικοί δήμοι της Αγίας Παρασκευής και της Παιανίας, στο νότιο της Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης. Από το 2003 και σε υψόμετρο περίπου 300 μέτρων, υπάρχει η ομώνυμη περιφερειακή λεωφόρος, που ξεκινά από τον Καρέα και φτάνει μέχρι το Σταυρό Αγίας Παρασκευής.

Μορφολογικά θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι χωρίζεται σε δύο, σχετικά ευδιάκριτα τμήματα, το βόρειο τμήμα του βουνού (ο 'Μέγας Υμηττός' κατά τον Θεόφραστο, αλλά και γνωστό ως 'Τρελός' ή 'Τρελοβούνι' στα μεσαιωνικά χρόνια) και στο νότιο. Ψηλότερο από αυτά είναι το βόρειο, καθώς περιλαμβάνει την ψηλότερη κορυφή,

αλλά και χαμηλότερες κορυφές όπως το '*Κορακοβούνι*' (728 μέτρα) και ο '*Προφήτης Ηλίας*' (659 μέτρα).

Το νότιο τμήμα, που είναι γνωστό στην αρχαιότητα ως '*Ελάσσων*' ή '*Άνυδρος Υμηττός*' και στους νεότερους χρόνους ως '*Μαυροβούνι*' ή '*Ξεροβούνι*', περιλαμβάνει τις κορυφές '*Στρώμα*' (725 μέτρα), '*Δασωμένη Κορυφή*' (641 μέτρα), '*Μαυροβούνι*' (770 μέτρα) και '*Σταυραετός*' (628 μέτρα). Ολόκληρο το βουνό εμφανίζει χαραδρώσεις, όπως του '*Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου*', της '*Καισαριανής*', του '*Βαρελά*' στα δυτικά, και στα ανατολικά της '*Χαλιδούς*' και της '*Ντούκας*'.

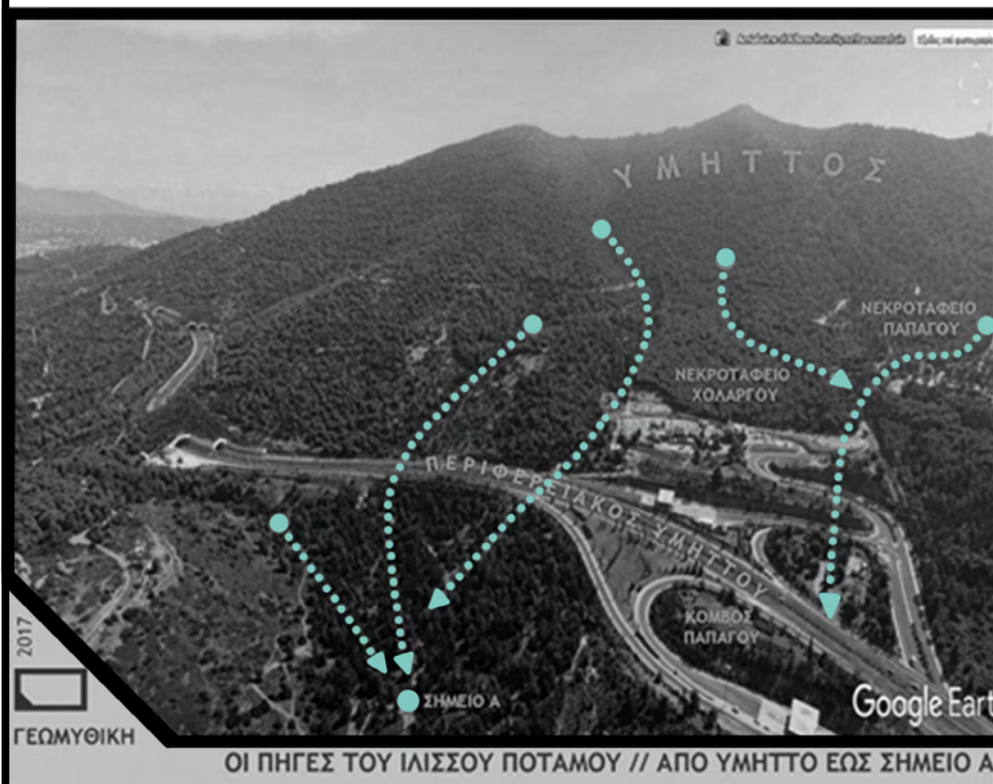

Γενικά, ο Υμηττός δεν χαρακτηρίζεται από αφθονία υδάτων, όμως εξαιτίας των μεγάλων κλίσεων του εδάφους, δημιουργούνται πολυάριθμοι χειμάρροι που διαρρέουν τις πλαγιές του βουνού, με σημαντικότερους τον **‘Ηριδανό’**, το **‘Κακόρεμα’**, τη **‘Χαλιδού’** και τον **‘Ντούκα’**. Συγκεκριμένα όμως ο Ηριδανός τροφοδοτούσε, μαζί με άλλους χειμάρρους, τον ποταμό Ιλισό, που έρρεε παράλληλα προς τις δυτικές πλαγιές του Υμηττού και του οποίου η κοίτη έχει τα νεότερα χρόνια καλυφθεί. Οι πηγές του Ιλισού προσδιορίζονται πιθανότατα στην περιοχή της πηγής που υπάρχει στην Αγία Ελεούσα του Δήμου Παπάγου-Χολαργού, στα σύνορα με το Δήμο Παπάγου.

Άλλες πηγές που υπάρχουν στον Υμηττό, είναι στις περιοχές από την Καισαριανή έως τον Καρέα. Πιο γνωστές είναι η πηγή της Καλοπούλας, που στην αρχαιότητα ονομαζόταν **‘Κύλλου Πήρα’**, και η πηγή της Μονής Καισαριανής, που στα χρόνια της Τουρκοκρατίας πήρε το όνομα **‘Κοτς Μπασί’**, το οποίο σημαίνει κεφαλή κριού, από το σχήμα του μαρμαρίνου κρουνού της. Τα νερά των πηγών αυτών είναι φυσικά, μη πόσιμα.

Κάποιες παραπάνω πληροφορίες για τον ποταμό Ιλισό αντλούνται από την ομάδα έρευνας, μελέτης και εξερεύνησης Γεωμυθική:

ΕΙΚΟΝΑ 1

«Το σημείο Α που αναφέρουμε είναι ένα σημείο σύνδεσης. Αυτό το σημείο βρίσκεται λίγο βορειότερα της μικρής εκκλησίας της Αγίας Ελεούσας του Υμηττού, κοντά στην οποία οι ιστορικές πηγές αναφέρουν την ύπαρξη μιας κανονικής αναβλύζουσας πηγής νερού, από χρόνια χαμένη κατόπιν της δραματικής επέμβασης του ανθρώπου στο τοπίο.»

ΕΙΚΟΝΑ 2

ΙΑΣΟΣ / ΚΑΛΗΠΡΟΗΣ 1963

Το κλίμα του Υμηττού όπως και του λεκανοπεδίου Αττικής, είναι θερμό-μεσογειακό. Το καλοκαίρι είναι θερμό και ξηρό, την άνοιξη και το φθινόπωρο με αρκετές βροχοπτώσεις και το χειμώνα με χαμηλότερες θερμοκρασίες.

Η τοπωνυμία Υμηττός έχει προέλευση προελληνική και μάλλον πελασγική, άγνωστης ετυμολογίας. Κατά τον φιλόσοφο – πατέρα της βοτανικής και μέτοικο της αρχαίας Αθήνας (371-285 π.χ.) Θεόφραστο, το όνομα προέρχεται από παραφθορά της λέξης ουμάιτ ή υμήτ, που πιθανόν σήμαινε σκληρός, βραχώδης τόπος. Μια άλλη εκδοχή υποστηρίζει ότι η ονομασία προέρχεται από τη λέξη **‘θύμον’** (θυμάρι/θύω/αρχ.ευωδιάζω), λόγω της αφθονίας του φυτού στο βουνό, που παραφράστηκε σε θυμέτ και στη συνέχεια σε υμέτ – Υμηττός. Το βόρειο τμήμα του βουνού, έφερε κατά την αρχαιότητα το όνομα Μέγας Υμηττός, ενώ το νότιο τμήμα του ήταν γνωστό ως Ελάσσων ή Άνυδρος Υμηττός και στους νεότερους χρόνους ως Μαυροβούνι ή Ξεροβούνι.

Όσον αφορά την μεταγενέστερη ονομασία **‘Τρελός’**, που αναφέρεται κυρίως στο βόρειο τμήμα του βουνού, έχουν δοθεί διάφορες ερμηνείες. Αρκετοί υποστηρίζουν ότι προέρχεται από την παραφθορά – κατά τη Φραγκοκρατία – της ιταλικής λέξης matto (που σημαίνει τρελός) σε metto - imetto, ενώ άλλοι ότι προέρχεται από παραφθορά του γαλλικού tres longue, που σημαίνει επιμήκης, όνομα που φέρεται να δόθηκε από τους ναύτες που παρατηρούσαν από τη θάλασσα το πραγματικά μεγάλο μήκος του βουνού. Σύμφωνα με μία άλλη εκδοχή, που φέρεται και ως η πιο πιθανή, οι ντόπιοι προέβλεπαν τον καιρό βλέποντας προς την κορυφή του Υμηττού και ονόμασαν το βόρειο Υμηττό, Τρελό, λόγω των καιρικών ανωμαλιών που δεν επιβεβαίωναν συνήθως τις προβλέψεις. Τέλος, μία άλλη εκδοχή θέλει το όνομα ‘Τρελός’ να οφείλεται στην ‘τρέλα των μελισσών’, που αφού τρυγούσαν το θυμάρι του βουνού – που χαρακτηριζόταν από ιαματικές και διεγερτικές ιδιότητες -, τρελαίνονταν και στροβιλίζονταν, χορεύοντας στον αέρα.

Οι Τούρκοι κατακτητές έδωσαν στο βουνό το όνομα Ντελήνταγ (τρελό βουνό), που αναφέρεται και από τον Τούρκο περιηγητή Εβλιά Τσελεμπί τον 17ο αιώνα, ενώ από τους περιηγητές του 18ου αιώνα και από το Δανιήλ Φιλιππίδη μαθαίνουμε ότι το βουνό ήταν γνωστό και ως Τηλεβούνι.

Φαίνεται πως στον Υμηττό υπήρξε ανθρώπινη δραστηριότητα από την προϊστορική περίοδο. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές έφεραν στην επιφάνεια πέτρινες λεπίδες και τεμάχια οψιανού λίθου, εργαλεία χαρακτηριστικά της Νεολιθικής εποχής. Ο Υμηττός αποτελούσε ιδανική τοποθεσία για τον πρωτόγονο άνθρωπο. Λόγω της πλούσιας και πυκνής βλάστησης και των άφθονων νερών της περιοχής, έβρισκε εδώ καταφύγιο και ασχολούνταν με τη συλλογή καρπών και με το κυνήγι.

ΑΘΗΝΑ / ΥΜΗΤΤΟΣ 1911

ΕΙΚΟΝΑ 3-4

ΥΜΗΤΤΟΣ 1930

Στην αρχαιότητα ο Υμηττός λειτουργούσε ως μετεωρολογικό βαρόμετρο της ευρύτερης περιοχής, καθώς, όπως αναφέρει ο Θεόφραστος στο έργο του Περί σημείων, υδάτων και πνευμάτων, οι αρχαίοι βλέποντας την κορυφή του, προέβλεπαν τι καιρό θα κάνει, ρόλο που, σύμφωνα με τον Καμπούρογλου, διατήρησε μέχρι τα νεότερα χρόνια. Στα Αττικά του Πausανία αναφέρεται ότι στις κορυφές του Υμηττού υπήρχε άγαλμα του Υμηττίου Διός – καθώς ο Δίας λατρευόταν από τους αρχαίους ως θεός του ουρανού και γενικά των καιρικών μεταβολών και εξουσιαστής των νεφών και της βροχής – και βωμοί του Ομβρίου Διός και του Προοπίου Απόλλωνος.

Το γεγονός ότι ο Υμηττός στους αρχαίους χρόνους αποτελούσε τόπο λατρείας για τους Αθηναίους, επιβεβαιώνεται από αρχαιολογικά ευρήματα. Δύο ναοί του 6ου αιώνα π.Χ. αποκαλύφθηκαν στο λόφο του Προφήτη Ηλία, χωρίς όμως να υπάρχουν ενδείξεις για την ταύτισή τους με εκείνους του Δία και του Απόλλωνα. Στην ψηλότερη κορυφή του Υμηττού, σε φυσικό κοίλωμα, βρέθηκαν εκατοντάδες όστρακα και αγγεία πρωτοελλαδικής έως και ρωμαϊκής περιόδου. Πολλά από τα όστρακα χρονολογούνται στον 7ο και στον 8ο αιώνα π.Χ. και πάνω τους είναι χαραγμένο το όνομα του Δία. Το σπήλαιο του Νυμφολήπτου, γνωστό και ως **‘σπήλαιο του Πανός’**, που βρίσκεται βόρεια της Βάρης, είναι το πιο ενδιαφέρον από αρχαιολογικής πλευράς σπήλαιο, καθώς είναι ίσως το μοναδικό στην Ελλάδα που έχει **σκαλισμένα αγάλματα** (ανάγλυφα) στο εσωτερικό του. Στο σπήλαιο αυτό εγκαταστάθηκε τον 5ο αιώνα π.Χ. ο γλύπτης Αρχέδημος από τη Θήρα και το μετέτρεψε σε τόπο λατρείας, κυρίως των Νυμφών, αλλά και των

Απόλλωνα και Πάνα. Ο Αρχέδημος λάξευσε στην είσοδο του σπηλαίου σκαλοπάτια και στο εσωτερικό του, στους σταλακτιτικούς όγκους, μία καθισμένη θεότητα, βωμό, θέσεις για διάφορα αναθήματα, αρκετές επιγραφές, αλλά και τον ίδιο να κρατά στα χέρια του ένα σφυρί και μία σμίλη. Η λατρεία στο σπήλαιο ξεκίνησε στην Αρχαϊκή εποχή (600 π.Χ.) και συνεχίστηκε αδιάλειπτα έως το 150 π.Χ. Στις ανασκαφές που έγιναν στις αρχές του περασμένου αιώνα, βρέθηκε μεγάλος αριθμός από πήλινα λυχνάρια, καθώς και διάφορες αναθηματικές λίθινες επιγραφές του 4ου αιώνα μ.Χ., που φανερώνουν ότι η σπηλιά αποτέλεσε δια μέσου των αιώνων, τόπο λατρείας και για τους χριστιανούς. Ένα άλλο σπήλαιο με αρχαιολογικό ενδιαφέρον είναι το **‘σπήλαιο του λιονταριού’**, που βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του βουνού.

ΣΤΗΛΑΙΟ ΑΡΧΕΛΗΜΟΥ

ΕΙΚΟΝΑ 5

Σημαντικότερο από τα σπήλαια είναι το σπήλαιο «**Κουτούκι**» και ωραιότερο από σπηλαιολογικής άποψης στις ανατολικές παρυφές του βουνού, είναι χαρτογραφημένο και επισκέψιμο και εντάσσεται στο υπόγειο καρστικό σύστημα του Υμηττού. Δημιουργήθηκε από την υψηλή διαλυτότητα των ασβεστολιθικών πετρωμάτων του βουνού από τα νερά των βροχών.

Από την αρχαιότητα ο Υμηττός είχε τη φήμη βοτανικού παραδείσου, με τα όμορφα αγριολούλουδα και τα πολλά αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά του, αλλά και της άριστης μελισσοκομικής περιοχής. Στον Κριτία του Πλάτωνα αναφέρεται ότι τα βουνά της Αττικής, λόγω υλοτόμησης και βοσκής, είναι κατάλληλα μόνο για να προσφέρουν τροφή στις μέλισσες (**μελίτταις μόναις τροφήν**), καθώς η ακαταλληλότητα του εδάφους για κάθε είδους καλλιέργεια, έχει αποτέλεσμα μια πλούσια αυτοφυή χλωρίδα. Το μέλι του 'μελισσόβοτου' Υμηττού είναι μοναδικής ποιότητας και αυτό οφείλεται στην ποικιλία αρωματικών φυτών. Μεταγενέστερα, ο Πausanias αναφέρει ότι ο Υμηττός έχει την πιο κατάλληλη βλάστηση για τις μέλισσες. Τα ανθισμένα θυμάρια, η ρίγανη, το δενδρολίβανο και άλλα νεκταροφόρα λουλούδια συνιστούν μια άριστη μελισσοκομική περιοχή, χαρίζοντας στο μέλι του Υμηττού ιδιαίτερη ευοσμία. Ο Τούρκος περιηγητής Εβλιά Τσελεμπί, που επισκέφτηκε την Αθήνα τον 17ο αιώνα, περιγράφει γλαφυρά το φυσικό περιβάλλον του βουνού: **Κάθε φορά που η βροχή ποτίζει το χώμα, όλες οι γύρω λαγκαδιές και οι ραχούλες ευωδιάζουν από τα μεθυστικά αρώματα των λουλουδιών**

και των φυτών, αναφέρει, προσθέτοντας ότι η μυρωδιά 'μόσχου και αρμπεριού' που έχει το μέλι της περιοχής οφείλεται στα αρώματα των φυτών. Εξάλλου, το ιδιαίτερο μαβί χρώμα του βουνού, για το οποίο γίνεται λόγος από τα αρχαία χρόνια, μπορεί να οφείλεται στα φυτά του Υμηττού και συγκεκριμένα στο θυμάρι.

Γνωστός ήταν ο Υμηττός κατά την αρχαιότητα και για τα λατομεία του. Περίφημη ήταν η **φαιά Υμηττία μάρμαρος**, όπως αναφέρεται από το Στράβωνα. Το κυανότερο μάρμαρο του Υμηττού, που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή μνημείων στην Ελληνιστική εποχή και κυρίως στην περίοδο της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, εξορυσσόταν από τα λατομεία που λειτουργούσαν στη δυτική πλευρά του βουνού, στις απότομες πλαγιές του Κακορέματος, που είναι το πιο βαθύ φαράγγι στον Υμηττό, κοντά στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου του Κουταλά. Εκεί σώζονται τα κατάλοιπα αρχαίας οδού μέσω της οποίας μετέφεραν το μάρμαρο.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΠΥΡΓΟΣ ΑΝΘΟΥΣΑΣ

Από τον Υμηττό, και συγκεκριμένα από τα λατομεία του Καρά, εξορυσσόταν και ο **‘αργιλικός λίθος’**, ο κιτρινωπός ασβεστόλιθος που πήρε το όνομά του από τον παρακείμενο αρχαίο δήμο της Αγρυλής και χρησιμοποιήθηκε από τον 6ο αιώνα π.Χ. για τα θεμέλια των ναών της Αθήνας και της Ελευσίνας. Τα λατομεία του Υμηττού σταμάτησαν να λειτουργούν όταν άρχισαν να χρησιμοποιούνται τα λατομεία της Πεντέλης και ξαναλειτούργησαν στους ρωμαϊκούς χρόνους. Σήμερα δεν υπάρχει λατομική δραστηριότητα στο βουνό.

Κατά τον 5ο και 6ο αιώνα χτίστηκαν στον Υμηττό οι πρώτοι χριστιανικοί ναοί, ερείπια των οποίων διασώζονται. Μεταγενέστερα, στους βυζαντινούς και στους μεταβυζαντινούς χρόνους, θεμελιώθηκαν τα μοναστήρια του Υμηττού, που αποτελούν σημαντικά μνημεία για τα οποία θα ακολουθήσει ξεχωριστή αναφορά. Ένας βυζαντινός πύργος, γνωστός ως πύργος ‘Ανθούσας’ ή ‘Κούλα’, σώζεται στα βόρεια του δρόμου προς τη Μονή Αστερίου.

Όσον αφορά τους νεότερους χρόνους, αξίζει να αναφερθεί το Σκοπευτήριο της Καισαριανής, που αποτέλεσε τόπο μαρτυρίου στα χρόνια της Κατοχής.

ΕΙΚΟΝΑ 6

Ο Υμηττός φιλοξενεί σημαντικότερα μνημεία της Αττικής, τα οποία εντάσσονται στη βυζαντινή και στη μεταβυζαντινή περίοδο. Πέντε μονές αυτών των περιόδων βρίσκονται στο βουνό, από αυτές τρεις λειτουργούν ακόμη, ενώ οι δύο υπάγονται στο Υπουργείο Πολιτισμού. Από τα πέντε αυτά μοναστήρια, τα δύο – της Καισαριανής και του Αστερίου – υπηρετούν σήμερα αποκλειστικά αρχαιολογικούς σκοπούς, ενώ τα υπόλοιπα τρία – του Αγίου Ιωάννου του Κυνηγού, του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου και του Αγίου Ιωάννου του Καρέα – εξακολουθούν να λειτουργούν ως μοναστικές κοινότητες.

Εκτός από τις προαναφερθείσες μονές, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στη συνέχεια, υπάρχει ακόμα η Μονή του Αγίου Γεωργίου του *‘Κουταλέα’* ή *‘Κουταλά’*, στο Βύρωνα. Επίσης, στην Καισαριανή σώζονται ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής, πάνω στα οποία χτίστηκε μεσοβυζαντινός ναός. Σε κοντινή απόσταση βρίσκεται μονόκλιτος ναός της Φραγκοκρατίας, που διατηρείται σε καλή κατάσταση. Ο ναός αυτός ονομάστηκε ναός Αγίου Μάρκου, ενώ στους ντόπιους είναι γνωστός ως Φραγκομονάστηρο. Ο ναός των Ταξιαρχών, που βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή, είναι μεταγενέστερος.

Η Μονή Αγίου Ιωάννου Κυνηγού

Βρίσκεται στο Δήμο Αγίας Παρασκευής, κάτω από τη βορειότερη κορυφή του Υμηττού, με θέα τις πεδιάδες της Αθήνας και την Μεσογείων (στην ανατολική πλευρά του βουνού).

Η μονή ιδρύθηκε πιθανόν κατά τον 12ο αιώνα. Σε επιγραφή της αναφέρεται ο μοναχός Φιλόσοφος, που προερχόταν από τη Μονή Φιλοσόφων στην Αρκαδία, ως ο πιθανός ιδρυτής της. Η μονή του Υμηττού αφιερώθηκε στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο κατά μίμηση της αρκαδικής μονής. Λόγω της καταγωγής του ιδρυτή της, η μονή φέρει εκτός από τις ονομασίες του *‘Αγίου Ιωάννου του Κυνηγού’* ή του *‘Προδρόμου’* και εκείνες του *‘Αγίου Ιωάννου των Φιλοσόφων’* ή του *‘Κυνηγού των Φιλοσόφων’*.

Στο δυτικό μέρος της μονής διατηρείται σήμερα ο πυλώνας εισόδου της παλαιάς μονής και το καθολικό με μεταγενέστερες προσθήκες. Ο κυρίως ναός είναι του τύπου εγγεγραμμένου σταυροειδούς με οκταγωνικό τρούλο που στηρίζεται σε δύο κίονες και δύο πεσσούς προς το ιερό. Οι δύο αυτοί κίονες, που είναι μαρμάρινοι και μονόλιθοι, κατά την θρησκευτική παράδοση έχουν θεραπευτικές ιδιότητες. Στη μονή σώζονται τοιχογραφίες του 17ου, 18ου και 19ου αιώνα, υπάρχουν ωστόσο και παλαιότερα στρώματα που χρονολογούνται στη Βυζαντινή εποχή.

ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΥΝΗΓΟΥ

Η μονή εορτάζει στις 29 Αυγούστου, εορτή της αποτομής της κεφαλής του αγίου Ιωάννη. Υπάγεται στη Μητρόπολη Αττικής και από το 1969 λειτουργεί ως γυναικεία μοναστική κοινότητα.

Η οδός προς την μονή είναι και η μοναδική ασφαλτοστρωμένη διαδρομή από τις παρυφές του βουνού προς την συγκεκριμένη κορυφή. Η διαδρομή ακολουθεί την κεντρική οδό Αγίου Ιωάννου στο Δήμο Αγίας Παρασκευής, φτάνοντας στο τέρμα αυτής, κατόπιν ακολουθώντας την σήμανση με την ένδειξη *‘Μονή Αγίου Ιωάννου Κυνηγού’* μετά από ένα περίπου χιλιόμετρο φτάνει στη μονή.

ΕΙΚΟΝΑ 7

Η Μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου

Βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του Υμηττού, κάτω από την περιφερειακή οδό, σε υψόμετρο 260 μέτρων, με θέα προς την πεδιάδα της Αθήνας. Ανήκει στα διοικητικά όρια του Δήμου Παπάγου- Χολαργού.

Η χρονολόγηση της ανέγερσης της μονής δεν μπορεί να καθοριστεί καθώς δε διασώζονται κείμενα των βυζαντινών ή των μεταβυζαντινών χρόνων που να αναφέρονται σε αυτήν . Από τα πολλά αρχιτεκτονικά μέλη που χρησιμοποιήθηκαν για τη δόμηση της μονής συνάγεται ότι στην ίδια θέση υπήρχε αρχαίο ιερό. Από την αρχιτεκτονική ανάλυση διαφαίνεται ότι ο πρώτος ναός ήταν παλαιοχριστιανικός και χτίστηκε κατά τον 5ο αιώνα, αυτός με τη σειρά του έδωσε τη θέση του στο σημερινό καθολικό του ναού. Ο κυρίως ναός του σημερινού καθολικού χρονολογείται στην τελευταία βυζαντινή περίοδο (13ος – 15ος αιώνας).

Το καθολικό ανήκει στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο, απλού τετρακονίου, ενώ μεταγενέστερα προστέθηκε νάρθηκας. Οι κίονες φέρουν χαμηλά ιωνικά κιονόκρανα και επιθήματα, καθώς αποτελούσαν μέρος του αρχαίου ιερού. Στο καθολικό σώζονται τοιχογραφίες του 16ου αιώνα. Εκτός από τον κύριο ναό, διατηρείται η Αγία Τράπεζα και ένας ερειπωμένος σήμερα κυκλικός αμυντικός πύργος, κτίσματα των χρόνων της Τουρκοκρατίας (16ου και 17ου αιώνα).

Η μονή υπάγεται στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών και από το 1971 στεγάζει γυναικεία μοναστική κοινότητα.

Η πρόσβαση στη μονή είναι εύκολη, καθώς βρίσκεται σε πολύ κοντινή απόσταση από τα τελευταία σπίτια του Δήμου Παπάγου- Χολαργού.

Η Μονή Καισαριανής

Βρίσκεται στα διοικητικά όρια του ομώνυμου δήμου, σε μικρή και κατάφυτη κοιλάδα και σε υψόμετρο 350 μέτρων, στη μέση περίπου της δυτικής πλευράς του Υμηττού. Η μονή φαίνεται πως χτίστηκε στη θέση προγενέστερου ιερού, πιθανότατα εκείνου της Δήμητρας της οικογένειας των Λυκομηδών. Είναι αφιερωμένη στα Εισόδια της Θεοτόκου. Διακόσια μέτρα νοτιοανατολικά της μονής υπάρχει το παρεκκλήσι της Ανάληψης, γνωστό και ως αγίασμα.

Φαίνεται ότι η Μονή της Καισαριανής γνώρισε ιδιαίτερη ακμή κατά τους πρώτους χριστιανικούς και βυζαντινούς χρόνους, καθώς σώζονται τα ερείπια τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής του 5ου – 6ου αιώνα, αρχιτεκτονικά μέλη της οποίας χρησιμοποιήθηκαν αργότερα στο σημερινό καθολικό. Στη σημερινή της θέση πιστεύεται πως η μονή ιδρύθηκε κατά τον 11ο αιώνα. Λόγω έλλειψης γραπτών πηγών, δεν υπάρχουν στοιχεία για την ιστορία της μονής, αλλά ούτε και για την προέλευση του ονόματός της. Από τις πρώτες γραπτές πηγές, που ανάγονται στους χρόνους της Φραγκοκρατίας, προκύπτει ότι την εποχή εκείνη η μονή είχε δηλώσει υποταγή στον Πάπα της Ρώμης. Αναλόγως έπραξε και τους χρόνους της Τουρκοκρατίας και για το λόγο αυτόν κατόρθωσε να εξασφαλίσει προνόμια και να αποτελέσει σημαντικό πνευματικό κέντρο της πόλης, με πολύ πλούσια βιβλιοθήκη. Εκεί δίδαξαν σημαίνοντες φιλόσοφοι και λόγιοι της εποχής, όπως ο Γεώργιος Πλήθων Γεμιστός.

Η μονή έχασε την λάμψη της στις αρχές του 19ου αιώνα. Η βιβλιοθήκη της χρησιμοποιήθηκε ως αποθήκη πολεμοφοδίων κατά την πολιορκία της Ακρόπολης από τους Τούρκους. Η λειτουργία της σταμάτησε το **1836** με διάταγμα του βασι. Όθωνα που διέταξε το κλείσιμο των μονών που είχαν λιγότερους από πέντε μοναχούς.

Από τη βυζαντινή περίοδο διατηρείται μόνο ο κυρίως ναός και ο λουτρώνας. Ο κυρίως ναός είναι του τύπου εγγεγραμμένου τετρακιόνιου σταυροειδούς με τρούλο. Ο νάρθηκας στα δυτικά του ναού προστέθηκε τη μεταβυζαντινή περίοδο, όπως και το παρεκκλήσιο του Αγίου Αντωνίου, στη νότια πλευρά του ναού. Στον κυρίως ναό σώζονται σημαντικές τοιχογραφίες, που χρονολογούνται περίπου στον 16ο – 17ο αιώνα.

Ο βυζαντινός λουτρώνας στη νοτιοανατολική πλευρά αποκαλύφθηκε το **1957**, κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών της προέδρου της 'Φιλοδασικής Ένωσης Αθηνών Καίτης Αργυροπούλου'. Ο λουτρώνας αποτελεί ένα από τα ελάχιστα δείγματα αυτής της αρχιτεκτονικής στη Ελλάδα .

Παρά τις καταστροφές που υπέστη το μνημείο από τη χρήση του ως ελαιοτριβείου, διατηρούνται ακόμη ο χώρος της φωτιάς, τα υποδαπέδια υπόκαυστα και οι αεραγωγοί θερμού αέρα μέσα στους τοίχους.

Το **1922** χαρακτηρίστηκε αρχαιολογικό μνημείο και υπάγεται στο Υπουργείο Πολιτισμού.

ΜΟΝΗ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

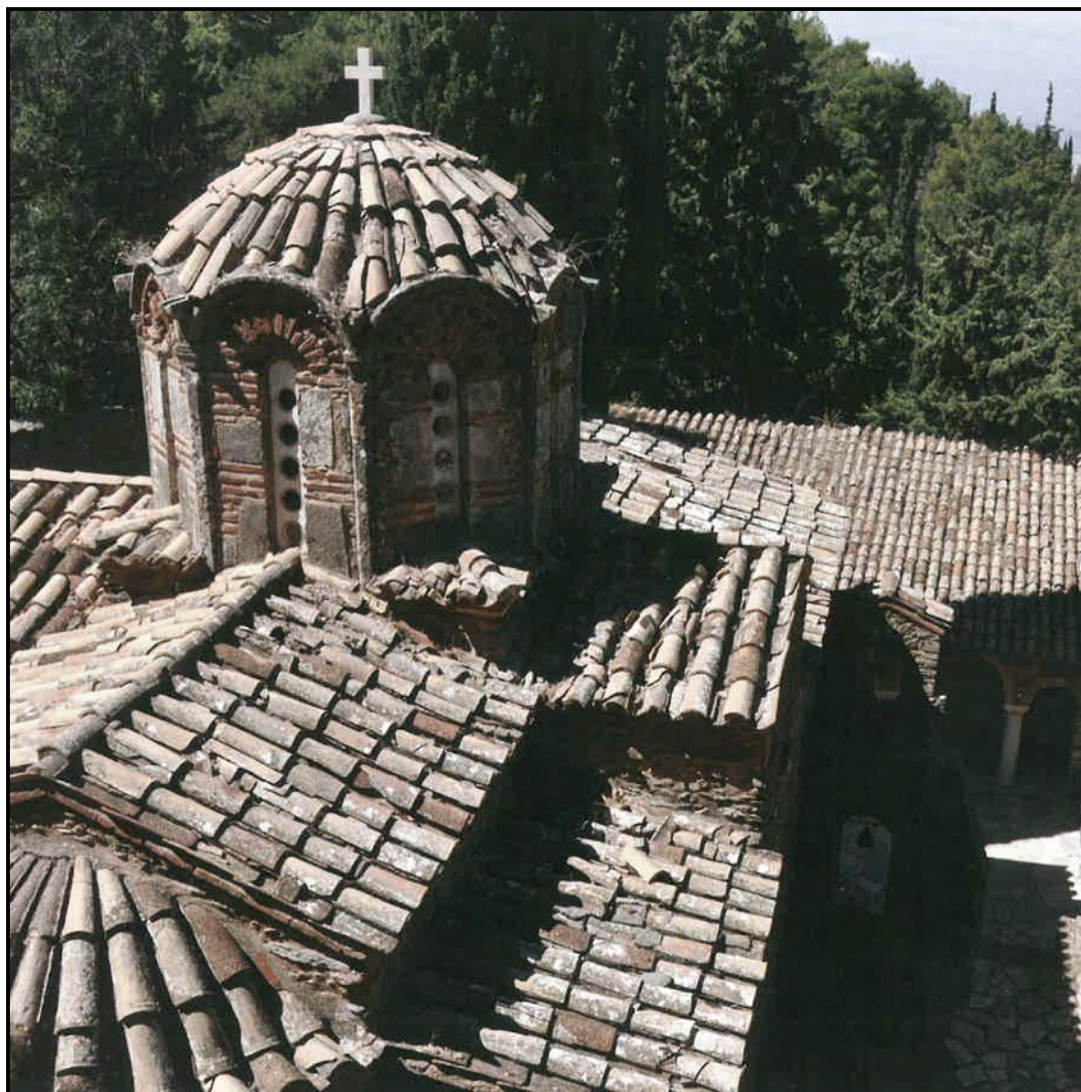
ΕΙΚΟΝΑ 8

Η Μονή Αστερίου

Η Μονή Αστερίου βρίσκεται βορειοανατολικά της Μονής Καισαριανής σε υψόμετρο 545 μέτρων, κοντά στα διοικητικά όρια των δήμων Ζωγράφου και Παπάγου-Χολαργού.

Τόσο η χρονολογία όσο και οι συνθήκες ίδρυσης της μονής είναι άγνωστες. Η ίδρυσή της τοποθετείται στον 10ο αιώνα και κατά μία εκδοχή το όνομά της συνδέεται με τον όσιο Λουκά το Στειριώτη ή Αστεριώτη, τον ιδρυτή την ομώνυμης βοιωτικής μονής. Κατά ορισμένους μελετητές η μονή χτίστηκε στη θέση του αρχαίου διδασκαλείου του ιστορικού Διόδωρου του Σικελιώτη. Ήκμασε κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας και της Ενετοκρατίας. Διέθετε αξιόλογη βιβλιοθήκη, η οποία μεταφέρθηκε από τους μοναχούς στη Μονή Σαλαμίνας το **1687**, λόγω επιδρομής, και αργότερα, κατά την επανάσταση του **1821**, στην Ακρόπολη και από τότε χάθηκαν τα ίχνη της.

Το κτιριακό συγκρότημα έχει φρουριακό χαρακτήρα και διατηρείται ακέραιο σχεδόν στο σύνολό του. Περιλαμβάνει περίβολο φρουριακής μορφής μέσα στο οποίο αναπτύσσονται δύο κτιριακές πτέρυγες και το καθολικό, αυτό όπως και το σύνολο των καθολικών στις μονές του Υμηττού, είναι τύπου εγγεγραμμένου σταυροειδούς με τρούλο, που στηρίζεται σε τέσσερις κίονες με νάρθηκα. Οι εσωτερικές τοιχοποιίες του ναού φέρουν τοιχογραφίες του 16ου αιώνα. Σωζόμενη επιγραφή μας πληροφορεί ότι είχε διατελέσει 'Πατριαρχικόν Σταυροπήγιον'. Σήμερα η μονή υπάγεται στο Υπουργείο Πολιτισμού και λειτουργεί μόνο ως ιστορικό μνημείο.

ΜΟΝΗ ΑΣΤΕΡΙΟΥ

ΕΙΚΟΝΑ 9

Η Μονή του Αγίου Ιωάννου του Καρέα

Η Μονή του Αγίου Ιωάννου του Καρέα βρίσκεται στα διοικητικά όρια του Δήμου Βύρωνα, στη δυτική πλαγιά του Υμηττού, σε υψόμετρο 370 μέτρων, στην απόληξη μιας χαράδρας, στο πάνω τμήμα της οποίας λειτουργούσε μέχρι το **1953** λατομείο. Βρίσκεται κοντά στη θέση των αρχαίων λατομείων του Καρά.

Δεν υπάρχουν γραπτές πηγές σχετικά με την ίδρυσή της, ενώ τα πρώτα κείμενα που αναφέρονται σε αυτήν ανάγονται στον 15ο αιώνα. Από την παλιά μονή διατηρούνται σήμερα το καθολικό, το μεγαλύτερο τμήμα της διώροφης πτέρυγας κελιών και μικρό ισόγειο κτίσμα. Το καθολικό της μονής είναι τύπου τετρακίονιου σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο. Οι τρεις κίονες είναι μαρμάρινοι με αρχαία κιονόκρανα, ενώ ο τέταρτος έχει αντικατασταθεί με κτιστό πεσσό. Το μαρμάρινο τέμπλο είναι αντίγραφο του πρωτότυπου τέμπλου της μονής. Οι τοιχογραφίες της μονής έχουν καταστραφεί.

Η μονή υπάγεται στη Μητρόπολη Καισαριανής, Βύρωνα και Υμηττού. Από το **1971 στεγάζει γυναικείο κοινόβιο, ενώ εξωτερική ιεραποστολή της μονής δραστηριοποιείται στην Κένυα και στην Ουγκάντα. Η μονή πανηγυρίζει στις 29 Αυγούστου.**

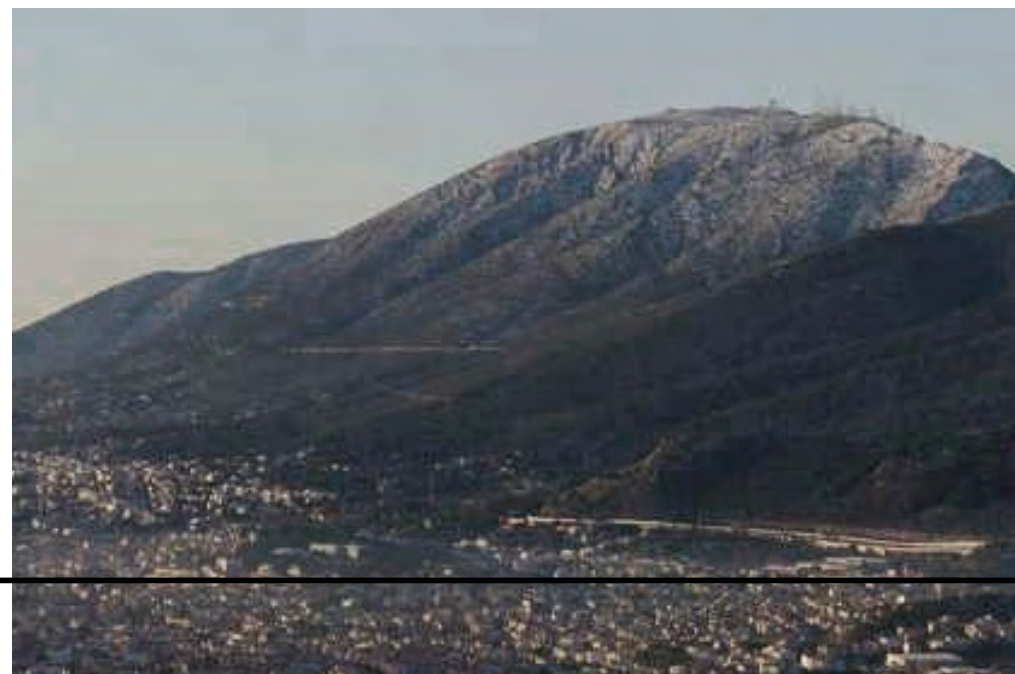
Ο Υμηττός, ως περιαστικός ορεινός όγκος, έχει ιδιαίτερη οικολογική βαρύτητα αφού ρυθμίζει σημαντικές περιβαλλοντικές παραμέτρους στην περιοχή και αποτελεί ένα υψηλής βιοποικιλότητας οικοσύστημα.

Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις του, παίζουν σημαντικό ρόλο στη ρύθμιση της θερμοκρασίας του αέρα και στην απορρόφηση και απορροή του νερού, κατά τη διάρκεια των βροχοπτώσεων. Ακόμη έχει σημαντικό ρόλο ως ρυθμιστής της ποιότητας του αέρα, καθώς συμμετέχει στην απορρύπανση της ατμόσφαιρας και στην καταπολέμηση του φωτοχημικού νέφους της Αθήνας, λόγω της ροής των ατμοσφαιρικών μαζών την ημέρα από το Σαρωνικό προς την πόλη και τις υπώρειες του βουνού και τη νύχτα προς την αντίθετη κατεύθυνση. Επίσης, ο Υμηττός βελτιώνει την αισθητική του περιβάλλοντος της πρωτεύουσας, με τον ιδιαίτερο φυσικό του πλούτο, και κυρίως τη χλωρίδα του, ενώ αποτελεί ιδανικό χώρο αναψυχής για τους κατοίκους και προσφέρει μοναδική θέα προς το λεκανοπέδιο.

Βλάστηση

Με βάση αρχαίες πηγές, φαίνεται ότι η βλάστηση στον Υμηττό δεν έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά εδώ και 2.500 χρόνια. Ο καθηγητής Αιγινήτης (1908) αναφερόμενος στον Κριτία του Πλάτωνα, γράφει: *‘η Αττική δεν μεταβλήθει ουσιαδώς μέχρι σήμερα από φυσικήν άποψιν. Έκτοτε ήτον η αυτή ξηρά, λεπτόγειος, άδενδρος και άνυδρος, πλήν ωραία, θελκτική και ποικίλην την θέα χώραν’*. Ο Πλάτωνας στον Κριτία αναφέρει ότι τα βουνά της Αττικής έμοιαζαν με *‘νοσήσαντος σώματος οστά’*, πιθανόν λόγω της

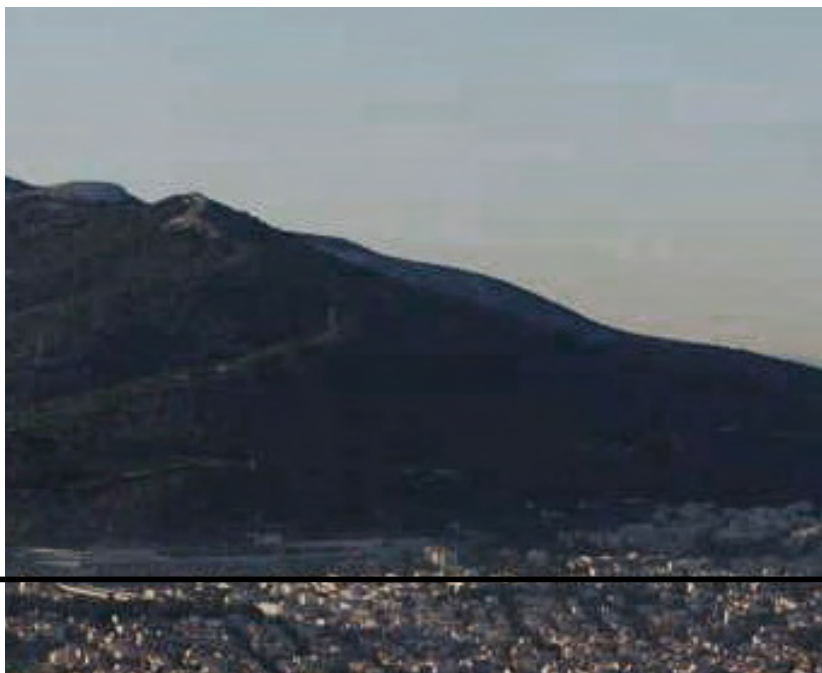
εκμετάλλευσής τους για γεωργικούς και κτηνοτροφικούς σκοπούς, άλλα και για ξύλευση και εξαγωγή μαρμάρου. Η αναφορά δε του Πλάτωνα αλλά αργότερα και του Πausανία σε όρη στην Αττική, τα οποία, εξαιτίας πιθανότατα της μείωσης των δασικών εκτάσεων και της αποψίλωσης του εδάφους από το επιφανειακό στρώμα χώματος, είχαν καταστεί *‘μελίτταις μόλαις τροφήν’*, υποδεικνύει τον Υμηττό, με χαμηλή ξυλώδη και ποώδη βλάστηση, (φρυγανικές εκτάσεις) κατάλληλη για την μελισσοκομία.

Την περίοδο του Μεσαίωνα οι περιγραφές των περιηγητών αφορούν κυρίως το βορειοανατολικό τμήμα του βουνού. Συχνή αναφορά γίνεται και πάλι στη μελισσοκομία, στη θαμνώδη βλάστηση και στην ποικιλία των βοτάνων, ενώ οι αναφορές σε δενδρώδη βλάστηση είναι λίγες.

Κατά την περίοδο της ελληνικής επανάστασης, η ύπαιθρος της Αθήνας, συμπεριλαμβανομένου του Υμηττού, καταστράφηκε από τις συνεχείς εχθροπραξίες. Η βλάστηση του βουνού έφτασε σε οριακό σημείο. Στα μέσα του 19ου αιώνα, με βάση την περιγραφή του αρχαιολόγου Edmund About, ο Υμηττός είναι **‘ένα θλιβερό βουνό[...].ούτε ένα δέντρο, ούτε μία λόχμη’**. Όμοια εικόνα παρουσιάζει όλο το τοπίο γύρω από την Αθήνα και για το λόγο αυτόν αρχίζουν **το 1877 οι πρώτες αναδασώσεις στους γύρω λόφους** (π.χ. Λυκαβηττός).

ΕΙΚΟΝΑ 10

Η σημερινή βλάστηση του Υμηττού είναι αποτέλεσμα πολλών και μακροχρόνιων αναδασώσεων. Ήδη από τις αρχές του 1900 είχαν αρχίσει οι προσπάθειες αναδάσωσης στα χαμηλά τμήματα του βουνού. Το **1934** ο τότε δασάρχης Αττικοβοιωτίας, αντιλαμβανόμενος την καταστροφή του περιβάλλοντος και την ανάγκη προστασίας του, κήρυξε αναδασωτές τις δασικές εκτάσεις του λεκανοπεδίου με τις 108424/1934 και 3622/1936 αποφάσεις του.

Από το **1946** και μέχρι σήμερα η Φιλοδασική Ένωση Αθηνών ανέλαβε την αναδάσωση δασικών εκτάσεων 3.000 στρεμμάτων γύρω από το μοναστήρι της Καισαριανής, την Καλοπούλα και μέχρι τις παρυφές του δήμου Καισαριανής, δημιουργώντας το δάσος της Καισαριανής. Οι προσπάθειες αναδάσωσης συνεχίστηκαν και από τη Δασική Υπηρεσία μέχρι το **1977**, οπότε δημιουργείται η Διεύθυνση Αναδασώσεων Αττικής, με αποκλειστικό σκοπό την αναδάσωση των ορεινών όγκων του λεκανοπεδίου. Έτσι, αρχίζει μία έντονη προσπάθεια αναδάσωσης του Υμηττού και φυτεύονται 2.500.000 δενδρύλλια (κυρίως πεύκα της ποικιλίας *pinus halepensis*) σε 30.000 στρέμματα περίπου, ενώ ταυτόχρονα διανοίγονται 150 χιλιόμετρα δασικών δρόμων για την εξυπηρέτηση των αναδασώσεων.

Την περίοδο **1977-1990** αναδασώνεται όλη σχεδόν η δυτική πλευρά του Υμηττού (περιοχές Παπάγου, Ζωγράφου, Καισαριανής, Βύρωνα, Καρέα, Ηλιούπολης, Αργυρούπολης). Επίσης αναδασώνεται και η περιοχή Βάρης και η ευρύτερη περιοχή της σημερινής Σχολής Ευελπίδων. Τέλος, αναδασωτικές προσπάθειες γίνονται και στο *μάστο*

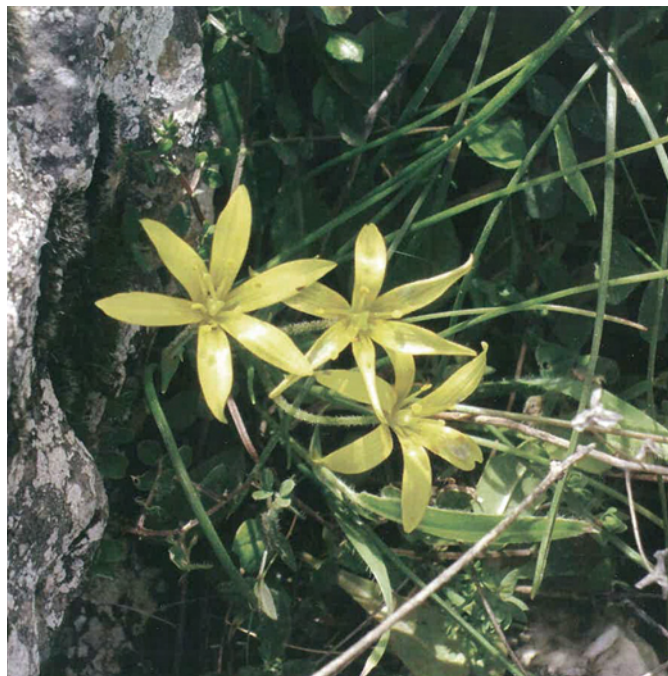
Κορωπίου, την απόληξη του Υμηττού προς το Κορωπί.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι το μόνο τμήμα του Υμηττού που διατηρεί σε μεγάλο βαθμό σήμερα τη φυσική του βλάστηση είναι το βόρειο-βορειοανατολικό τμήμα (περιοχή Γλυκών Νερών, Παιανίας, Κορωπίου), το οποίο ανέκαθεν είχε δενδρώδη βλάστηση και δάση χαλεπίου πεύκης, σε αντίθεση με το ανατολικό τμήμα, το οποίο εξαιτίας της εντατικής και παράνομης βόσκησης, των δασικών πυρκαγιών και της υπερεκμετάλλευσης ήταν πάντοτε γυμνό.

Τα δασικά είδη που φυτεύτηκαν με τις αναδασώσεις ήταν στη συντριπτική τους πλειονότητα κωνοφόρα, κυρίως χαλέπιος πεύκη (1.000.000 δενδρύλλια), καθώς και σπάρτο (500.000), κυανόφυλλη ακακία (100.000), ψευδοακακία (70.000), μηδική (95.000), αγριελιές (135.000), κουτσουπιά (40.000), χαρουπιά (40.000), πικροδάφνη (40.000), ευκάλυπτος (65.000), καθώς και άλλα εξήντα περίπου δασικά είδη σε μικρότερους αριθμούς.

Anemone

Asphodeline lutea

Thymus

EIKONA 11-13

Στον Υμηττό απαντούν δάση **χαλεπίου πεύκης (*Pinus halepensis*)**, καθώς και – από αναδασώσεις – δάση **τραχείας πεύκης (*Pinus brutia*)**. Τα δάση χαλεπίου πεύκης παρουσιάζουν διάφορο βαθμό κάλυψης και απαντούν γενικά σε όλο τον Υμηττό. Η χαλέπιος πεύκη είναι φωτόφιλο, λιτοδίαιτο και ξηροθερμόβιο είδος, με αντοχή στις μεγάλες θερμοκρασίες, καθώς και με μεγάλη προσαρμοστική ικανότητα σε εδάφη διαφορετικής προέλευσης (ασβεστόλιθους, σχιστόλιθους, μάργες, κλπ.), ακόμη και σε άγονα, ξηρά, αβαθή εδάφη, όπως αυτά του Υμηττού.

Τα δάση χαλεπίου πεύκης, που προέρχονται από αναδασώσεις, καταλαμβάνουν όλες τις δυτικές πλαγιές που βρίσκονται βορειότερα από τη Μονή Καρέα, καθώς και την περιοχή πάνω από το Δήμο Βούλας. Τα υπόλοιπα είναι συνήθως φυσικά δάση.

Στα οικοσυστήματα χαλεπίου πεύκης συναντώνται και άλλα είδη σε μίξη, όπως στην Καισαριανή, όπου έχει γίνει εισαγωγή τραχείας πεύκης και **κουπαρισσιού (*Cupressus sempervirens*)**. Ανάλογη μίξη παρατηρείται και στην Ηλιούπολη, χαμηλά, όπου έχει απομείνει δάσος ύστερα από τις μεγάλες πυρκαγιές του 1995 και του 1998, ενώ απαντούν και άλλα είδη, όπως **χαρουπιές (*Ceratonia siligua*)**, **κουτσουπιές (*Cercis siliquastrum*)** και **πουρνάρια (*Quercus coccifera*)**, ύστερα από εκτεταμένες αναδασώσεις που έγιναν στην περιοχή. Επίσης, στα οικοσυστήματα χαλεπίου πεύκης απαντούν **κουκουναριές (*Cercis pinea*)**, **ψευδοκακίες (*Robinia pseudoacacia*)**, **αγριελιές (*Olea europea var. Sylvestris*)**, **πικροδάφνες (*Nerium oleander*)**, **μυρτιές (*Myrtus communis*)**, **κουμαριές (*Arbutus unedo*)**, καθώς επίσης και πολλοί θάμνοι – ειδικά εκεί που δεν αναπτύσσεται τόσο καλά η χαλέπιος πεύκη – φρύγανα καθώς και ποώδης βλάστηση.

Η τραχεία πεύκη είναι είδος της μεσογειακής ζώνης βλάστησης, όπως και η χαλέπιος πεύκη, αλλά είναι πιο ψυχρόβια έναντι της πρώτης. Έχει ανάλογες χαμηλές βιολογικές απαιτήσεις αλλά ανήκει σε άλλη ζώνη εξάπλωσης, δηλαδή σε πιο μεγάλο υψόμετρο. Άλλα είδη που απαντούν στα οικοσυστήματα τραχείας πεύκης είναι η **χνώδης δρυς (*Quercus pubescens*)**, η **κουτσουπιά (*Cercis siliquastrum*)**, η **γκορτσιά (*Pyrus amygdaliformis*)** κ.ά., όπως και ποώδη είδη (***Cyclamen graecum***, ***Dactylis glomerata*** κ.ά.).

Κυρίαρχη διάπλαση του ψηλότερου τμήματος του Υμηττού αποτελούν οι θαμνώνες αείφυλλων πλατύφυλλων, όπου απαντούν κυρίως **πουρνάρια** (*Quercus coccifera*), αλλά και **ψευδοακακίες** (*Robinia pseudoacacia*), **αγριελιές** (*Olea europea var. Sylvestris*), **σχίνιοι** (*Pistacia lentiscus*), **πλατύφυλλα φιλίκια** (*Phillyrea latifolia*), **κουμαριές** (*Arbutus unedo*), **μυρτιές** (*Myrtus communis*), κ.ά., αλλά και φυλλοβόλοι θάμνοι όπως **ασπάλαθοι** (*Calycotome villosa*) και **κουτσουπιές** (*Cercis siliguastrum*), καθώς επίσης και **πωώδη φυτά** (*Dactylis glomerata*, *Melica ciliate*, *Briza maxima*).

Τα φρύγανα, οι χαρακτηριστικής φυσιογνωμίας ημίθαμνοι με φυτά που σπανίως υπερβαίνουν σε ύψος το 1 μέτρο, περιλαμβάνουν είδη όπως το **θυμάρι** (*Thymus capitatus*), η **ασφάκα** (*Phlomis fruticosa*), οι **λαδανιές** (*Cistus creticus* και *Cistus salviifolius*), η **αφάνα** (*Genista acanthocladia*), η **γαλαστοιβή** (*Euphorbia acanthothamnus*) κ.ά. Τα φρυγανικά οικοσυστήματα χαρακτηρίζονται από υψηλή βιοποικιλότητα, καθώς υπερτερούν από άλλου τύπου οικότοπους, σε αριθμό ειδών και υποειδών και φιλοξενούν πολλά είδη πανίδας, ενώ συνήθως στα φρύγανα απαντούν ενδημικά και σπάνια είδη παρασιτικής χλωρίδας, όπως είναι τα ορχεοειδή (*ορχιδέες*).

Ποολίβαδα εμφανίζονται νότια προς τη Γλυφάδα, τη Βούλα, τη Βάρη και καταλαμβάνουν εδάφη αβαθή, ξηρά και υποβαθμισμένα. Τα ποολίβαδα περιλαμβάνουν κυρίως είδη των οικογενειών των αγρωστωδών ή ποσειδών (*Poaceae*, *Avena barbata*, *Piptatherum miliaceum*), *Oxalidaceae* (*Oxalis* sp.) και *Fabaceae* (*Vici* asp., *Trifolium* sp., κ.ά.). Γενικά, στις περιοχές αυτές η βλάστηση εμφανίζεται έντονα υποβαθμισμένη και σε ορισμένα μάλιστα μέρη περιορίζεται στις θέσεις του λιγοστού εδάφους, που εγκλωβίζεται στις ρωγμές των ασβεστόλιθων και μεταξύ των βράχων.

Οι γεωργικές καλλιέργειες περιορίζονται στα κατώτερα τμήματα του όρους προς την πεδιάδα των Μεσογειών, ειδικά στις περιοχές Βάρη, Κορωπί και Παιανία, και αποτελούν συνήθως ελαιώνες και αμπέλια. Ένας μικρός ελαιώνας υπάρχει και στη Μονή Καισαριανής.

Οπροσεκτικός περιπατητής του Υμηττού συναντά ποικιλία αγριολούλουδων ανάλογα με την εποχή, κυκλάμινα κυρίως το χειμώνα, ανεμώνες και ορχιδέες, φασκομηλιές και χαμομήλιτηνάνοιξη και τοκαλοκαίρι μεκυρίαρχο τοθυμάρι.

Ο ποιητής Οβίδιος (1ο αιώνας π.Χ.) εξυμνεί την ομορφιά του Υμηττού και αναφέρεται σε 'δάφνες, δενδρολίβανο, μαύρες μυρτιές και άλλους ευωδιαστούς θάμνους'. Ο Τούρκος περιηγητής Εβλιά Τσελεμπή, που επισκέφτηκε την Αθήνα τον 17ο αιώνα, μιλά για 'τα πιο πολύτιμα φυτά, μπαχαρικά, χόρτα και βότανα της γης. Μερικά μάλιστα είναι τόσο σπάνια που δεν ευδοκιμούν πουθενά αλλού'. Αναφέρει, δε, ότι στην εποχή του τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά του Υμηττού χρησιμοποιούνταν για εμπορικούς σκοπούς και εξαγόταν από την Αττική.

Στον Υμηττό απαντούν περισσότερα από εξακόσια φυτικά είδη και υποείδη, αριθμός πολύ υψηλός αναλογικά με την έκταση του βουνού. Από αυτά, 54 είναι ενδημικά της Ελλάδας, ενώ 59 προστατεύονται από την ελληνική νομοθεσία (π.χ. Προεδρικά Διατάγματα), από διεθνείς συμβάσεις (π.χ. Συνθήκη της Βέρνης) ή περιλαμβάνονται σε καταλόγους απειλούμενων ειδών.

Μια περισσότερο συστηματική μελέτη της χλωρίδας του Υμηττού πιθανόν να αυξήσει τους παραπάνω αριθμούς.

Μεταξύ των φυτών υπάρχουν 44 προστατευόμενα είδη άγριας ορχιδέας, η πυκνότητα των οποίων θεωρείται η μεγαλύτερη στην Ευρώπη, σε σχέση με την έκταση του βουνού. Ανάμεσα στα ενδημικά είδη της περιοχής

περιλαμβάνονται τα *Centaurea pentelica*, *Malcolmia graeca*, *Dianthus serratifolius*, *Campanula celsii*, *Onosma kaheirei*, *Scorzonera crocifolia*, *Silene rigidula*, *Crocus laevigatus*, *Cerastium candidissimum*, *Consolida tenuissima* κ.ά., καθώς και 3 είδη ορχιδέας του γένους *Ophrys*.

ORCHIS ITALICA

EIKONA 14

Στον Υμηττό απαντούν διάφορα είδη ζώων, ανάλογα με την εποχή του έτους. Μεγάλη είναι η ποικιλία των πουλιών, όπως κοτσύφια, σπίνιοι, κοκκινολαίμηδες, πέρδικες, καρδερίνες κ.ά., αλλά και χελώνες, αλεπούδες, νυφίτσες, σκαντζόχοιροι αλλά και νυχτερίδες στα σπήλαια του βουνού όπως και διάφορα είδη ερπετών. Επίσης, άφθονες είναι οι πεταλούδες και άλλα είδη εντόμων και φυσικά οι μέλισσες.

Στα πευκοδάση και στους θαμνώνες υψηλής εξέλιξης η πανίδα των σπονδυλωτών αντιπροσωπεύεται από μεγάλη ποικιλία πουλιών (σαρκοφάγα, εντομοφάγα, παμφάγα, ημερόβια και νυχτόβια αρπακτικά) και θηλαστικών (χειρόπτερα, εντομοφάγα, τρωκτικά και μικρά σαρκοφάγα). Η σημασία όμως των περιοχών αυτών για την ορνιθοπανίδα είναι μεγάλη, επειδή τα δάση και τα θαμνολίβαδα χρησιμοποιούνται σήμερα ως εναλλακτικοί βιότοποι αρκετών ειδών και ιδιαίτερα ως τόποι ανάπαυσης των μεταναστευτικών ειδών, ύστερα από την υποβάθμιση ή την καταστροφή των παράκτιων υγρότοπων της Αττικής. Αρκετά από τα είδη αυτά είναι σπάνια ή απειλούμενα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, γι' αυτό και προστατεύονται από την κοινοτική οδηγία 79/409. Η περιοχή χαρακτηρίζεται 'Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά' και είναι υποψήφια 'Ζώνη Ειδικής Προστασίας'.

Στον Υμηττό υπάρχουν πολλά σημαντικά είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στις οδηγίες 92/43/EEC και 79/409/EEC, στη Σύμβαση της Βέρνης, στο Προεδρικό Διάταγμα 67/81 και στο 'Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλωτών της Ελλάδας'. Ο κατάλογος των σημαντικών ειδών πανίδας της περιοχής χρειάζεται να συμπληρωθεί από επιπλέον μελέτες.

Θηλαστικά

Στον ευρύτερο χώρο του Υμηττού συχνή είναι η παρουσία ειδών όπως ο **ασβός (*Meles meles*)**, η **νυφίτσα (*Mustela nivalis*)**, το **πετροκούναβο (*Martes foina*)**, η **αλεπού (*Vulpes vulpes*)**, ο **λαγός (*Lepus europaeus*)**, ο **σκαντζόχοιρος (*erinaceinae*)** κ.α. Στα σπήλαια και κοιλώματα διαβιούν αρκετά είδη **νυχτερίδων**, τρία εκ των οποίων προστατεύονται (***Pipistrellus pipistrellus***, ***Rhinolophus blasii***, ***Rhinolophus hipposideros***).

Ερπετά-Αμφίβια

Απαντούνται δύο προστατευόμενα είδη **χελώνων (*Testudo hermanni*, *Testudo marginata*)**. Επίσης, υπάρχουν είδη φιδιών και σαυρών υπό προστασία (***Elaphe situla***, ***Natrix natrix***, ***Lacerta viridis***).

Έντομα

Κυρίαρχο είδος αυτό των μελισσών αλλά και ένα πλήθος **πεταλούδων (λεπιδόπτερα)**. ***Papilio alexanor***, ***Anthocharis gruneri***, ***Hipparchia aristaeus***, ***Agrodiaetus admetus***, ***Freyeria trochylus***, ***Pieris krueperi***, ***Spialia plomidis***. Δύο σημαντικά είδη **ορθόπτερων (ακρίδες και γρύλλοι, *Dolichopoda insignis* και *Dolichopoda petrochilosii*)** ζουν σε σπηλαιώδη ενδιαιτήματα και απαντούν στο Κουτούκι Παιανίας και σε κάποια άλλα σπήλαια του Υμηττού

Πτηνά

Συνολικά, έχουν καταγραφεί τουλάχιστον εκατό είδη πτηνών, από τα οποία τα περισσότερα είναι αποδημητικά, ενώ άλλα είναι διερχόμενα μεταναστευτικά είδη. Στα προστατευόμενα είδη της περιοχής συγκαταλέγονται η **αετογερακίνα (*Buteo rufinus*)**, που έχει χαρακτηριστεί σπάνιο είδος στο 'Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλωτών της Ελλάδας', ο **πετρίτης (*Falco peregrinus*)**, ο **αετομάχος (*Lanius collurio*)**, η **δενδροσταρήθρα (*Lullula arborea*)**, ο **φιδαετός (*Circaetus fallicus*)**, ο **νυχτοπάτης (*Caprimulgus europaeus*)**, κ.ά. Επίσης, υπάρχει μεγάλη ποικιλία στρουθιόμορφων πουλιών, ανάμεσά τους και προστατευόμενα είδη, όπως ο **μουστακοτσιροβάκος (*Sylvia ruePELLI*)**, και ο **σκουρόβλαχος (*Emperiza caesia*)**. Άλλα αξιοσημείωτα είδη της ορνιθοπανίδας είναι η **αθηναϊκή κουκουβάγια (*Athene noctua*)**, η **τυτώ (*Tyto alba*)**, το **βραχοκιρκίνεζο (*Falco tinnunculus*)** κ.ά.

ΕΙΚΟΝΑ 15

Οι κρημνοί και τα σπήλαια που παρατηρούνται σε μεγάλο αριθμό στον Υμηττό παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς αποτελούν βιότοπους με εξειδικευμένες οικολογικές συνθήκες και ως εκ τούτου φιλοξενούν σπάνια ή/και ενδημικά φυτικά και ζωικά είδη.

Στους κρημνούς, τις απόκρημνες και δυσπρόσιτες θέσεις του Υμηττού, παρατηρούνται πολλά σπάνια και σημαντικά είδη φυτών και ζώων. Ένα μεγάλο ποσοστό των ενδημικών φυτικών ειδών της Ελλάδας είναι χασμόφυτα, δηλαδή φυτά που αναπτύσσονται στις σχισμές των βράχων.

Στον Υμηττό έχουν καταγραφεί από την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία περισσότεροι από πενήντα καρστικοί σχηματισμοί, και συγκεκριμένα σπήλαια και σπηλαιο-βάραθρα.

Τα κυριότερα σπήλαια και βάραθρα του Υμηττού είναι τα ακόλουθα:

Σπήλαιο Παιανίας ή Κουτούκι

Βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του Υμηττού, σε υψόμετρο 520 μέτρων, νοτιοανατολικά από τα χαρακτηριστικά στεφάνια της κορυφής Εύζωνας. Απέχει 4 χιλιόμετρα από την Παιανία και η πρόσβαση σε αυτό γίνεται μέσω ασφαλτοστρωμένου δρόμου. Είναι το ωραιότερο και το πιο φαντασμαγορικό σπήλαιο της Αττικής με εντυπωσιακούς σχηματισμούς σταλαγμιτών και σταλακτιτών.

Η εσωτερική διευθέτηση του σπηλαίου, που έχει τουριστική διαδρομή 300 μέτρων, έγινε από τους σπηλαιολόγους Α. Πετροχείλου και Ι. Ιωάννου, ο δε τεχνητός φωτισμός του θεωρείται από τους καλύτερους του κόσμου. Στους σταλακτιτικούς και σταλαγμιτικούς σχηματισμούς του σπηλαίου της Παιανίας έχουν δοθεί διάφορα ονόματα, όπως *‘ηλιόλουστο δάσος’*, *‘ολυμπιακή δάδα’*, *‘λευκός καταρράχτης’*, *‘πλατεία ονείρων’*, *‘αίθουσα κοραλλίων’*, *‘βωμός’* κ.ά. Σήμερα το σπήλαιο και είναι επισκέψιμο.

Σπήλαιο Λεονταρίου

Βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του Υμηττού, σε υψόμετρο 540 μέτρων, και έχει διαστάσεις 50x20 μέτρα περίπου. Παρουσιάζει δύο μεγάλες σταλαγματικές σειρές, καθώς και έναν ομπρελοειδή σχηματισμό, από τους λίγους στον ελληνικό χώρο.

Σύμφωνα με το θρύλο, στο σπήλαιο ζούσε ένα λιοντάρι (από όπου και η ονομασία του) που προξενούσε μεγάλες καταστροφές στην ευρύτερη περιοχή και το οποίο σκότωσε ο Άγιος Νικόλαος και το μαρμάρωσε. Ένα μαρμάρινο άγαλμα λιονταριού (πιθανόν του 6ου αιώνα π.Χ.) βρίσκεται μπροστά στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην Κάντζα.

Σπήλαιο Νυμφολήπτου

Βρίσκεται βόρεια της Βάρης, σε υψόμετρο 270 μέτρων. Όπως έχει προαναφερθεί, είναι το πιο ενδιαφέρον από αρχαιολογικής πλευράς σπήλαιο, καθώς είναι ίσως το μοναδικό στην Ελλάδα που έχει σκαλισμένα αγάλματα (ανάγλυφα) στο εσωτερικό του. Στο σπήλαιο αυτό εγκαταστάθηκε τον 5ο αιώνα π.Χ. ο γλύπτης Αρχέδημος και το μετέτρεψε σε τόπο λατρείας, ενώ ευρήματα του 4ου αιώνα μ.Χ. φανερώνουν ότι αποτέλεσε τόπο λατρείας και για τους χριστιανούς. Τα περισσότερα από αυτά τα ευρήματα βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών. Το σπήλαιο μέχρι τις αρχές του 2000 δεν προστατευόταν, με αποτέλεσμα να έχει λεηλατηθεί. Σήμερα, έχει κατασκευαστεί ένα συμμάτινο πλέγμα που το προστατεύει.

Μεγάλο Βάραθρο Αστερίου

Το Μεγάλο Βάραθρο Αστερίου βρίσκεται σε υψόμετρο 480 μέτρων και 500 μέτρα βόρεια της ομώνυμης μονής. Η εξερεύνηση του πρώτου θαλάμου έγινε το **1938**, ενώ ολόκληρο το βάραθρο εξερευνήθηκε το **1943**. Γενικά, η επίσκεψη στο Μεγάλο Βάραθρο Αστερίου είναι πολύ δύσκολη με εξαίρεση τα πρώτα 20 μέτρα.

ΕΙΚΟΝΑ 16-17

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΞΤΑΓΟΔΙ' / ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΑΙΑΝΙΑΣ

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΑΝΔΡΑΣ / ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΑΙΑΝΙΑΣ

Στα παραπάνω σπήλαια μπορεί κανείς να παρατηρήσει και τη διαστρωμάτωση του εδάφους και να διακρίνει κάποια από τα υλικά από τα οποία σχηματίστηκε ο Υμηττός.

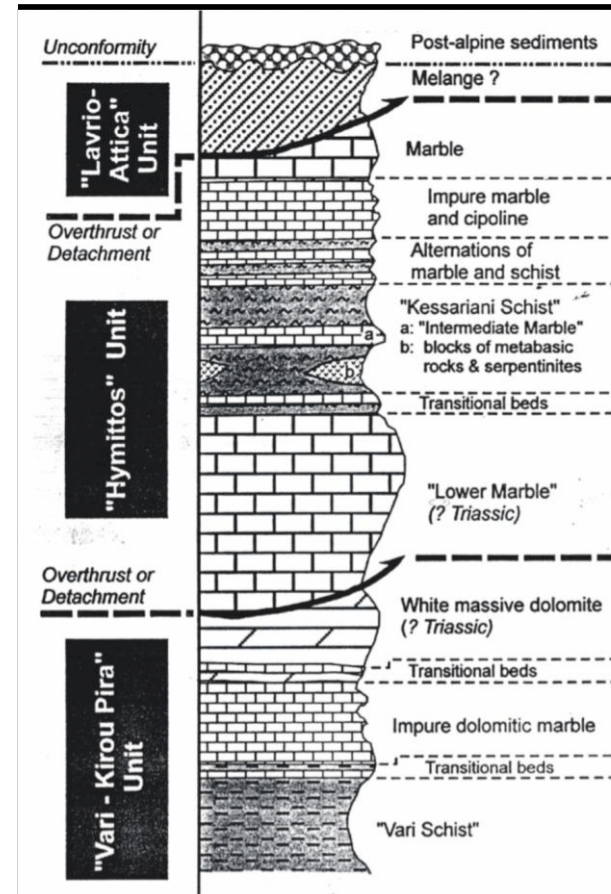
Το υπέδαφος του Υμηττού αποτελείται από πετρώματα όπως το μάρμαρο, ο σχιστόλιθος και ο ασβεστόλιθος. Αποτέλεσμα αυτής της αφθονίας ασβεστόλιθων στο βουνό, υπάρχει μεγάλος αριθμός καρστικών σχηματισμών, όπως σπήλαια και βάραθρα.

Η κύρια μάζα του Υμηττού δομείται από μεταμορφωμένα πετρώματα όπου διακρίνονται τρεις τεκτονικές ενότητες. Η κατώτερη ονομάζεται Βάρης-Κύρου Πήρα και αποτελείται από σχιστολίθους, μάρμαρα και δολομίτες. Πάνω από αυτή, με απότομη τεκτονική επαφή βρίσκεται η ενότητα Υμηττού που αποτελείται από μάρμαρα και σχιστολίθους. Η επαφή χαρακτηρίζεται από το σχηματισμό τεκτονικών πετρωμάτων, απότομο κατακόρυφο ανάγλυφο «Ρέδι» και κοιλότητες ή σπήλαια.

Πάνω από τις δύο προαναφερόμενες ενότητες, ακολουθεί τεκτονικά (απότομη επαφή) η ενότητα Λαυρίου-Αττικής, που αποτελείται από διάφορους τύπους σχιστολίθων και απομονωμένων λόγω διάβρωσης ασβεστολιθικών μαζών

Η κύρια μάζα του Υμηττού είναι ένα τεκτονικό κέρασ με διαδοχικά ρήγματα με επικρατέστερη διεύθυνση Β-Ν, που χωρίζει δύο τεκτονικές τάφρους, το λεκανοπέδιο των Αθηνών δυτικά, από το λεκανοπέδιο των Μεσογείων ανατολικά. Στα κράσπεδα του Υμηττού υπάρχουν νεώτερα μεταλπικά ιζήματα, κυρίως πλευρικά κορήματα που αποτελούν καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Μαζί με τους λόφους που αποτελούν συνέχειά του και τις ορεινές μάζες της Μερέντας, του Κερατοβουνίου και του Ολύμπου ανατολικότερα, σχηματίζουν έναν ενιαίο καρστικό υδροφόρο ορίζοντα, που εκφορτίζεται στη θάλασσα από την περιοχή Βουλιαγμένης έως την Αγία Μαρίνα από υφάλμυρες παράκτιες και υποθαλάσσιες πηγές.

ΕΙΚΟΝΑ 18

Ραδιοφάρος V.O.R. | το 'Μάτι της Αττικής'

Μιά περίεργη κατασκευή που βρίσκεται στην κορυφή του Υμηττού, στο ύψος της Βουλιαγμένης στην περιοχή Βάρης – Κορωπίου κατά καιρούς έχει τροφοδοτήσει ευφάνταστα σενάρια συνωμοσιολογίας.

Πρόκειται για μια κυκλική εγκατάσταση, υπερυψωμένη από το έδαφος, που έχει αποτελέσει αφορμή για να διατυπωθούν ακραίες υποθέσεις. Στο παρελθόν υπήρξαν δημοσιεύματα που ανέφεραν ότι επρόκειτο για «μυστική βάση» που είναι κρυμμένη ακόμα και από τους δορυφόρους. Μάλιστα κατά καιρούς οι «ερευνητές» για να ενισχύσουν τα επιχειρήματά τους, επικαλούνται το google earth και αναφέρουν ότι πάνω από τις «μυστικές» εγκαταστάσεις η διαδικτυακή εφαρμογή τοποθέτησε ένα τεχνητό σύννεφο για να συσκοτίσει το σημείο.

Στην πραγματικότητα πρόκειται για έναν ραδιοφάρο (ραδιοβοήθημα) γνωστό ως V.O.R. που βοηθάει τα αεροσκάφη να ακολουθούν την πορεία από το αεροδρόμιο αναχώρησης προς το αεροδρόμιο προορισμού. Η λέξη VOR στα ελληνικά μεταφράζεται ως Πανκατευθυντικός Αεροναυτιλιακός Ραδιοφάρος πολύ υψηλής συχνότητας. Πρόκειται για εγκατάσταση αναγκαία για την καθοδήγηση των αεροσκαφών κατά τη διαδρομή τους και χρησιμοποιούνται όταν αυτά πλησιάζουν στο αεροδρόμιο για προσγείωση. Εγκαθίστανται συνήθως σε υψώματα και βουνά και εκπέμπουν στα αεροσκάφη κάποιες πληροφορίες σε ηλεκτρομαγνητική μορφή. Η ραδιοναυτιλιακή συσκευή του Υμηττού στήθηκε σε κοντινή απόσταση με το αεροδρόμιο του Ελευθερίου Βενιζέλου για να υπολογίζει τη θέση του αεροσκάφους, την πορεία και τις αποστάσεις που διανύει.

EIKONA 19-20

Υπόγειες Στοές Αθήνας

Άλλος ένας από τους πλέον διαδεδομένους αστικούς μύθους που αναφέρονται στις υπόγειες διαδρομές της πρωτεύουσας, είναι αυτός που θέλει υπόγειες στοές μεγάλου μήκους να καταλήγουν στη σπηλιά του Νταβέλη στην Πεντέλη.

Ιστορικό γεγονός, αντιθέτως, αποτελεί η χρήση των υπόγειων στοών για τη διάπραξη ληστειών «ριφιφί»: Η γνωστότερη εξ αυτών είναι αυτή των Χριστουγέννων του **1992**, όταν οι δράστες οδηγήθηκαν στο υπόγειο θησαυροφυλάκιο της τότε Τράπεζας Εργασίας στην Καλλιρρόης από τούνελ που έσκαψαν μέσα από τη μεγάλη υπόγεια στοά του Ιλισού, ακολουθώντας τη μέθοδο παρόμοιας επιχείρησης που είχε πραγματοποιηθεί και κατά τον προηγούμενο αιώνα στο κέντρο της Αθήνας.

Η **“υπόγεια Αθήνα”** παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον, αν και δεν υπάρχει ένα ενιαίο δίκτυο υπογείων στοών ή μια **“πόλη κάτω από την πόλη”**. Ωστόσο, υπάρχουν πολλά μεμονωμένα σημεία ενδιαφέροντος, μήκους είτε πολλών χιλιομέτρων, είτε περιορισμένης έκτασης, όπως τα καταφύγια (π.χ. Λυκαβηττός, Αρδηττός). Οι είσοδοι μπορεί είτε να μην υπάρχουν πιά σήμερα, είτε να προφυλάσσονται από κάποιο κτίριο (π.χ. Βουλή, Ρωσική Εκκλησία). Μπορεί όμως και να βρίσκονται -τελείως αόρατα- κάτω από ένα συνηθισμένο καπάκι στον δρόμο, όπως στους Αμπελόκηπους όπου έχουμε πρόσβαση στο συνολικού μήκους 20 χιλιομέτρων Αδριάνειο Υδραγωγείο (προς Πάρνηθα, Πεντέλη και Κολωνάκι), ή στο Γουδί, όπου έχουμε πρόσβαση στο συνολικού μήκους επτά χιλιομέτρων Πεισιστράτειο Υδραγωγείο (προς

Υμηττό και Εθνικό Κήπο). Οι αρχαίες αυτές υπόγειες στοές βρίσκονται σε βάθη από πέντε έως και 40 μέτρα.

Άλλες, πιο συνηθισμένες περιπτώσεις προσβάσεων από καπάκια δρόμων αποτελούν τα δίκτυα υπογείων στοών των παλιών υπονόμων ή των καλυμμένων ρεμάτων του κέντρου. Όπως μπροστά στον λόφο Αρδηττού, όπου έχουμε πρόσβαση στο υπόγειο δίκτυο του Ιλισού προς Καλλιθέα, Ζωγράφου, Καισαριανή, ή στην οδό Μάρνη, όπου έχουμε πρόσβαση στον Κυκλοβόρο και τους παλιούς υπονόμους που από πολλές τοποθεσίες του κέντρου (Ομόνοια, Σύνταγμα) καταλήγουν στον Προφήτη Δανιήλ. Στην εποχή μας, μόνο τα καλυμμένα ρέματα (Ιλισός, Κυκλοβόρος κ.ά.) είναι περιπτώσεις υπογείων στοών, μέσω των οποίων μπορεί να βρεθεί κανείς υπογείως από τη μια άκρη της πόλης στην άλλη. Ωστόσο θα πρέπει να τονίσουμε ότι η διάσχισή τους είναι απαγορευτική.

ΥΠΟΓΕΙΟΣ ΙΛΙΣΟΣ

ΕΙΚΟΝΑ 21

Ανάπαυλα στον Ιλισό, υπογείως στην περιοχή Αρδηττού

Στρατιωτικές Εγκαταστάσεις

‘Ο Υμηττός όμως είναι ένα βουνό το οποίο γενικά κρύβει πολλά μυστικά. Είναι ένα βουνό στο οποίο έχουν αναφερθεί πολλά παράξενα περιστατικά και κάποια έχουν συμβεί και σε εμένα προσωπικά, είναι ένα βουνό που κρύβει και μυστικά που έχουν σχέση με την ασφάλειά μας, καθώς έχει σημαντικές υπόγειες στρατιωτικές εγκαταστάσεις, εκεί βρίσκεται επίσης και το μοναδικό πυρηνικό ερευνητικό κέντρο της χώρας μας ο γνωστός σε όλους μας “Δημόκριτος”.’

Σε υπόγειες εγκαταστάσεις στον Υμηττό, στο δήμο Αγίας Παρασκευής, είναι εγκατεστημένη και λειτουργεί η υπηρεσία του Στρατηγείου Διοικήσεως Ανατολικής Μεσογείου η οποία διαθέτει κυρίως εξοπλισμό παρακολούθησης (ραντάρ) των πλοίων και υποβρυχίων που πλέουν στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

Λέγεται, χωρίς βεβαίως να μπορεί να επιβεβαιωθεί, ότι το σύμπλεγμα των υπογείων στοών και εγκαταστάσεων, είναι απρόσβλητο από πυρηνικές και βιοχημικές απειλές και φτάνει σε βάθος 60 μέτρων.

Σχέδιο ίδρυσης εξ αρχής Πολεμικού Στρατηγείου σε κάποιο σημείο του Υμηττού είχε καταρτιστεί και τις δεκαετίες του ‘80 και ‘90, αλλά τότε τα σχέδια δεν είχαν προχωρήσει. Το τέως Στρατηγείο Διοίκησης Ανατολικής Μεσογείου (ΣΔΑΜ) του NATO άρχισε να κατασκευάζεται το 1955, παρελήφθη το 1972, ενώ το 1984 άρχισε δεκαετής εκσυγχρονισμός και αναβάθμισή του και με εθνικούς πόρους. Για την υποστήριξη των νέων επιχειρησιακών απαιτήσεων του Ναυτικού και του NATO, ο χώρος επεκτάθηκε με νέες στοές.

Το έργο επιτελέστηκε με προδιαγραφές αντιμετώπισης πυρηνικού και βιοχημικού πολέμου, όπως απαιτούσε η τότε περίοδος ψυχρού πολέμου και χωρίστηκε σε τρία (3) μέρη: το Δομικό, το Ηλεκτρομηχανολογικό και το Τηλεπικοινωνιακό. Το δομικό στοιχείο των υπόγειων εγκαταστάσεων συνίσταται από σύμπλεγμα στοών και είναι κατασκευασμένο από οπλισμένο σκυρόδεμα, ανθεκτικό σε μεγάλη πίεση.

Στον Υμηττό έχουν σηματοδοτηθεί και είναι προσβάσιμα στους περιπατητές δεκάδες χιλιόμετρα μονοπατιών που διατρέχουν όλο το βουνό. Πριν μερικά χρόνια σηματοδοτήθηκαν δύο διασχίσεις του βουνού, η διαμήκης **Διαδρομή 10**, που ξεκινά από την Αγία Παρασκευή και καταλήγει στη Τερψιθέα, και η εγκάρσια **Διαδρομή 5**, που ξεκινά από την είσοδο της Κατεχάκη προς τη Μονή Καισαριανής, περνά από την πηγή Καλοπούλα και καταλήγει ανάμεσα στα Γλυκά Νερά και την Παιανία.

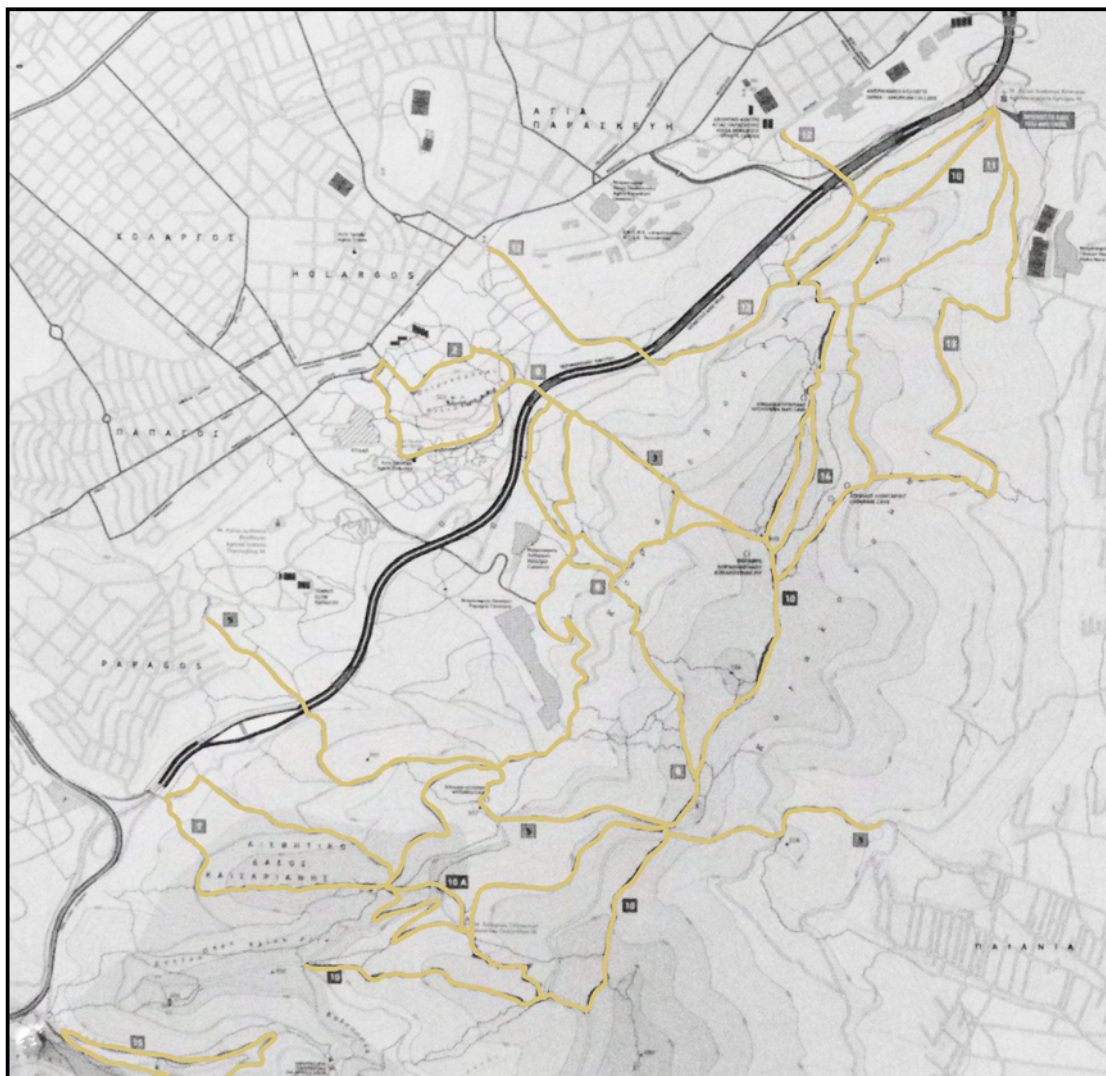
Μία από τις πιο ενδιαφέρουσες διαδρομές είναι η Σφηττία Οδός, που διατέμνει τον Υμηττό στο χαμηλότερο διάσελό του, το πέρασμα του Σταυρού. Γενικά, υπάρχουν συνολικά 26 πεζοπορικές διαδρομές, 7 ποδηλατικές και 4 προτάσεις ορεινού τρεξίματος, που απλώνονται τόσο στον Βόρειο, όσο και στον Νότιο Υμηττό.

Η κατάσταση των μονοπατιών ποικίλει και εξαρτάται κυρίως από το βαθμό χρήσης, τους, καθώς ελάχιστα έχουν γίνει για τη συντήρηση και σήμανσή τους. Το μεγαλύτερο μέρος της Σφηττίας Οδού το έχει σηματοδοτήσει η Paths of Greece, ενώ πιο πρόσφατα ο Δήμος Παπάγου - Χολαργού ξεκίνησε την οργάνωση ενός δικτύου 10 διαδρομών, από τις οποίες έχουν σηματοδοτηθεί τέσσερις (Κορακοβούνι-Αγία Ελεούσα, Πράσινο Μονοπάτι, Παπάγου-Παιανία και Παπάγου-Πύργος Ανθούσας). Τέλος, η Περιφέρεια Αττικής έχει αναρτήσει πληροφορίες για 5 πεζοπορικές διαδρομές.

ΕΙΚΟΝΑ 22

ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΜΕΝΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΕΙΚΟΝΑ 23

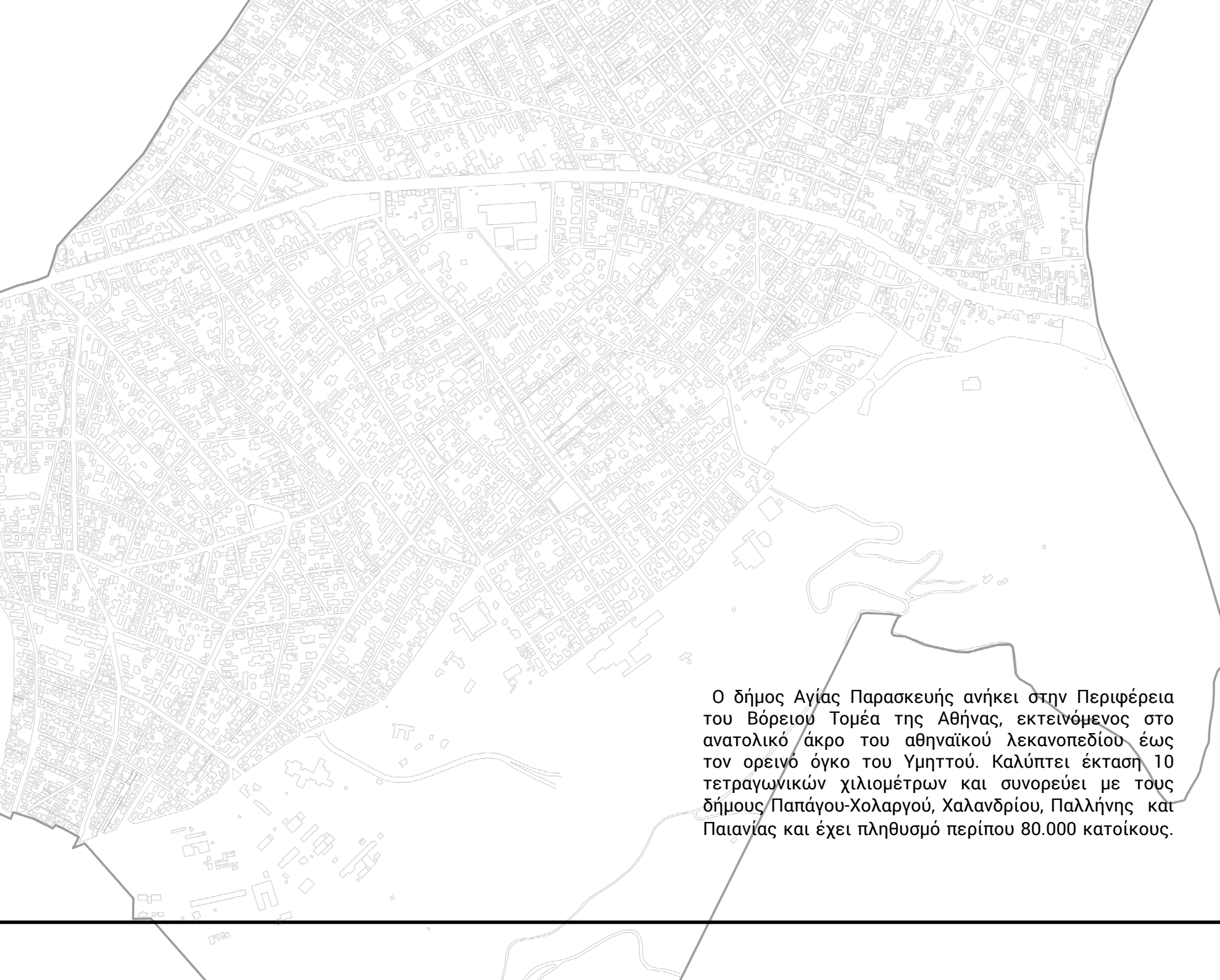
ΕΙΚΟΝΑ 24-25

EIKONA 26-27

3 /

Ο δήμος Αγίας Παρασκευής ανήκει στην Περιφέρεια του Βόρειου Τομέα της Αθήνας, εκτεινόμενος στο ανατολικό άκρο του αθηναϊκού λεκανοπεδίου έως τον ορεινό όγκο του Υμηττού. Καλύπτει έκταση 10 τετραγωνικών χιλιομέτρων και συνορεύει με τους δήμους Παπάγου-Χολαργού, Χαλανδρίου, Παλλήνης και Παιανίας και έχει πληθυσμό περίπου 80.000 κατοίκους.

Η περιοχή στην αρχαιότητα σύμφωνα με την διοικητική διαίρεση του Κλεισθένη αποτελούσε τμήμα της περιφέρειας του αττικού δήμου Φλύας, ένα μεγάλο Δήμο που κατοικούσε η Κεκροπίδα φυλή, ο οποίος αναφέρεται πρώτη φορά στα **‘Αττικά’** του Πausανία.

Στην Φλύα λατρεύονταν οι θεοί Ήφαιστος και Άρτεμη και αποτελούσε το δεύτερο μεγάλο Δήμο μετά την Ελευσίνα όπου τελούνταν μυστηριακές τελετές όπως αυτή της Φρυγικής Μεγάλης Μητέρας, και γι’ αυτό το λόγο υπάρχει στην περιοχή πλήθος ταφικών ευρημάτων, τελεστηρίων, βωμών και άλλων αρχαίων καταλοίπων κυρίως κατά μήκος της σημερινής λεωφόρου Μεσογείων, που εφάπτεται σε αρκετά σημεία με την αρχαία οδό των Μεσογείων, αλλά και πλησίον του σταθμού ΜΕΤΡΟ Δουκίσσης Πλακεντίας (οδός Νικίου).

Κατά την ρωμαϊκή εποχή η περιοχή αναφέρεται από τον ποιητή Οβίδιο για την ομορφιά της φύσης και του κλίματος της περιοχής, η οποία ήταν κατεξοχήν χώρος αγροτικής ανάπτυξης. Μετέπειτα στα τέλη των βυζαντινών χρόνων, η ζωή του τόπου συγκεντρώνεται κυρίως στην περιοχή του μοναστηριού του Αγίου Ιωάννη του Κυνηγού.

Στις αρχές του 19ου αιώνα η περιοχή ανήκε στον Τούρκο Χαλήλ Μπέη, ο οποίος πούλησε στον κόμη Αντώνιο Μπότσαρη ένα μέρος της, όπου χτίστηκε ένας μικρός ναός στο όνομα της Αγίας Παρασκευής, ο οποίος έδωσε αργότερα και το όνομα σε ολόκληρο το δήμο. Στις αρχές του 20ου αιώνα στην περιοχή υπήρχαν κυρίως παραθεριστικές κατοικίες, καθώς και αμπελώνες. Λόγω της βλάστησης και του καλού κλίματος επίσης πολλοί φυματικοί νοίκιαζαν ή έστηναν

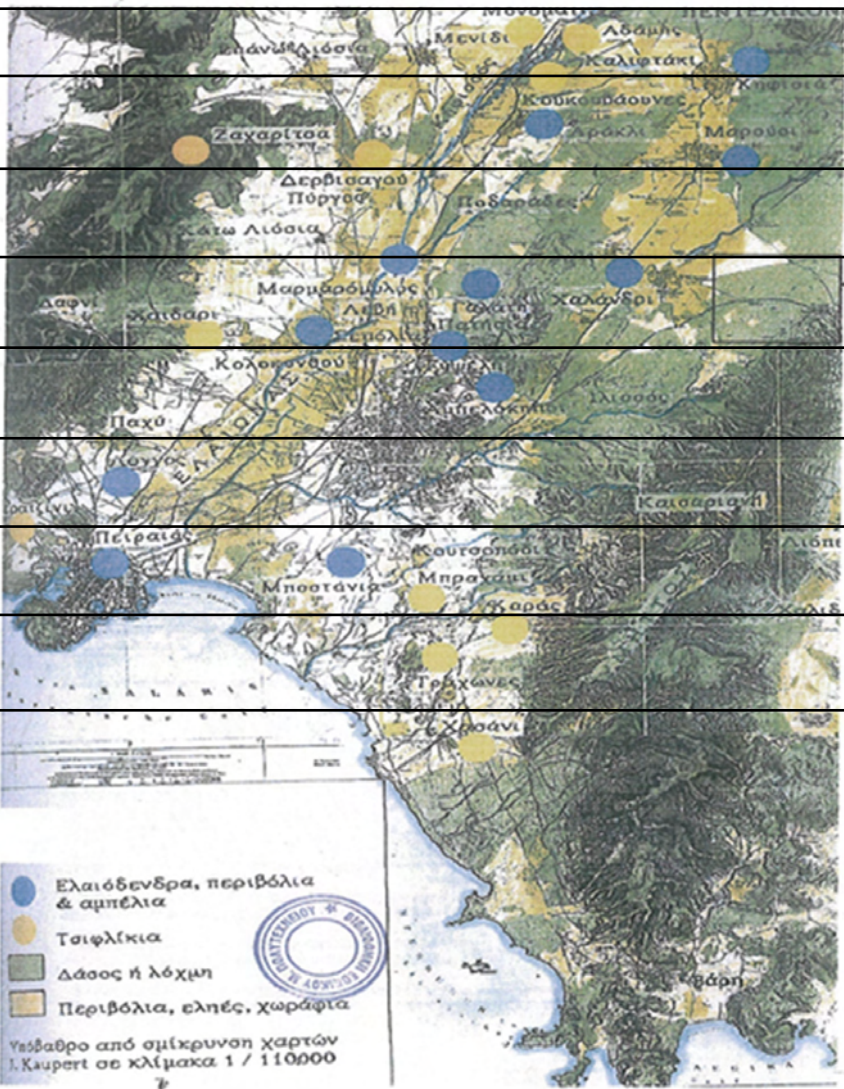
παράγκες στα χωράφια των κατοίκων που βρίσκονταν εκεί, και παρέμεναν για την αποθεραπεία τους. Τότε άρχισαν να εγκαθίστανται και οι πρώτοι μόνιμοι κάτοικοι.

Ως το **1921**, η Αγία Παρασκευή μαζί με τους σημερινούς Ψυχικό, Φιλοθέη, Χολαργό, Πεντέλη, Νέο Ψυχικό και Βριλήσσια, αποτελούσαν ενιαίο δήμο των Αθηναίων, ενώ το **1925** τον δήμο του Χαλανδρίου. Το 1929 η Αγία Παρασκευή αναγνωρίστηκε ως αυτόνομη κοινότητα αλλά καταργήθηκε την ίδια χρονιά.

Το **1931** ξανά αναγνωρίστηκε ως κοινότητα και τελικά το **1963** έγινε αυτόνομος Δήμος καθώς και πρωτεύουσα της Ανατολικής Αττικής.

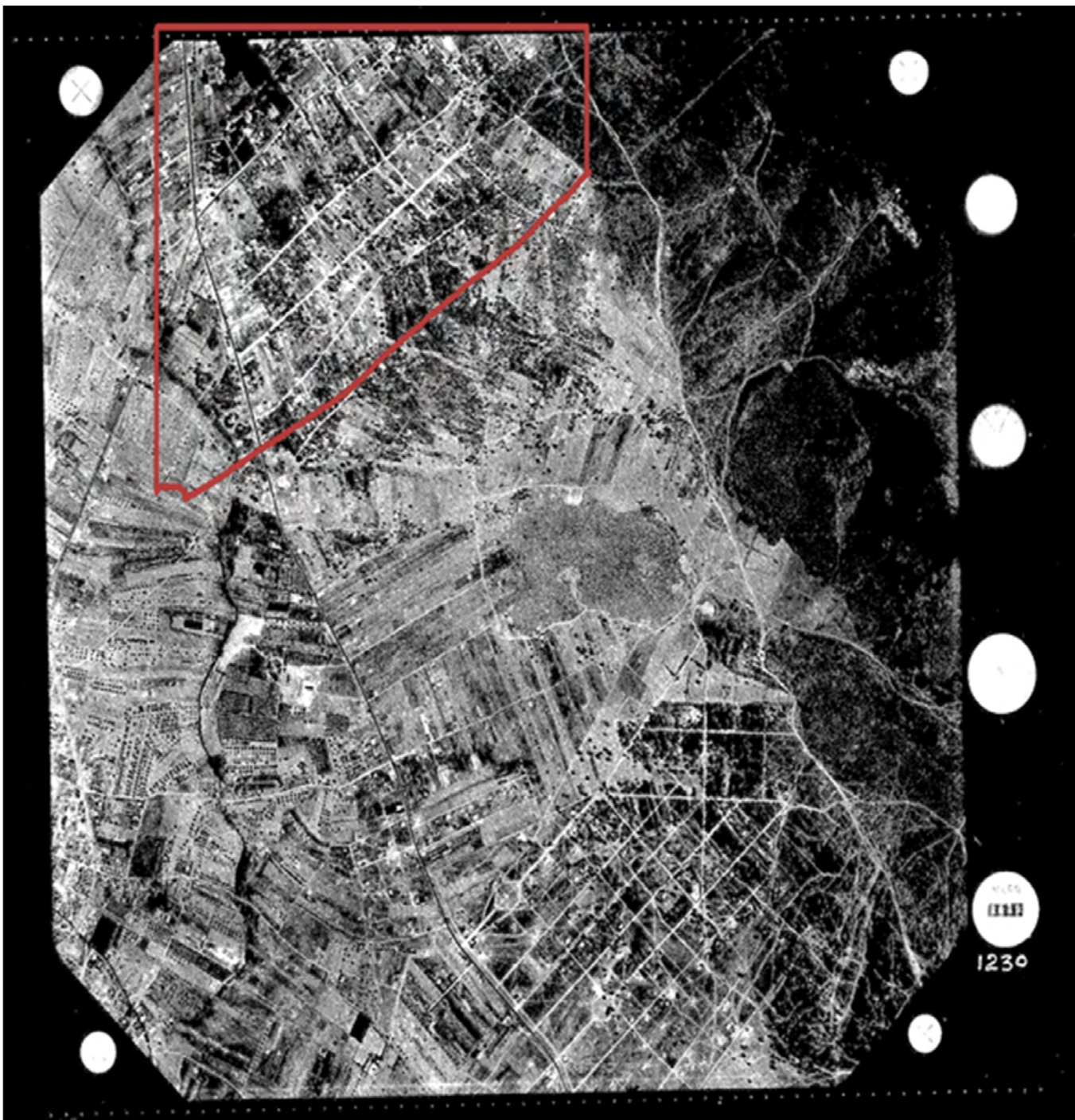
Από το 1948 η Αγία Παρασκευή παύει να αποτελεί παραθεριστικό θέρετρο και γίνεται συνοικία με μόνιμους κατοίκους. Κατά τις δεκαετίες του '80 και του '90 γνωρίζει πρωτοφανή οικιστική ανάπτυξη, ως σύγχρονο βορειοανατολικό προάστιο των Αθηνών. Σήμερα αποτελεί αναπτυσσόμενη πόλη στο ανατολικό άκρο της Αθήνας, στο πολεοδομικό συγκρότημα της οποίας είναι ενταγμένη από το **1995**. Έκτοτε, ο πληθυσμός παρουσιάζει αυξητικές τάσεις.

Απογραφή	Κάτοικοι
1896	64
1940	3.557
1951	6.977
1961	12.122
1981	29.259
2000	56.000
2011	59.704

ΕΙΚΟΝΑ 28

Αγοραπωλησίες κτημάτων στην Πεδιάδα Αθηνών 1830-1843
 Πηγή: Βλ. βιβλιογραφία Τούντα, 1998

ΕΙΚΟΝΑ 29

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έν Αθήναις
τη 9 Δεκεμβρίου 1953

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αριθμός φύλλου 341

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

Περί άρρώσεως των από 3.6.53 και 11.6.53 Β. Δ., κρώσεως συμπληρωματικών πινάκων έτους 1953—54 και προαγωγής Αξιωματικών Όπλων. 1

Περί παραχώρησης δικυκλίου άγγραφέος ύποθήκης επί άκινήτων του Δήμου Σάνθης προς άρράλιαν συνολογηθέντα ύπ' αυτού δανείου μετά του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων έκ έρχου 2.000.000. 000 διά την έκτέλεσιν έργων ύδρεύσεως. 2

Περί παραχώρησης δικυκλίου άγγραφέος ύποθήκης επί άκινήτων του Δήμου Αγρινίου προς άρράλιαν συνολογηθέντα ύπ' αυτού δανείου μετά του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων διά την έκτέλεσιν κοινωφελών έργων. 3

Περί καταργήσεως και αντίστοιχου ύδρεύσεως και προαγωγής δημοτικών σχολείων έκπαίδ. περιφέρειας Λαοκόβης 4

Περί καταργήσεως και αντίστοιχου ύδρεύσεως δημοτ. σχολείων της έκπαίδ. περιφέρειας Μεγαλοπόλεως και Γερωνίας. 5

Περί ύποθέσεως, καταργήσεως και αντίστοιχου προαγωγής και ύδρεύσεως δημοτικών σχολείων εις τας Α' και Β' Γενικής Έπιθεωρήσεως Στοιχ. Έκπ.σεως. 6

Περί συστάσεως Έπιτροπής διά την συλλογήν έργων προς άνίγερσιν του βιλκετηρίου του γυμνασίου Μ. Παλαμά Καρύστου. 7

Περί μεταφοράς της έδρας του 6)ξίου δημοτικού σχολείου της παιδοπόλεως «Σωτήρα» Αγρινίου εις την έν Καλάβω Ρόδου λειτουργήσαν παιδοπόλιν της περιφέρειας Ρόδου. 8

Περί παροχής διευκολύνσεων εις στρατεύοντα φοιτητάς Άνωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών, Ακαδημαϊκού έτους 1952—53. 9

Περί προπονήσεως του πολιτοδικαιού σχεδίου Ρεθύμνου 10

Περί προπονήσεως και έκπαιξεως του σχεδίου Αγίας Παρασκευής Αττικής εις τας 6)ξιν «Τσακιάς» και τών 6)ξων και προπονήσεως των οικοπέδων αυτού. 11

Περί προπονήσεως του ρυμοτομικού σχεδίου Αγ. Παρασκευής Αττικής εις τας ύπ' αριθ. 1 και 78 οικοδομικά τετράγωνα. 12

Περί προπονήσεως του ρυμοτομικού σχεδίου πόλεως Γαθιάνας εις τας ύπ' αριθ. 59, 61, 99Α, 138, 139, 139Α, 139Α, 161Α, 162Α, 162Β, 163, 163Α, 164 και 184Α οικοδομικά τετράγωνα. 13

Περί άρρώσεως μετά του Τριτοκοινωνικού Συναλλάγματος 14

Περί καθάρσεως έστρατιών έμαρών έλακλωματικής και μερικής άρτίας τών κατασκευάτων χοληρικής και λιπώνης πωλήσεως λιχανιών και έστρατιών Πειραιώς. 15

Περί καταργήσεως του Β. Δ. της 9)24.7.52 περί καθάρσεως της έκ περιτροπής Κυριακής άρτίας εις τας κερφενιάς της πόλεως Ναυπλίου. 16

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ (1)

Περί άρρώσεως των από 3.6.1953 και 11.6.1953 Β. Διαταγμάτων, κρώσεως συμπληρωματικών πινάκων έτους 1953—54 και προαγωγής Αξιωματικών Όπλων.

ΠΑΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντες ύπ' όνομα :

- α) Το από 19.3.1948 (επί στοιχείων ΜΕ΄ Ψήφισμα) το κωδών το από 24.4.1946 Ν. Δ. και τας εις έκτέλεσιν αυτού έκτελούντα από 5.6.1946 και 19.2.1947 Β.Δ. ως έτροποσηθέντων και συνεπικρόθετων ταύτα μεταγενεστέρως.
 - β) Το άρθρον 3 του Α. Ν. 895)1949 περί τροποποιήσεως τών ισχυουσών περί Άνωτάτου Στρατιωτικού Συναλλάγματος διατάξεων.
 - γ) Το Ν. Δ. 2387)1953 περί Υπουργείου Έθν. Άμύνης και τών έργων της Άνωτάτης Διοικήσεως και Έλέγχου τών Ένόπιων Δυνάμεων.
 - δ) Το Ν. Δ. 2470)1953 περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων του Ν. Δ. 2387)1953 περί Υπουργείου Έθνικής Άμύνης κλπ.
 - ε) Τας ύπ' αριθ. 131, 132 και 138)Σ.7)13.10.53 άποφάσεις του Άνωτάτου Στρατιωτικού Συναλλάγματος, προσέτι του Πρωτοκόπου επί της Έθνικής Άμύνης Υπουργού, άπεφασίσαντες και διατάξαντες :
1. Άκυρόσιν το από 3.6.1953 Β.Δ. περί κρώσεως έστρατιών συμπληρωματικών πινάκων έτων 1947-48, 1948-49, 1949-50, 1950-51, 1951-52 και 1952-53, ως και έστρατιών κανονικών πινάκων έτους 1953-54 προεκτίων, με προεκτίων και άποστρατιεύων Άνωτέρων και Κατωτέρων Αξιωματικών Όπλων, Σωματίων και Υπηρεσιών δημοτικών εις τας ύπ' αριθ. 148)4.6.1953 Φ.Ε.Κ. τείχος Α' (Ε.Δ.) Γ.Ε.Σ. 120)1953) μόνον όσον άρραφύ τούτο τας κώδικας πίνακας, έτους 1953-54 :

Το 1950 στο δήμο, παραχωρούνται δασικές εκτάσεις τόσο στο για την εγκατάσταση της μονάδας στρατού όσο και για την Κτηνιατρική Υπηρεσία (132.000 τ.μ.) και την δημιουργία του Νεκροταφείου Αγίας Παρασκευής (54000 τ.μ.).

Το 1953 τροποποιείται το ρυμοτομικό σχέδιο της Αγίας Παρασκευής και προστίθενται 78 ακόμη οικοδομικά τετράγωνα που αναπτύσσονται στα νότια της περιοχής, όπου χτίζονται και πάλι μονοκατοικίες ή διπλοκατοικίες για αυτούς που έρχονται να μείνουν μόνιμα στην περιοχή.

17 Ιουλίου 1923 Ν. Δ)τος «περί σχεδίων πόλεων κλπ.», ως μεταγενεστέρως έτροποποήθησαν και συνεπικρόθησαν και ειδικώτερον τών άρθρων 1, 3 και 70 και ύδόντες την ύπ' αριθ. 571)53 γνωμοδότησιν του Συμβουλίου Οικισμού, ως και την ύπ' αριθ. 177)1953 πράξιν του Κοινοτικού Συμβουλίου Αγ. Παρασκευής, προτάσει του Ημετέρου επί τών Δημοσίων Έργων Υπουργού, άπεφασίσαντες και διατάξαντες :

Άρθρον Μόνον.

Έγκρίνομεν την τροποποίησιν του ρυμοτομικού σχεδίου Αγ. Παρασκευής Αττικής, εις τας ύπ' αριθ. 1 και 78 οικοδομικά τετράγωνα, ως έμφανίζετα : εις το υπό του Γενικού Διευθυντού Δημοσίων Έργων τεθεωρημένον διά της ύπ' αριθ. 41900 έ.δ. πράξεως αυτού σχετικόν διάγραμμα, υπό κλίμακα 1:500. Εις τόν αυτόν επί τών Δημοσίων Έργων Υπουργού ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και έκτέλεσιν του παρόντος Δ)τος.

Έν τή Β. Έλληνική Πρεσβεία Ούσαιγκάνωσ 24 Νοεμβρίου 1953.

ΠΑΥΛΟΣ Β.

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

EIKONA 31-32

Κατά την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974) αυξάνεται ο συντελεστής δόμησης των κτηρίων και οι πρώτες πολυκατοικίες κατασκευάζονται στην Αγία Παρασκευή. Τότε πρόλαβαν και ανεγέρθηκαν και τα μοναδικά δύο 10όροφα κτίρια διαμερισμάτων επί της οδού Ειρήνης καθέτου στην λεωφ. Μεσογείων.

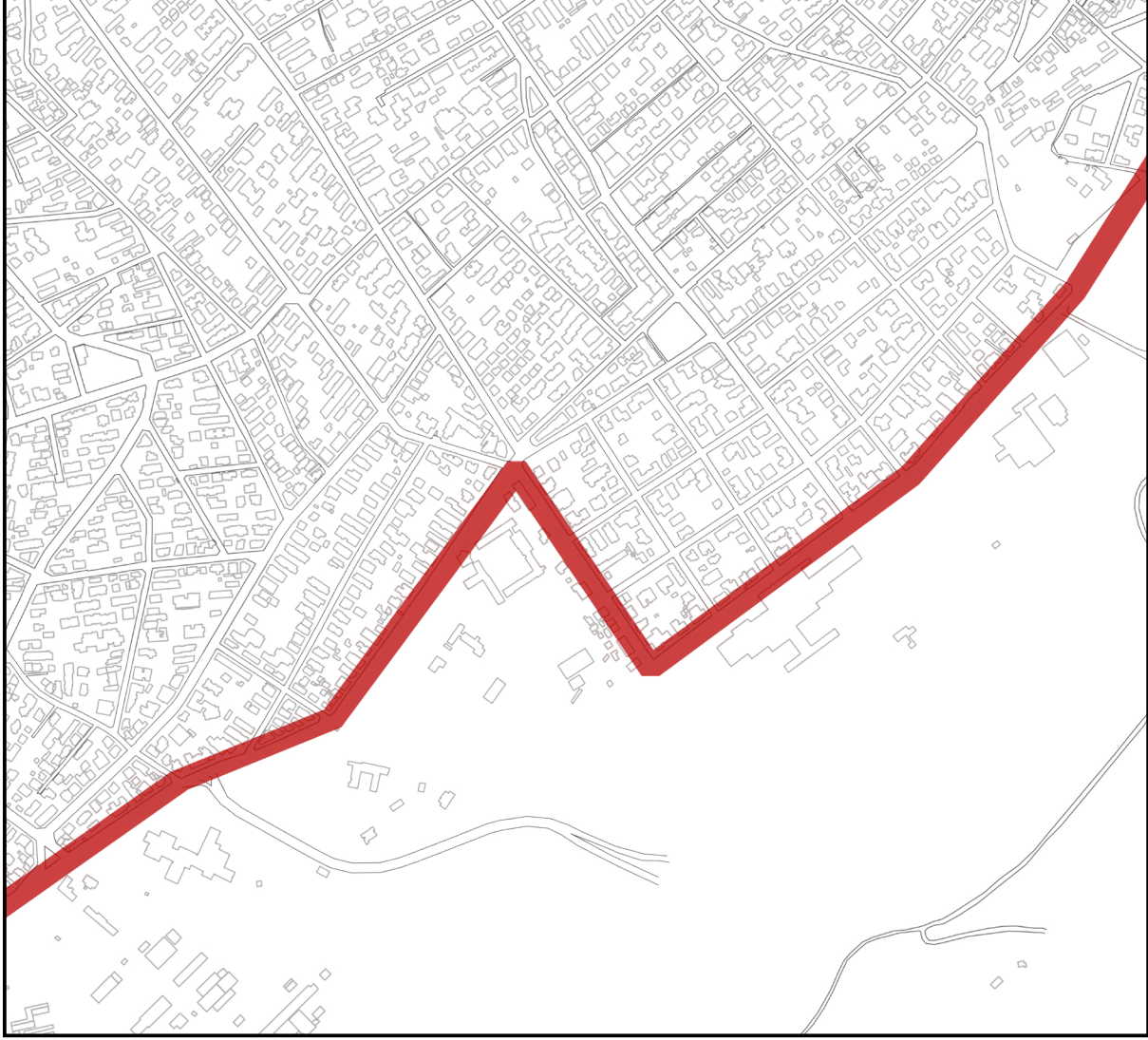
Δημόσιοι Υπαίθριοι Χώροι

Στο σύνολό της η Αγία Παρασκευή δεν διαθέτει επαρκείς δημόσιους υπαίθριους χώρους και χώρους πρασίνου. Ολιγάριθμες είναι οι πλατείες και μαζί με τις λιγοστές νησίδες πρασίνου δεν καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων. **‘Συνολικά υπάρχουν μόνο 95 στρ. πρασίνου, έναντι 446 στρ. που απαιτούνται βάσει πληθυσμού του 2001. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις επίσης είναι περιορισμένες αφού καταλαμβάνουν περίπου 60 στρ. έναντι 306 στρ. που απαιτούνται βάσει πληθυσμού. Οι δε χώροι πολιτιστικών χρήσεων καταλαμβάνουν μόλις 16,34 στρ. έναντι 39 στρ. που απαιτούνται’.** (ΣΒΑΑ Αγ. Παρασκευή, 2006).

Όπως αναφέρει και η Ελένη Λιάκου, αρχιτέκτων μηχανικός, στο κείμενό της για την Πολεοδομική Οργάνωση της Αγίας Παρασκευής και τη σχέση του Αστικού κέντρου με τον Υμηττό, η Αγία Παρασκευή βρισκόταν συνεχώς σε ένα συνεχές στάδιο ανάπτυξης και αλλαγών, που όμως έχουν επιφέρει πολλά σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα, ένα από τα οποία είναι το πρόβλημα της αδύνατης προσέγγισης της περιαστικής ζώνης του Υμηττού από τους κατοίκους για διάφορους λόγους, όπως η άθληση, η αναψυχή κλπ. Και αυτό φαίνεται και από την ξεκάθαρη **‘γραμμή’** που χωρίζει τον δήμο από τον Υμηττό.

Στην ενδιάμεση ζώνη βρίσκονται οι παραχωρημένες δασικές εκτάσεις του ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, του Αμερικάνικου Κολεγίου, της Κτηνιατρικής Υπηρεσίας, του Στρατοπέδου Σπυρούδη και της Ελληνογαλλικής Σχολής, η παρουσία των οποίων είναι μεν ζωτικής σημασίας για την Αγία Παρασκευή, εντούτοις λόγω του τρόπου φύλαξης και προστασίας τους είναι αποκομμένα από την ουσιαστική ‘ζωή’ του δήμου. Αν και τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει κάποιες βελτιωτικές ενέργειες από την Περιφέρεια και τον Δήμο, όπως η αλλαγή χρήσης και ο αποχαρακτηρισμός του πρώην στρατοπέδου Σπυρούδη για την μετατροπή και ανάπτυξη αθλητικού κέντρου, δεν έχουν ακόμη επιλυθεί τα ζητήματα που αφορούν στην ανάπλαση της περιαστικής ζώνης του Δήμου και του Υμηττού, προκειμένου να ενταχθεί ουσιαστικά και με ποιότητα το βουνό στην ζωή των κατοίκων, έτσι ώστε αυτό να αποτελεί ζωντανή προέκταση του δήμου και όχι το αντίστροφο.

Η υλοποίηση αυτής της δημιουργικής σύνδεσης προϋποθέτει σημαντικές αποφάσεις και δράσεις που πρέπει να αναπτυχθούν τόσο στο εσωτερικό του δήμου όσο και στην ίδια την περιαστική ζώνη.

ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ / ΑΠΟΚΟΠΗ

Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας που διέπει την περιοχή του Υμηττού συνοψίζεται στα ακόλουθα:

Εφαρμοστέα δασική νομοθεσία

Για τα δάση ισχύει ένας αριθμός σημαντικών νόμων, διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων. Ενδεικτικά, αναφέρονται:

-Ν.Δ.86-1969 'περί Δασικού Κώδικα', όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα.

-Ν.998/1979, με όλες τις σχετικές τροποποιήσεις του, που εκδόθηκε σε εκτέλεση του άρθρου 24 του Συντάγματος του 1975.

-Πρόσθετη Νομοθεσία-Ν.1515/85, Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθηνών.

Το σύνολο των εκτάσεων του Υμηττού προστατεύεται από το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας, εντασσόμενο στη ζώνη προστασίας ορεινών όγκων. Στους ειδικότερους στόχους και κατευθύνσεις αναφέρονται η ένδειξη και η προστασία του αττικού τοπίου, των ορεινών όγκων, των τοπίων φυσικού κάλλους, η βελτίωση του περιβάλλοντος καθώς και η διαφύλαξη της πρωτεύουσας από θεομηνίες (αντιπλημμυρική προστασία).

Το σύνολο αυτών των στόχων αφορούν άμεσα το βουνό και τις επιτρεπόμενες σε αυτό παραβάσεις. Επιμέρους, το Ρυθμιστικό Σχέδιο αναφέρεται σε συγκεκριμένες περιοχές του Υμηττού και εντάσσει – στο πλαίσιο της δημιουργίας συστήματος υπερτοπικών πόλων αναψυχής, αθλητισμού και πολιτιστικών λειτουργιών που εξυπηρετούν όλη την έκταση της πόλης – τα λατομεία του Βύρωνα, το Σκοπευτήριο της Καισαριανής και την έκταση της ιδιοκτησίας των δήμων Αθηναίων και Ζωγράφου, στην περιοχή Γουδί.

-Προεδρικό Διάταγμα (Δ'544/31.8.78) – 'Περί καθορισμού ζωνών ρυθμίσεως και προστασίας του όρους Υμηττού':

Βάσει του διατάγματος ορίζονται δύο ζώνες προστασίας που καλύπτουν το σύνολο του ορεινού όγκου. Η Ζώνη Α καλύπτει τον κυρίως ορεινό όγκο, ενώ η Ζώνη Β έχει περιφερειακό χαρακτήρα. Η Ζώνη Α χαρακτηρίζεται ζώνη αναψυχής, περιπάτου και υγείας, όπου επιτρέπονται κτίρια αναψυχής και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Στη Ζώνη Α απαγορεύεται η λειτουργία λατομείων, ενώ στις μονές επιτρέπεται περαιτέρω δόμηση υπό συγκεκριμένους όρους.

Η Ζώνη Β χαρακτηρίζεται περιοχή εγκαταστάσεων αποκλειστικά

κοινοφελών λειτουργιών, όπως κτίρια αθλητισμού, πολιτιστικών εκδηλώσεων, θεραπευτηρίων κλπ. Τα εξωτερικά όρια της Ζώνης Β ταυτίζονται με τα όρια των σχεδίων πόλης των δήμων του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας, δηλαδή με τα όρια της πόλης προς το βόρειο και το δυτικό τμήμα του. Καθορίζονται επακριβώς με γεωγραφικές συντεταγμένες στο νότιο και στο ανατολικό του μέρος.

-Προεδρικό Διάταγμα 91/22.1.1974 (Φ.Ε.Κ. 31/Α'/6.2.1974):

Με το εν λόγω διάταγμα κηρύχθηκε έκταση 6.500 στρ. στον Υμηττό, και συγκεκριμένα η έκταση γύρω από τη Μόνη Καισαριανής, 'Αισθητικό Δάσος Καισαριανής'.

Στο πλαίσιο αυτό θεσμοθετήθηκαν υπουργικές αποφάσεις για τον Υμηττό.

- Ως 'Καταφύγιο Άγριας Ζωής', (Υ.Α. 38070/19772/6.5.1976-Φ.Ε.Φ=Κ. 683/Β'/24.5.1976) και
- Ως 'Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους', (Υ.Α. 25638/1968-Φ.Ε.Κ.Β'/669/30.11.1968).

-Κοινοτική νομοθεσία:

Λόγω της αξίας των δασικών οικοτόπων, ο Υμηττός υπόκειται σε καθεστώς προστασίας βάσει της κοινοτικής οδηγίας 92/43/Ε.Ο.Κ. 'Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας' και των τροποποιήσεών της, και έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 με τίτλο 'Υμηττός, Αισθητικό Δάσος Καισαριανής – Λίμνη Βουλιαγμένης' (GR 3000006).

Μεγάλο μέρος του Υμηττού, στο οποίο περιλαμβάνονται και πεδινά τμήματα, έχει τεθεί υπό τις προστατευτικές διατάξεις και της κοινοτικής οδηγίας 79/409/Ε.Ο.Κ. 'περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών' και των τροποποιήσεών της, χαρακτηριζόμενο 'Ζώνη Ειδικής Προστασίας'. Επιπλέον, πολλά από τα είδη που απαντούν στον Υμηττό προστατεύονται από το ευρωπαϊκό και διεθνές Δίκαιο, όπως από τις εξής συμβάσεις:

- Σύμβαση Βέρνης (Council of Europe 1979, Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats)
- Σύμβαση Βόννης (Convention of Migratory Species of Wild Animals, 1979)
- Σύμβαση Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο για τις Ειδικές Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιολογική Ποικιλότητα στη Μεσόγειο, 1996)
- Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο Κινδυνευόντων Ειδών της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας (CITES).

-Νέο σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για την προστασία του Υμηττού:

Ολοκληρώθηκε η δημόσια διαβούλευση για το νέο σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος 'Προστασία ορεινού όγκου Υμηττού', το οποίο διαμορφώθηκε από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Περιβάλλοντος Αθήνας. Το εν λόγω διάταγμα στοχεύει στην παύση της υποβάθμισης ενός από τους σημαντικότερους ορεινούς όγκους της Αττικής και στη διαμόρφωση ενός αυστηρού και αποτελεσματικού πλαισίου σαφών ρυθμίσεων προστασίας.

Οι ζώνες προστασίας που καθορίζονται είναι οι εξής:

Ζώνη Α – Απόλυτη προστασία της φύσης, όπου απαγορεύεται η δόμηση και επιτρέπονται μόνο δράσεις προστασίας του οικοσυστήματος.

Ζώνη Β – Περιφερειακή ζώνη προστασίας, ως είθισται σε όλες τις προστατευόμενες περιοχές, με δεκαπλασιασμό της αρτιότητας δόμησης, κατάργηση των παρεκκλίσεων και μείωση των χρήσεων.

Ζώνη Γ – Αρχαιολογικής προστασίας, όπου επιτρέπεται μόνο η γεωργία.

Ζώνη Δ – Μητροπολιτικών Πάρκων Γουδί (Δ1) και Ιλισίων (Δ2), όπου καθορίζεται πυρήνας απόλυτης προστασίας και προβλέπεται άμεσα η εξειδίκευση των ρυθμίσεων με Π.Δ., όπως προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία.

Ζώνη Ε – Ειδικές χρήσεις, όπου επιτρέπεται η λειτουργία των υφιστάμενων νεκροταφείων, χωρίς δυνατότητα επέκτασής τους.

Η επίδραση του ανθρώπου στη διαμόρφωση του τοπίου του Υμηττού είναι εμφανής και έχει κυρίως αρνητικά αποτελέσματα. Οι συχνές πυρκαγιές, η βόσκηση, οι κεραίες, οι διάφορες εγκαταστάσεις δημόσιων φορέων, καθώς και τα λατομεία που λειτούργησαν επί σειρά ετών επέφεραν τρομακτική αλλοίωση στο τοπίο του Υμηττού, σε σημείο ώστε η αποκατάστασή του να καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη και δαπανηρή.

Την τελευταία πενήτηνταετία η σχέση του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας με τον Υμηττό, όπως και με όλα τα βουνά που περικλείουν το λεκανοπέδιο, έγινε έντονα ανταγωνιστική. Η πόλη αντιμετώπιζε το βουνό ως γεωμορφολογικό εμπόδιο στην εντατική ανάπτυξη και η επιδίωξή της ήταν η ενσωμάτωση τμημάτων του στο δικό της αστικό χαρακτήρα.

Στην περιοχή του Υμηττού ιδρύθηκαν δύο μεγάλοι προσφυγικοί συνοικισμοί, η Καισαριανή και ο Βύρωνας. Η δημιουργία τους αποτέλεσε αφορμή για την αναστολή και αργότερα τη ματαίωση της αναδασωτικής εκστρατείας, υπολείμματα της οποίας σώζονται σήμερα και είναι το Άλσος της Σχολής Χωροφυλακής και το Άλσος Συγγρού. Την περίοδο του Μεσοπολέμου ιδρύθηκαν στην περιοχή του Υμηττού τέσσερα κηποπροάστια: ο Χολαργός, η Ηλιούπολη, οι Τράχωνες (κάτω τμήματα της Αργυρούπολης) και η Γλυφάδα.

Την ίδια όμως περίοδο άρχισαν να αναπτύσσονται οι εκτός σχεδίου οικισμοί. Στη μεταπολεμική περίοδο σημειώθηκε επέκταση και πύκνωση του αστικού ιστού στις περιοχές της Αγίας Παρασκευής και του Χολαργού και ιδρύθηκε ένα νέο κηποπροάστιο, αυτό του Παπάγου – το ίδιο διάστημα αναπτύχθηκαν η Αιξωνή της Γλυφάδας, τα Αστυνομικά της Ηλιούπολης και το Πανόραμα της Βούλας.

Την περίοδο αυτή παρατηρείται εκτεταμένη χρήση κατά μήκος των παρυφών του Υμηττού για ανέγερση μεγάλης κλίμακας δημόσιων εγκαταστάσεων: στρατόπεδα, πανεπιστημιακές

και πολυτεχνικές εγκαταστάσεις, ερευνητικά ιδρύματα, κολέγια. Όλες οι εγκαταστάσεις αναπτύχθηκαν σε δημόσιες δασικές εκτάσεις, μειώνοντας συνεχώς τις ελεύθερες περιοχές του βουνού και δεσμεύοντας κυρίως εκτάσεις σε επαφή με τον οικιστικό ιστό, που αποτελούσαν και τα πιο παραγωγικά και με μικρότερες κλίσεις τμήματα του βουνού.

ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Εποπτεύον Δασαρχείο Πεντέλης

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Υμηττού (ιστορικά, εδαφολογικά, γεωγραφικά), η υψηλή επισκεψιμότητα που είναι καθημερινή και όχι ευκαιριακή, όπως σε άλλες περιοχές, η τεράστια έκτασή του βρίσκεται στην ευθύνη του Δασαρχείου Πεντέλης, ενός Δασαρχείου που έχει αρμοδιότητα στην φύλαξη του μεγάλου Πεντελικού όρους. Το εύρος της ευθύνης και δράσης του ως άνω Δασαρχείου θα συνηγορούσε στην αναγκαιότητα δημιουργίας ιδιαίτερου δασαρχείου για τον Υμηττό, για τη θωράκιση του και ως μέτρο προστασίας για την ανάπτυξή του με διεθνώς αποδεκτά επιστημονικά δεδομένα.

Στην ευρύτερη περιοχή του οικοσυστήματος του Υμηττού δρουν σε συνεργασία με τους όμορους δήμους ο Σύνδεσμος Προστασίας και Ανάπτυξης Υμηττού (Σ.Π.Α.Υ.),

Ο Υμηττός Εθνικό Πάρκο

Σύμφωνα με το Νόμο 1650 του 1986, αρ. Φ.Ε.Κ. 160 της 10ης Οκτωβρίου 1986, κεφάλαιο Δ', άρθρο 19, παρ. 3, 'ως εθνικά πάρκα χαρακτηρίζονται εκτεταμένες χερσαίες, υδάτινες ή μικτού χαρακτήρα περιοχές, οι οποίες παραμένουν ανεπηρέαστες ή έχουν ελάχιστα επηρεαστεί από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και στις οποίες διατηρείται μεγάλος αριθμός και ποικιλία αξιόλογων βιολογικών, οικολογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών στοιχείων [...] Ο χαρακτηρισμός περιοχών ως εθνικών πάρκων αποσκοπεί στη διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς και στη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας ευρύτερων περιοχών της ώρας με παράλληλα παροχή στο κοινό δυνατοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και φυσιολατρικών δραστηριοτήτων'.

Ο Υμηττός πληροί τις προϋποθέσεις για την ανακήρυξή του σε Εθνικό Πάρκο, γεγονός που θα συνέβαλλε αποφασιστικά στην αποτελεσματικότερη διαχείριση και προστασία του. Για την ανακήρυξη του Υμηττού σε Εθνικό Πάρκο συμφωνούν όλοι οι δήμοι-μέλη του Συνδέσμου.

Δασικοί χάρτες – Δασολόγιο

Από το 1979 υπάρχει διάταξη του Υπουργείου Γεωργίας η οποία δίνει εντολή στα δασαρχεία να συντάξουν δασικούς χάρτες και δασολόγιο, ώστε να απαλλαγεί το δάσος από υποψήφιους καταπατητές και να διευκολυνθούν οι απασχολούμενοι δασικοί υπάλληλοι. Αναμένεται η ολοκλήρωση της κατάρτισης και κύρωσης των δασικών χαρτών της περιοχής.

Δενδροφυτεύσεις

Αναγκαίες είναι εκτεταμένες αναδασώσεις, τόσο σε περιοχές που κήκαν όσο και σε περιοχές που χρήζουν αναδάσωσης για τον εμπλουτισμό της πανίδας, τη συγκράτηση του εδάφους, την αποφυγή πλημμυρικών φαινομένων και τον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα.

Αντιμετώπιση προβλημάτων δασικών ειδών

Η βλάστηση του Υμηττού πλήττεται από ασθένειες όπως η βαμβακίαση και άλλα φαινόμενα όπως η πιτιοκάμπια, που χρήζουν σοβαρής αντιμετώπισης σε συνεργασία με άλλους φορείς.

4 /

Παρά την άμεση γειτνίαση της Αγίας Παρασκευής με τον Υμηττό, η οποία ωφελεί φυσικά την πόλη από κλιματική και περιβαλλοντική άποψη, ο οικιστικός της ιστός δεν συνδέεται οργανικά με την μεγάλη αυτή έκταση πρασίνου. Η διάνοιξη της Περιφερειακής Υμηττού, μπορεί να διευκόλυνε τη μετακίνηση του αυτοκινητιστικού φορτίου της Αττικής, όμως σε τοπικό επίπεδο διέκοψε τη συνέχεια του αστικού και πράσινου ιστού, και περιόρισε δραστικά τις δυνατότητες των κατοίκων του δήμου να αναπτύξουν και να επωφεληθούν από τις διάφορες χρήσεις πρασίνου και των άλλων κοινωφελών λειτουργιών στη ζώνη Β του Υμηττού.

Περιφερειακής Υμηττού, μπορεί να διευκόλυνε τη μετακίνηση του αυτοκινητιστικού φορτίου της Αττικής, όμως σε τοπικό επίπεδο διέκοψε τη συνέχεια του αστικού και πράσινου ιστού, και περιόρισε δραστικά τις δυνατότητες των κατοίκων του δήμου να αναπτύξουν και να επωφεληθούν από τις διάφορες χρήσεις πρασίνου και των άλλων κοινωφελών λειτουργιών στη ζώνη Β του Υμηττού.

Δεν είναι όμως μόνο η Περιφερειακή Οδός που αποκόπτει την Αγία Παρασκευή από τον ορεινό όγκο του Υμηττού, είναι και η εδώ και χρόνια 'κατελημμένη' περιοχή μεταξύ του αστικού και του πράσινου χώρου. Η περιοχή αυτή εδώ και χρόνια καλύπτεται από σημαντικές εκτάσεις με διάφορες εγκαταστάσεις υπερτοπικού χαρακτήρα. Οι εγκαταστάσεις αυτές δημιουργούν μια σειρά από 'τείχη' που εμποδίζουν την επικοινωνία της πόλης με τον Υμηττό.

Η σειρά αυτή από εγκαταστάσεις και ιδρύματα υπερτοπικής σημασίας στα όρια του πολεοδομικού σχεδίου της Αγίας Παρασκευής, παρόλο που δεν βρίσκονται όλα εντός της Β ζώνης του Υμηττού, όλα έχουν οικοδομηθεί με ειδικούς όρους.

Οι εγκαταστάσεις στη σειρά από τον Νότο προς τον Βορρά είναι:

- Το νεκροταφείο Αγίας Παρασκευής
- Το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών 'Δημόκριτος'
- Το Υπουργείο Γεωργίας
- Το Αμερικάνικο ίδρυμα εκπαίδευσης Pierce
- Το Αμερικανικό Μητροπολιτικό Κολέγιο Deree
- Οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις Στρατόπεδο Κυρίτση
- Η ελληνογαλλική Σχολή Ευγένιος Ντελακρουά.

Με δεδομένα τα παραπάνω εμπόδια, υπάρχει άμεση ανάγκη δημιουργίας μιας 'πύλης επικοινωνίας' της Αγίας Παρασκευής με τον Υμηττό.

Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου να εξευρεθεί μια εφικτή - υλοποιήσιμη λύση στο πρόβλημα, ο Δήμος Αγίας Παρασκευής έχει υποβάλει πρόταση στο Υπουργείο Γεωργίας, για την αποδέσμευση και παραχώρηση στον Δήμο έκτασης, εντός της οποίας θα αναπτυχθεί η πύλη επικοινωνίας με το βουνό. Η προτεινόμενη έκταση αποτελεί τμήμα μεγαλύτερης ιδιοκτησίας του Υπουργείου και είναι η καταλληλότερη, καθώς η προσχώρησή της θα δώσει την δυνατότητα συνένωσης με το υφιστάμενο Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο, τα μικρά πάρκα Νεαπόλεως και Γραβιάς και την δημιουργία μια λειτουργικής ολότητας. Φυσικά οποιαδήποτε επέμβαση στον χώρο θα πρέπει να υπόκειται στις περιβαλλοντικές αρχές της ζώνης Β του Υμηττού.

'Η διεκδίκηση της απόκτησης χώρων ιδιοκτησίας του Υπουργείου Γεωργίας από το Δήμο παραμένει σταθερή', όπως αναφέρει ο νυν δήμαρχος Αγίας Παρασκευής, κος Ιωάννης Σταθόπουλος, στην ανακοίνωση των έργων που έχουν γίνει μέχρι στιγμής, στην συνέλευση του Δήμου στις 24.10.18.

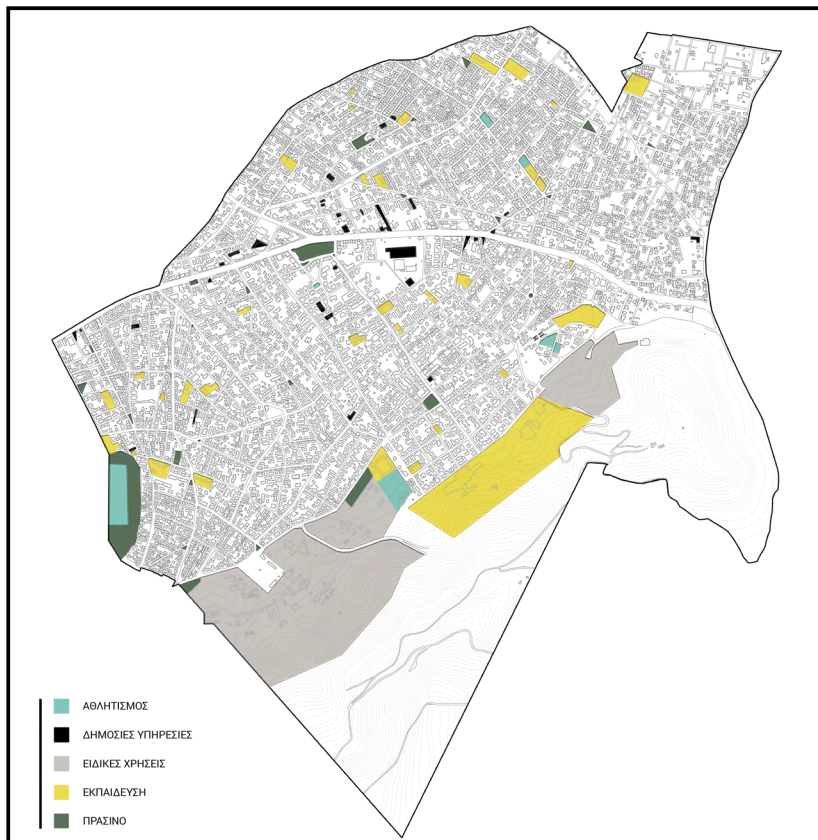
Το Οικόπεδο έχει πρόσωπο στην οδό Νεαπόλεως και βρίσκεται ανάμεσα στον Αμερικάνικο Κολέγιο, το Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο Αγίας Παρασκευής και των σχολικών μονάδων του Α' Ενιαίου Λυκείου και του Β' Γυμνασίου και της λοιπής έκτασης του Υπουργείου Γεωργίας. Στον ευρύτερο χώρο άνωθεν του Οικοπέδου λειτουργεί και το Κέντρο Κτηνιατρικών Ιδρυμάτων Αθηνών, με πολύ μικρές εγκαταστάσεις. Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) του Δήμου Αγίας Παρασκευής έχει ήδη προβλέψει την ένταξη στο σχέδιο πόλης, τμήμα της ιδιοκτησίας του Υπουργείου Γεωργίας, περίπου 20 στρεμμάτων., που βρίσκεται εκτός της ζώνης Β του Υμηττού.

Μικρό τμήμα του ως άνω υπό ένταξη οικοπέδου, περίπου 1 στρέμματος, χρησιμοποιείται για το σκοπό της εργασίας προκειμένου να δημιουργηθεί ένας νέος δημόσιος χώρος και ένα μουσείο του βουνού, στον χώρο που οριοθετούν οι οδοί Καλαβρύτων και Νεαπόλεως.

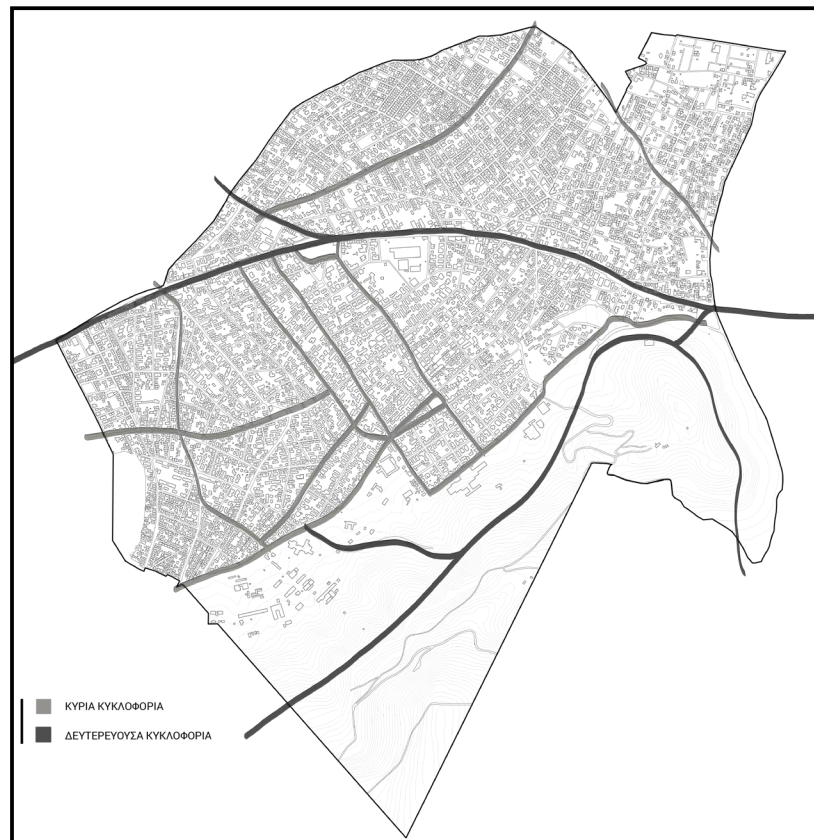

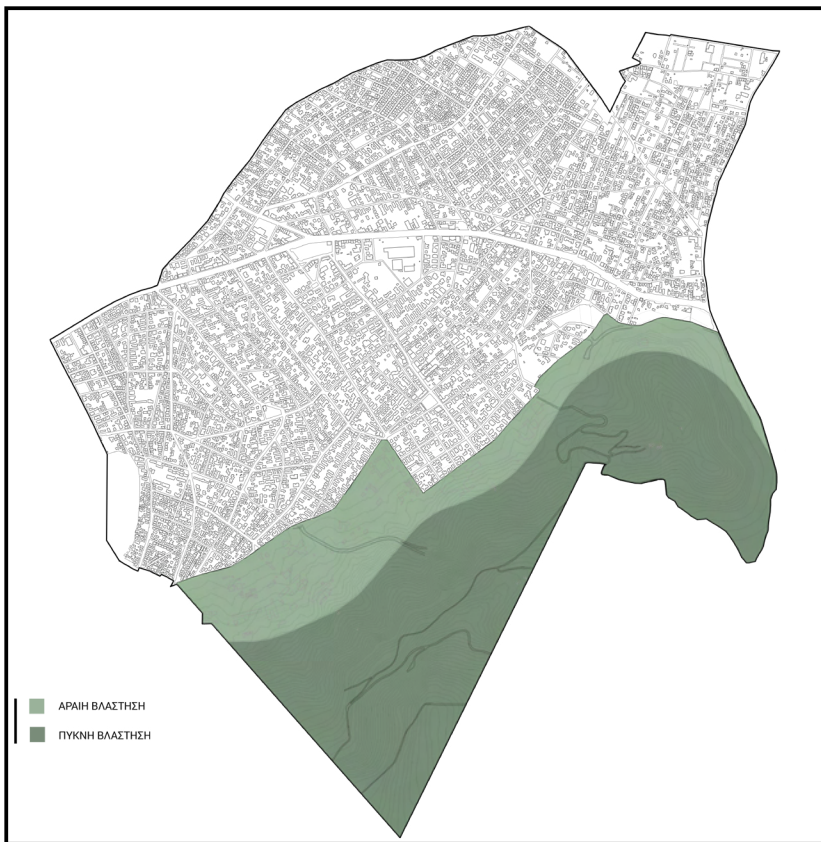
ΧΡΗΣΕΙΣ

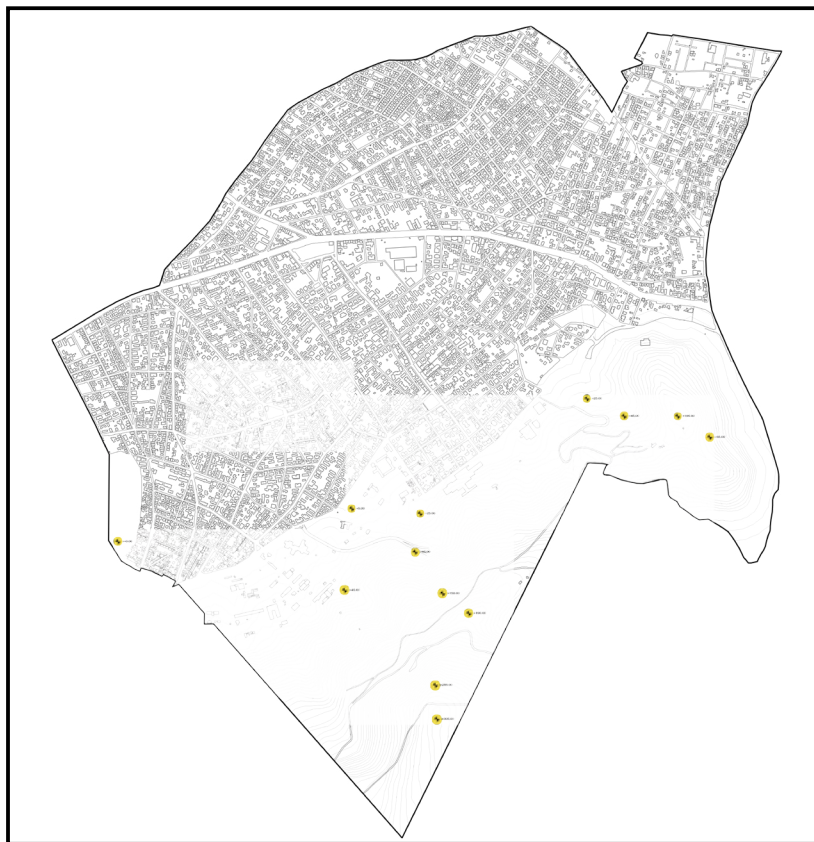
ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΦΥΤΕΥΣΗ

ΥΨΟΜΕΤΡΑ

5 /

Το μουσείο είναι αφιερωμένο στο βουνό.

Η τοποθέτησή του στο σημείο, προωθεί πέραν του αυτοσκοπού του ως μουσείου, στην λειτουργική σύνδεση του δήμου Αγ. Παρασκευής με την φυσική του συνέχεια δηλαδή το ίδιο το βουνό.

Κεντρικός σκοπός του, είναι η γνωριμία και η προετοιμασία των επισκεπτών του για την 'συνάντησή' τους με το ίδιο το βουνό. Αναφέρεται στην ιστορία του, στη συνύπαρξή του με τους ανθρώπους, στους μύθους αλλά και στην επιστήμη που σχετίζεται, όπως η γεωλογία, η βιολογία, η οικολογία. Παρουσιάζει τις δράσεις και τις αλληλεπιδράσεις του ανθρώπινου παράγοντα αλλά και τις σωστικές ενέργειες που αναφέρονται στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Δεν είναι ένα μουσείο τέχνης ή ένα μουσείο επιστήμης, αλλά ο συνδυασμός τους. Ένας τόπος, όπου το ίδιο το βουνό παρουσιάζεται και συστήνεται και γίνεται ένας βιωματικός χώρος για να επιδράσει στις ανθρώπινες αισθήσεις. Ένας χώρος πολιτισμού, ηρεμίας, επιβράδυνσης, ένα καταφύγιο και πεδίο εμπειρίας. Σκοπός του να προσφέρει στους επισκέπτες του μια μοναδική εμπειρία διασύνδεσης με τη φύση και τον πολιτισμό, σε ένα τόπο όπου τα υποκείμενα μαθαίνουν τι πραγματικά σημαίνουν το 'αστικό' βουνό για τον άνθρωπο. Ένα μουσείο, που η γνωριμία του με τον επισκέπτη δεν θα περιορίζεται σε μια επίσκεψη, αλλά θα δημιουργεί την ευχαρίστηση της επανάληψης, γιατί κάθε νέα επίσκεψη και ανάλογα με την χρονική εποχή θα φέρνει νέες εικόνες και νέες εμπειρίες, μια αίσθηση φιλικότητας και την δυνατότητα της συνάντησης και της συναναστροφής.

-Η τοπογραφία της περιοχής αποτέλεσε αφετηρία των πρώτων χαράξεων.

-Η ενιαία διαδρομή.

Προϋπόθεση για τον σχεδιασμό ήταν η συνεχής διαδρομή του επισκέπτη, η οποία ξεκινά και καταλήγει σ' έναν ανοιχτό, δημόσιο χώρο-πλατεία. Η διαδρομή αυτή, που μεταφράζεται μέσα από το Μουσείο-Πορεία, με τις διαδοχικές φάσεις της εξελικτικής της διαδικασίας, μεταφέρει την αίσθηση της συνέχειας, χωρικά στο αντίστοιχο τμήμα του κτιρίου.

-Υπόσκαφο.

Στη συνέχεια, το κτίριο διεισδύει στο έδαφος, δημιουργώντας μια υπόσκαφη πορεία στον Υμηττό, μιμούμενη τον ρόλο των υπόγειων εγκαταστάσεων του ή τις παλιές υπόγειες διαδρομές σύνδεσης της πόλης της Αθήνας. Ταυτόχρονα εξασφαλίζει ότι δεν αποκλείονται οι θέες προς το βουνό. Η δημιουργία ενός μουσείου για τον Υμηττό, χωρίς έντονο εξωτερικό όγκο, επιτυγχάνει την ομαλή μετάβαση από το αστικό στο φυσικό περιβάλλον, διότι δεν *ανταγωνίζεται* και επιβαρύνει περισσότερο το κτιριακό φορτίο στις ήδη φορτωμένες παρυφές του βουνού. Τα τοιχεία που εισχωρούν στο βουνό, ορίζουν τη βασική πορεία του επισκέπτη, αφήνοντας τα ίχνη τους στην επιφάνεια, δημιουργώντας ένα αποτύπωμα του μουσείου στο φυσικό έδαφος.

-Τμήματα.

Το κτίριο αποτελείται από δύο τμήματα. Το πρώτο που συνδέεται με τον δημόσιο χώρο και σχετίζεται με την πόλη, περιλαμβάνει τις λειτουργίες του μουσείου που δεν αναφέρεται μόνο στον επισκέπτη του μουσείου, όπως το καφέ, η βιβλιοθήκη, το αμφιθέατρο, η αίθουσα περιοδικών εκθέσεων κλπ. Το δεύτερο αποτελείται εξολοκλήρου από τις μουσειακές αίθουσες.

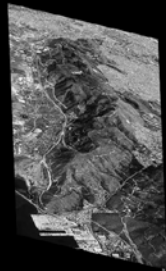
-Η θεματική του ίδιου του μουσείου.

Το μουσείο έχει τρεις θεματικές ενότητες:

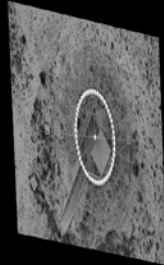
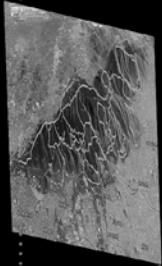
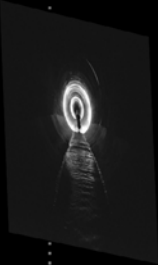
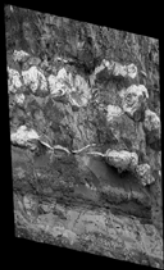
1η Το Ανθρωπογενές Περιβάλλον – Η Πρώτη Γνωριμία: Σε αυτή την ενότητα υπάγονται όλες οι πληροφορίες και το υλικό που αναφέρονται στην τοποθεσία, τα υψόμετρα, τις κορυφές, τους χάρτες, την ιστορία του ονόματος του Υμηττού αλλά και την αρχιτεκτονική των μονών και εκκλησιών που φιλοξενεί.

2η Το Φυσικό Περιβάλλον: Αυτή η ενότητα περιλαμβάνει τις πληροφορίες γύρω από την χλωρίδα και πανίδα του Υμηττού, καθώς και υλικό για τα σπήλαια και τη γεωλογία του βουνού.

3η Η Σχέση Βουνού – Ανθρώπου: Η ενότητα αναφέρεται στην διαχρονική σχέση και αλληλεπίδρασή του με τον ανθρώπινο παράγοντα. Περιλαμβάνει υλικό και χάρτες για τα μονοπάτια αλλά και τις θεωρίες (*συνομωσίας*) που έχουν δημιουργηθεί σχετικά με τον Υμηττό.

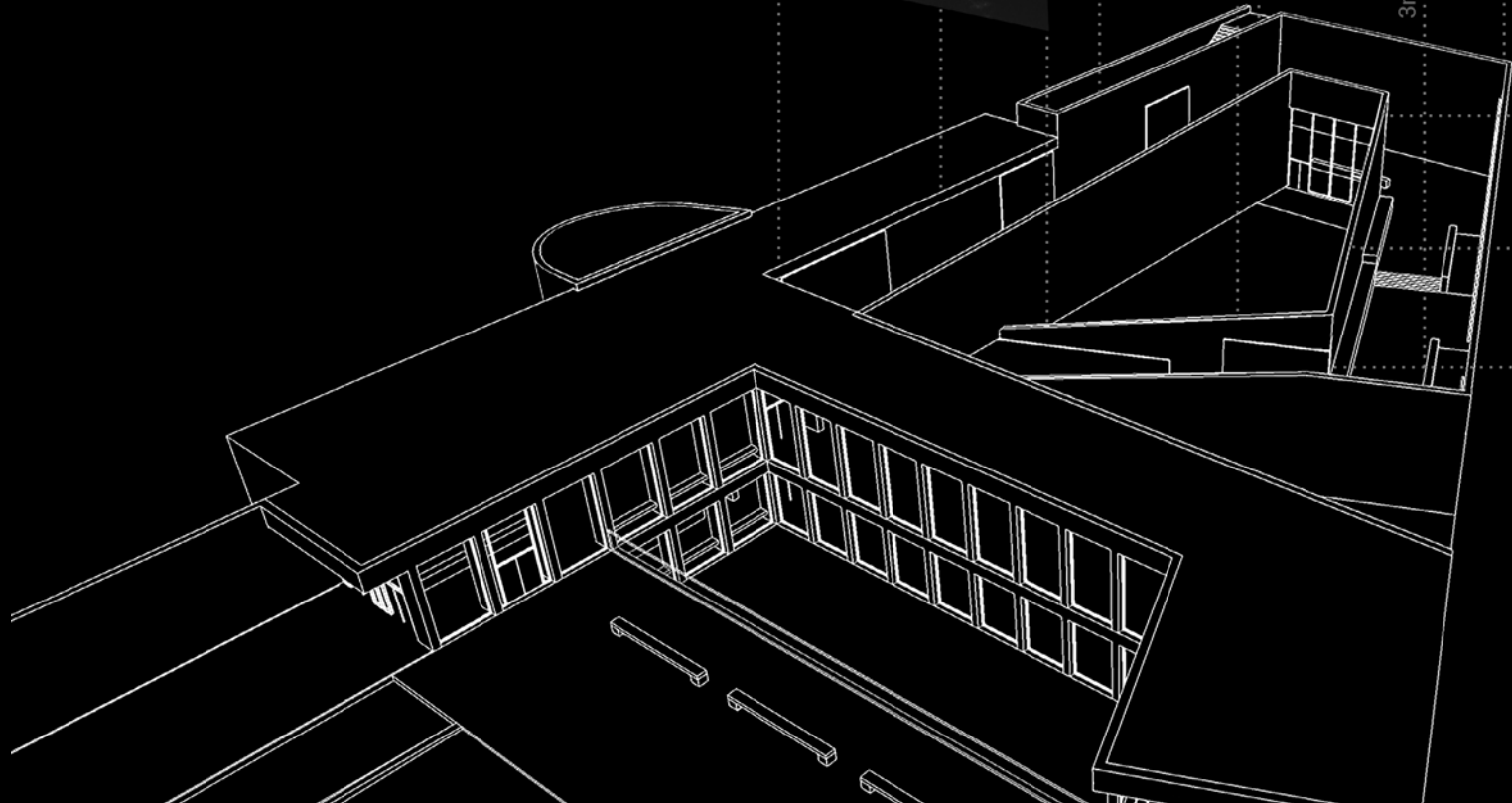
1η ΕΝΟΤΗΤΑ

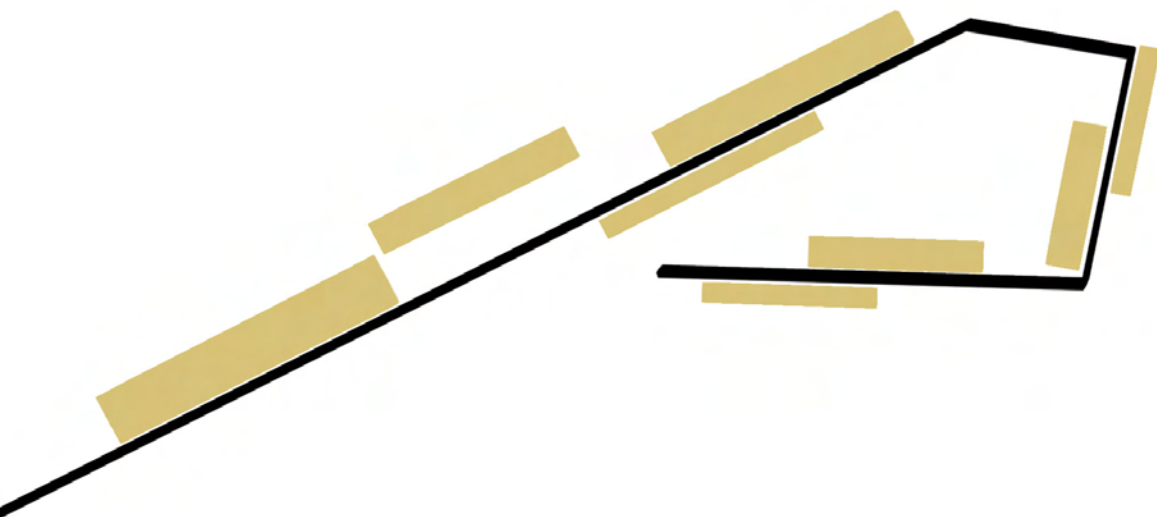

3η ΕΝΟΤΗΤΑ

2η ΕΝΟΤΗΤΑ

Προτεινόμενη πορεία:

| Κάθοδος στη γη

| Στροφή γύρω από τον πυρήνα του κτιρίου

Οργάνωση χώρων:

| Γύρω από την βασική πορεία

ΚΤΙΡΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Υποδοχή – Φουαγιέ	133 τ.μ.
Πωλητήριο	66 τ.μ.
Καφέ	126,5 τ.μ.
Αίθουσα περιοδικών εκθέσεων	189 τ.μ.
Εκθεσιακοί χώροι	993 τ.μ.
Αμφιθέατρο	135,8 τ.μ.
Γραφεία	122 τ.μ.
Αποθήκη	305,7 τ.μ.
Βιβλιοθήκη	245 τ.μ.
Κλειστοί χώροι	2,800 τ.μ.

Όπως προαναφέρθηκε, το κτίριο του Μουσείου βρίσκεται κοντά στην οδό Νεαπόλεως, η οποία έχει πορεία από την κεντρική οδό Ειρήνης προς το κτίριο και προς την έξοδο της Περιφερειακής οδού Υμηττού.

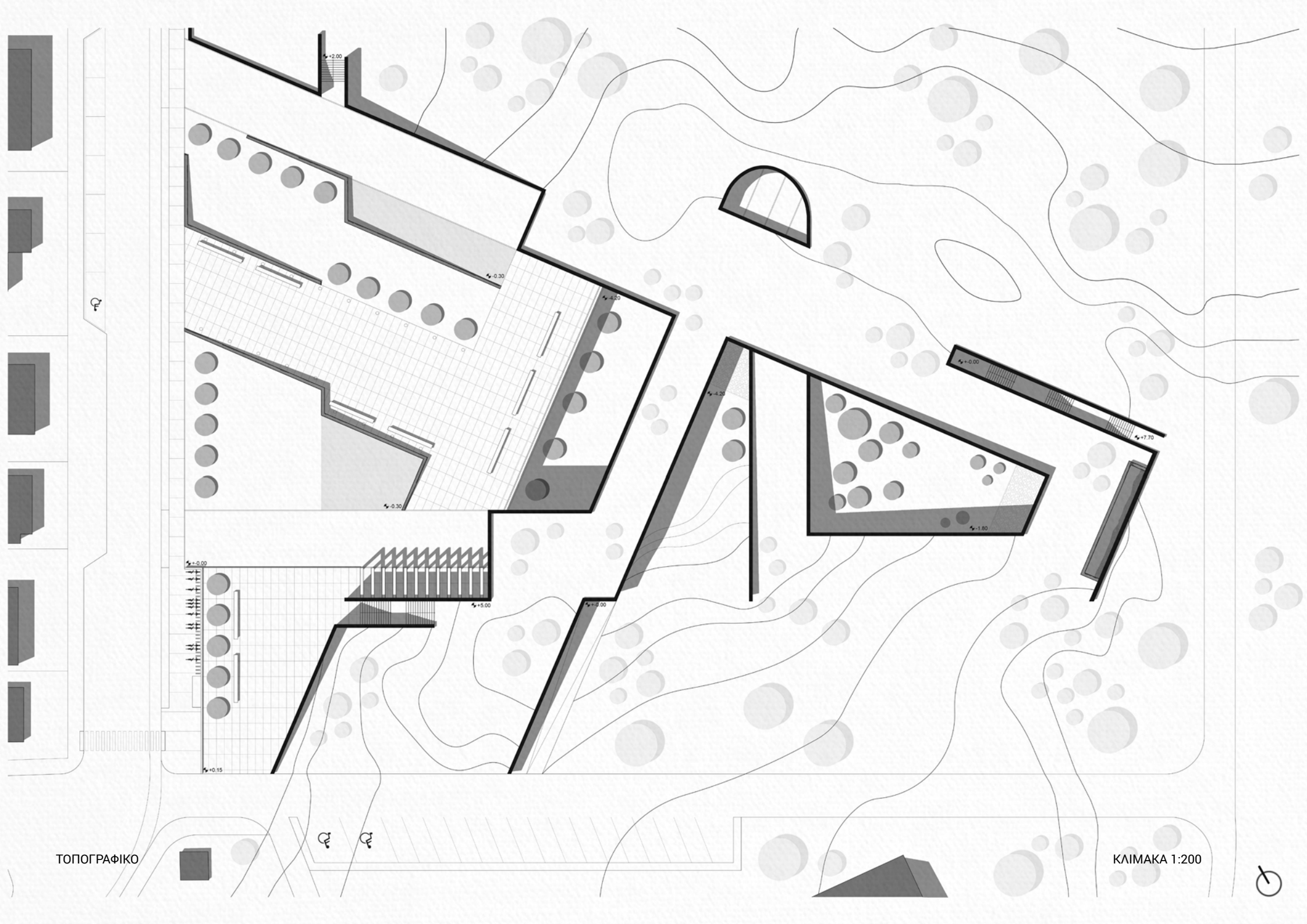
Ο επισκέπτης ερχόμενος από τον δρόμο, παράλληλα στην κατεύθυνση της κυκλοφορίας, καθοδηγείται από ένα τοίχιο ύψους 2,4 μ., στην πρώτη είσοδο της πλατείας, ένα διάδρομο πλάτους 8 μ. και μήκους 48 μ., που καταλήγει στην κύρια είσοδο του μουσείου, και έρχεται σε επαφή με το στοιχείο του πράσινου αλλά και του νερού (δεξαμενή 3,2x22,5x0,3 μ.).

Μία εναλλακτική πορεία που οδηγεί στον πρώτο διάδρομο της πλατείας, είναι από το κλιμακοστάσιο που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του τοίχου αντιστήριξης του διαδρόμου (10 σκαλιά, πατήματος 0,3 μ. και πλάτους 3 μ.).

Περπατώντας μπροστά από τον πρώτο διάδρομο, από την πλευρά του δρόμου, ο κεντρικός χώρος της πλατείας, με τελική επίστρωση πλάκες πεζοδρομίου (1x2 μ.), ο οποίος ορίζεται από τα οριζόντια στοιχεία-χαράξεις, από σκυρόδεμα, που παρομοιάζουν τα ίχνη του κτιρίου στο φυσικό έδαφος, κατευθύνει τον επισκέπτη στο 'μπαλκόνι', έναν χώρο από τον οποίο αντικρίζει το κτίριο και ειδικότερα τις στοές του μουσείου που βρίσκονται σε δύο επίπεδα, με το ένα χαμηλότερα κατά 4,2 μ. Ο κεντρικός αυτός χώρος της πλατείας οριοθετείται αμφίπλευρα από παρτέρια με φύτευση δέντρων και από δύο δεξαμενές νερού, και περιλαμβάνει τον απαραίτητο αστικό εξοπλισμό, όπως καθιστικά, φωτιστικά κ.α.

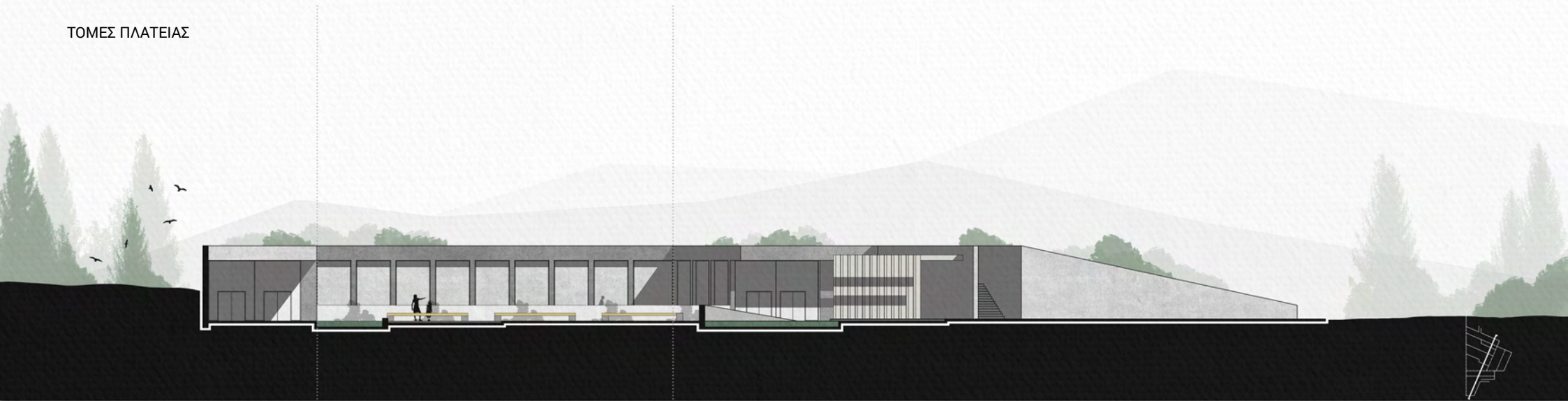
Ο δεύτερος διάδρομος βρίσκεται σε επαφή με τον κεντρικό χώρο της πλατείας, στην νότια πλευρά του, και οδηγεί στο καφέ του μουσείου, το οποίο μπορεί να λειτουργεί και ανεξάρτητα από αυτό.

Τέλος, το νοτιότερο τμήμα της πλατείας, βρίσκεται μόλις 0,15 μ. ψηλότερα από τη στάθμη της και περιλαμβάνει χώρο στάθμευσης ποδηλάτων στην πλευρά του δρόμου, ένα ημι-σκεπαστό χώρο με μεταλλική κατασκευή, έξω από το καφέ και ένα κλιμακοστάσιο (27 σκαλιά, πατήματος 0,3 μ. και πλάτους 3 μ.) που οδηγεί στην οροφή του κτιρίου, περίπου στα +5 μ., και κατ'επέκταση στο βουνό.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

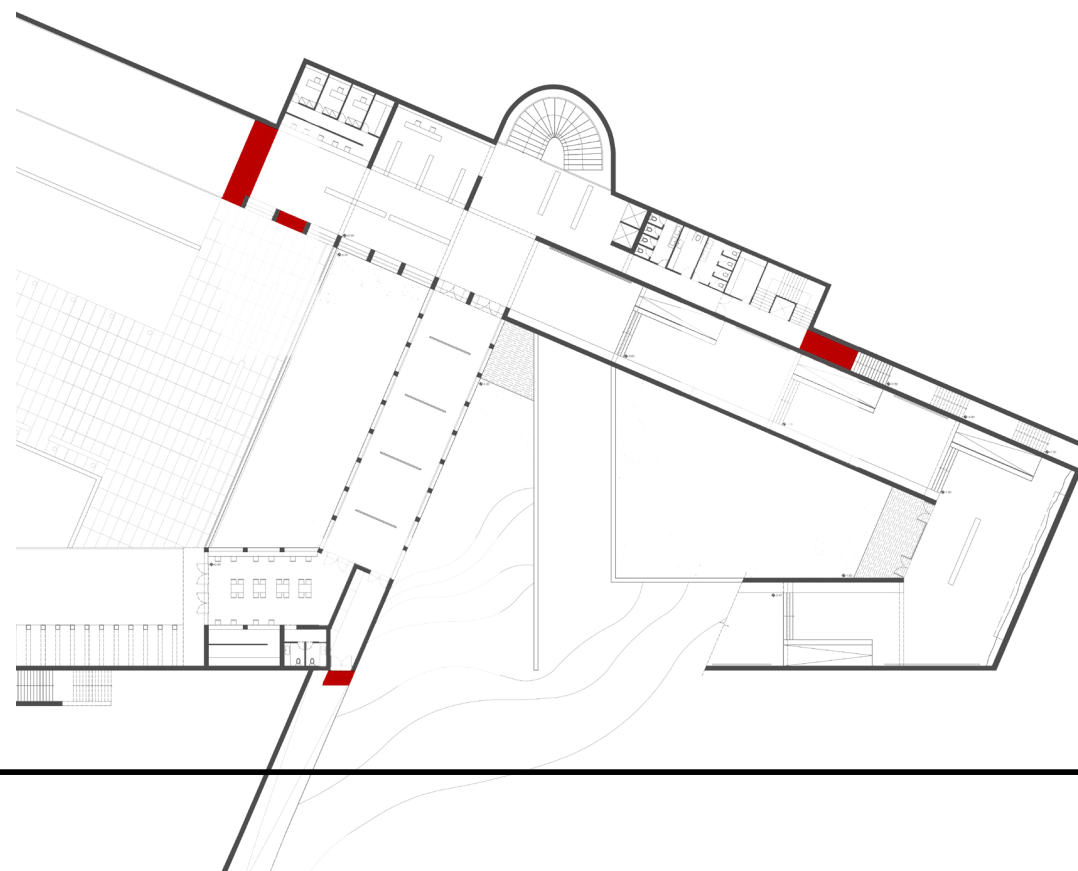

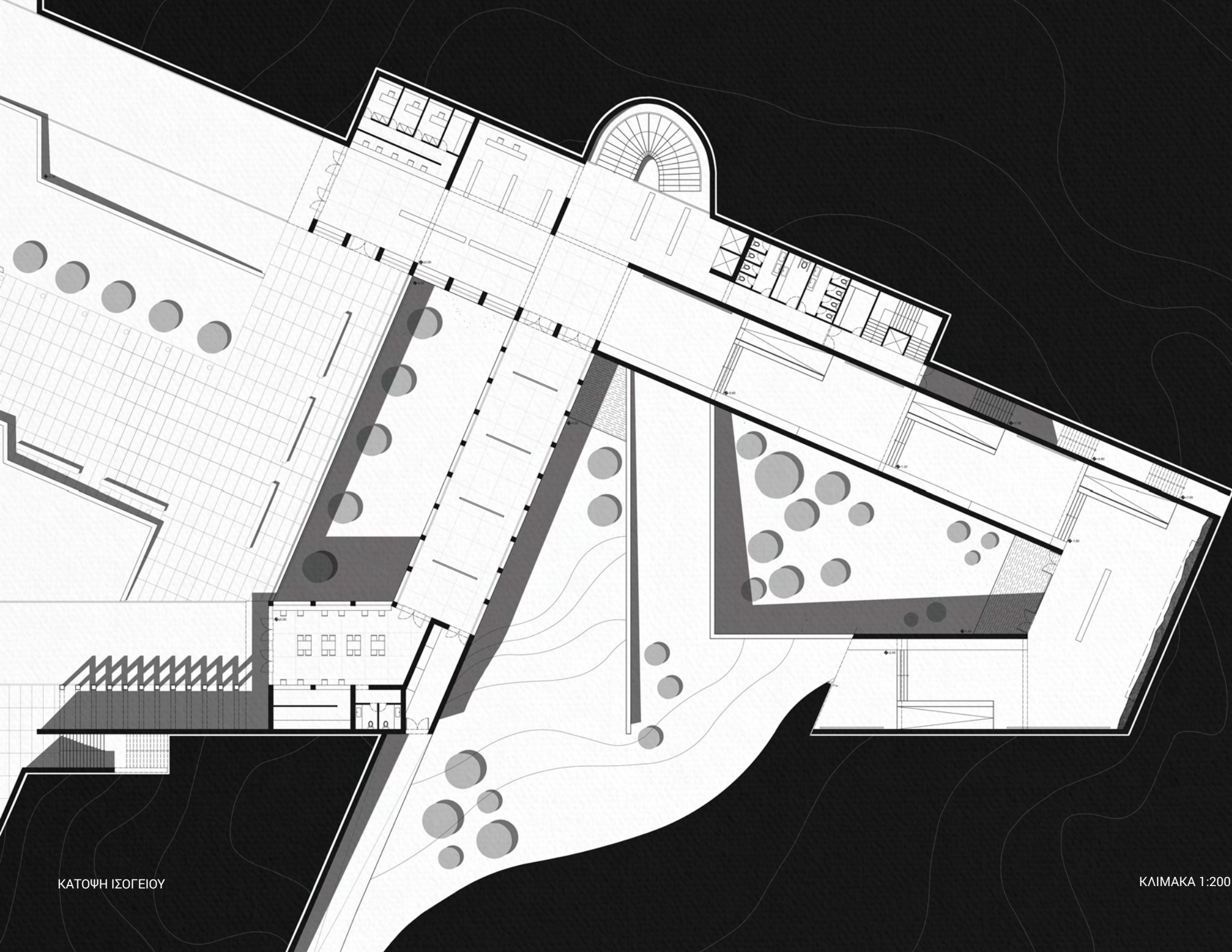
Η είσοδος του επισκέπτη στο μουσείο, γίνεται από δύο κατευθύνσεις, ανάλογα με την θέση του στο δημόσιο χώρο. Η πρώτη όπως προαναφέρθηκε είναι από τον διάδρομο της πλατείας και η δεύτερη από τον κεντρικό χώρο της, δίπλα στο **‘μπαλκόνι’**.

Οι εργαζόμενοι του μουσείου μπορούν να εισέρθουν σε αυτό, πέραν της κεντρικής εισόδου και από δύο βοηθητικές εισόδους. Η πρώτη βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του κτιρίου, μέσω της συνέχειας της οδού Καλαβρύτων, όπου υπάρχουν χώροι στάθμευσης για τους ίδιους αλλά και τους εργαζόμενους του γειτονικού Υπουργείου Γεωργίας. Ένα κλιμακοστάσιο (37 σκαλιά, πατήματος 0,3 μ., πλάτους 2 μ. και με δύο πλατώματα) ξεκινά από το επίπεδο του εδάφους, στα +7 μ. από την επιφάνεια της πλατείας, και καταλήγει στην στάθμη του κτιρίου, +0 μ. Από εκεί οι εργαζόμενοι μπορούν να κατευθυνθούν προς τον υπόγειο χώρο, μέσω κλιμακοστασίου (22 σκαλιά, πατήματος 0,3 μ., πλάτους 1,9 μ. και με δύο πλατώματα), είτε μέσω πλατφόρμας (1,9x1,8 μ.), στους αποθηκευτικούς χώρους του μουσείου. Η δεύτερη βοηθητική είσοδος είναι στην νότια πλευρά του κτιρίου, επίσης από την πλευρά της οδού Καλαβρύτων, μέσω ράμπας (3,7x22 μ.) που οδηγεί σε αποθηκευτικό χώρο και στην αίθουσα περιοδικών εκθέσεων.

Η κεντρική είσοδος

Ο επισκέπτης εισερχόμενος από τον εξωτερικό χώρο βρίσκεται σε ένα χώρο που μιμείται τη στοά, πλάτους 7 μ. Στη νότια πλευρά υπάρχουν υποστυλώματα διαστάσεων 0,4x1,2 μ. με ενδιάμεσα υαλοπετάσματα ύψους 4,6 μ., από τα οποία φαίνεται η πλατεία, το καφέ και χαμηλότερα η αυλή. Στη βόρεια πλευρά είναι το γραφείο υποδοχής, πληροφοριών και εισιτηρίων, πίσω από το οποίο βρίσκεται τοίχος ύψους 3 μ. και πάχους 0,1 μ. που το διαχωρίζει από τα γραφεία διοίκησης, διαστάσεων 3,7x2,3 μ. και έναν αποθηκευτικό χώρο. Ακολουθεί το πωλητήριο του μουσείου, διαστάσεων 9,7x6,8 μ.

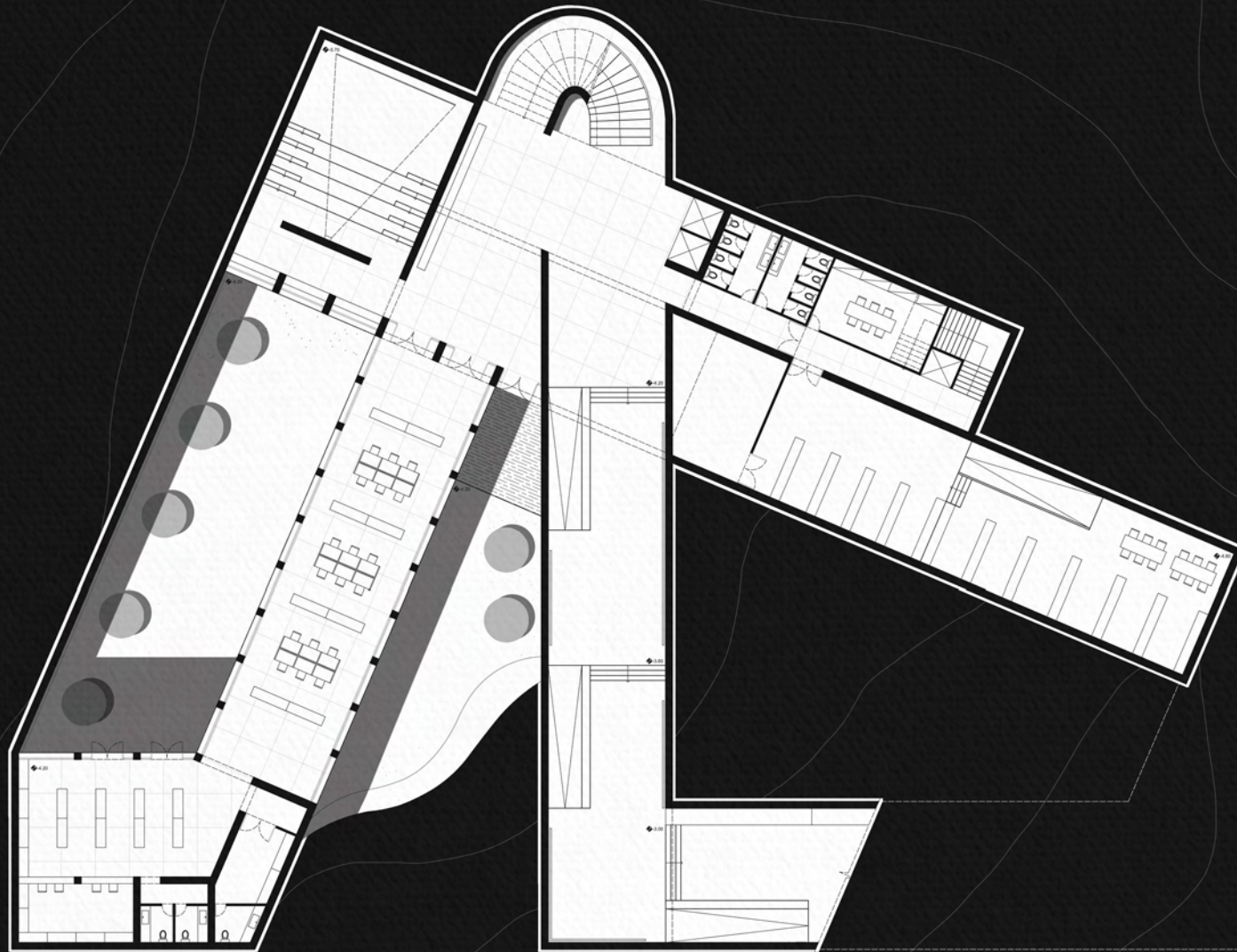

ΚΑΤΩΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

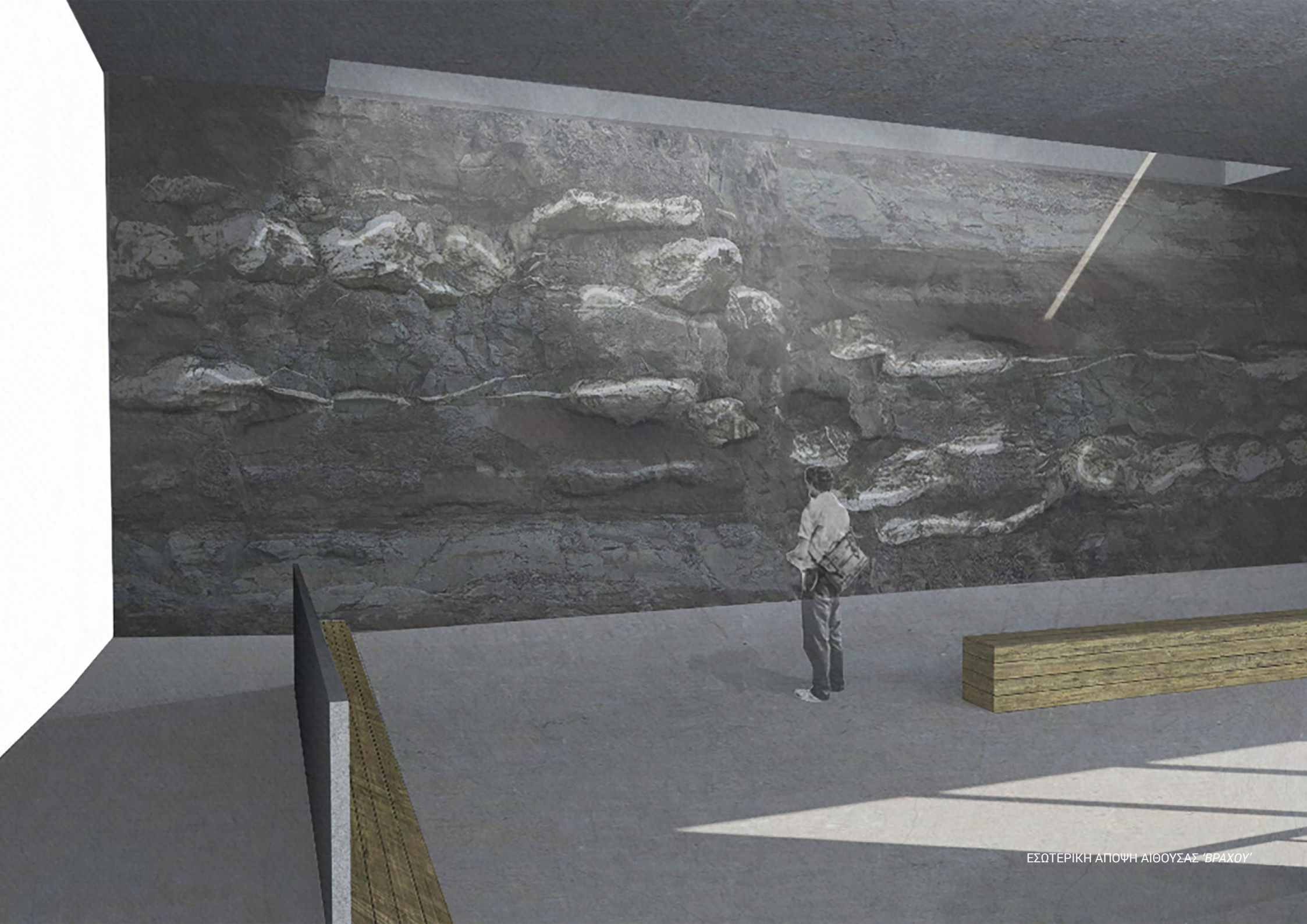

Αμέσως μετά ξεκινούν οι αίθουσες του μουσείου και της μόνιμης έκθεσης.

Ο διάδρομος 7 μ. διαχωρίζεται σε βαθμίδες-στάσεις που βρίσκονται σε βύθιση 0,6 μ. η μία από την άλλη. Η κίνηση γίνεται, είτε από τις κλίμακες (4 σκαλιά, πατήματος 0,3 μ. και πλάτους 4,5 μ.), είτε από ράμπες (πλάτους 2 μ. και κλίσης 7%). Τα εκθέματα, όπως και η οργάνωση των χώρων, παρατίθενται και αυτά γύρω από τη βασική πορεία κατά μήκος των βαθμίδων-στάσεων. Στο τέλος της πρώτης πορείας-ενότητας, και στα -1,8 μ., βρίσκεται η αίθουσα του 'Βράχου'. Ένα κομμάτι φυσικού βράχου (6,5x20 μ.), που δείχνει την γεωλογική διαστρωμάτωση του βουνού, τοποθετείται στην ανατολική πλευρά της αίθουσας, πάνω από τον οποίο υπάρχει άνοιγμα οροφής, πλάτους 1 μ., που οδηγεί το φως πάνω στα πετρώματα.

Ακριβώς απέναντι υπάρχει άνοιγμα ύψους 6,4 μ. με υαλοπετάσματα που οδηγεί στην κύρια αυλή-πυρήνα. Έξω από το άνοιγμα, ο επισκέπτης περπατώντας στο ξύλινο deck έχει ευκολότερη in situ παρατήρηση των διάφορων ειδών βλάστησης αλλά και του φυσικού εδάφους. Ακολουθώντας την πορεία των ενοτήτων του μουσείου, υπάρχουν δύο ακόμη αίθουσες-διάδρομοι, της ίδιας λογικής με τις βαθμίδες και ράμπες, στις οποίες αντίθετα, η οροφή έχει κλίση και φτάνει στο ίδιο

επίπεδο με την πλάκα του δαπέδου του ισογείου. Ο επισκέπτης, τελειώνοντας την περιήγηση του μουσείου βρίσκεται τελικά στον υπόγειο όροφο, σε στάθμη -4,2 μ., κάτω ακριβώς από την αρχή της έκθεσης.

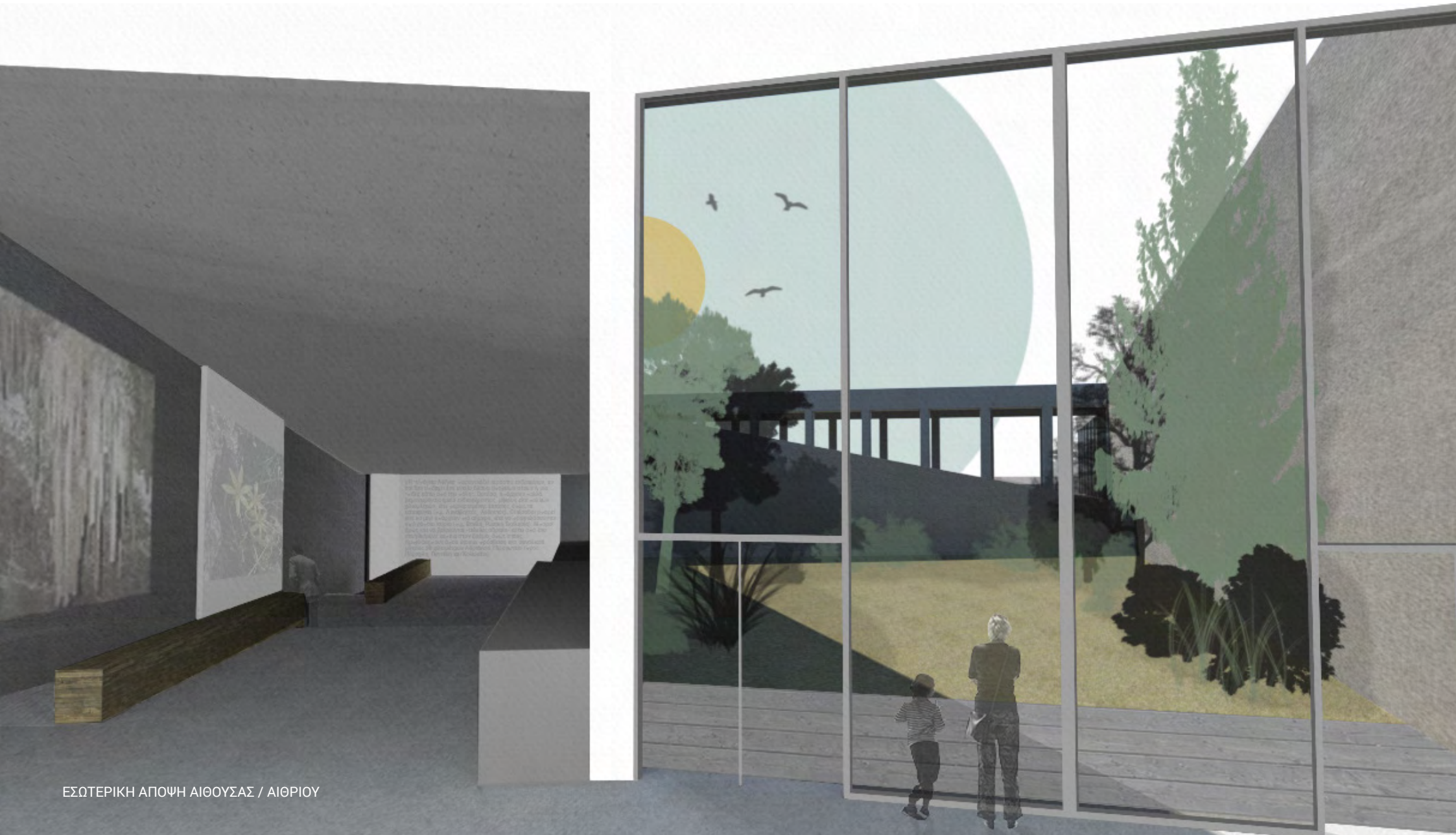
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΑΙΘΟΥΣΑΣ 'ΒΡΑΧΟΥ'

Ο επισκέπτης στη συνέχεια έχει την επιλογή στη συνέχεια, να συνεχίσει την πορεία του, ανεβαίνοντας είτε από το κλιμακοστάσιο που βρίσκεται μπροστά του (22 σκαλιά, πατήματος 0,5 μ. και πλάτους 3,7 μ.), που φωτίζεται από άνοιγμα οροφής, είτε από τις πλατφόρμες (2,3x1,9 μ.), να επιλέξει να παρακολουθήσει κάποια προβολή στο αμφιθέατρο (9,7x11 μ.) που βρίσκεται δυτικά της πορείας του, ή ακόμη να επισκεφθεί τη βιβλιοθήκη του μουσείου, χώρος-στοά (27x7 μ.), που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο αίθρια-κήπους και στηρίζεται σε υποστυλώματα διαστάσεων 0,4x0,4 μ. με ενδιάμεσα υαλοπετάσματα ύψους 3,5 μ. με αναδιπλούμενα σκίαστρα.

Ανεβαίνοντας στον ισόγειο χώρο, το ίδιο το κλιμακοστάσιο κατευθύνει τον επισκέπτη στην αίθουσα περιοδικών εκθέσεων. Η αίθουσα αυτή είναι όμοια με τη βιβλιοθήκη, δηλαδή αίθουσα-στοά με υποστυλώματα και υαλοπετάσματα ύψους 4,6 μ. Στο τέλος αυτής, υπάρχει σύνδεση με τον χώρο του καφέ (7x11 μ.). Για τις ανάγκες του καφέ τοποθετείται κουζίνα-μπαρ στην νότια πλευρά του χώρου με τον απαραίτητο εξοπλισμό (3,5x6,8 μ. και πάχος τοίχου 0,1 μ.), καθώς και χώρος WC. Από το καφέ, ο επισκέπτης μπορεί να εξέλθει από το κτίριο και να συνεχίσει την δική του πορεία.

Βοηθητικοί χώροι και υπόλοιποι χώροι WC τοποθετούνται, με την λογική της οργάνωσης γύρω από τη βασική πορεία και με τρόπο τέτοιο, ώστε να μην είναι εμφανείς από τους κύριους χώρους-διαδρομές του μουσείου, στο ίδιο σημείο στον ισόγειο και στον υπόγειο χώρο.

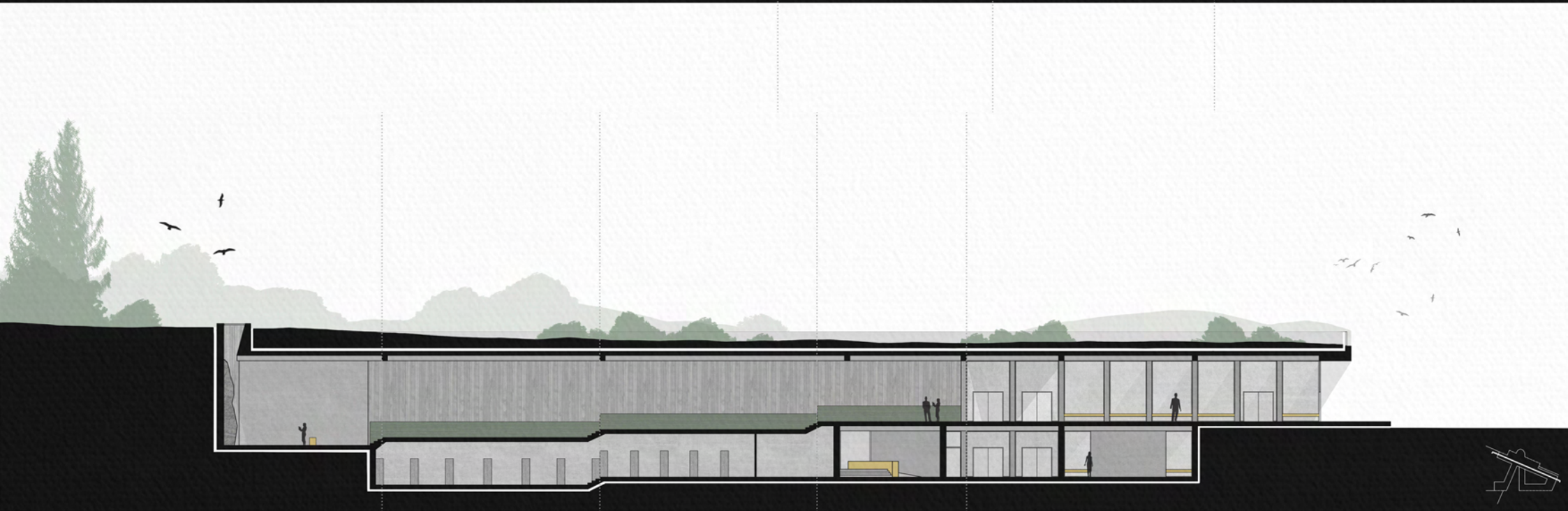
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ / ΑΙΘΡΙΟΥ

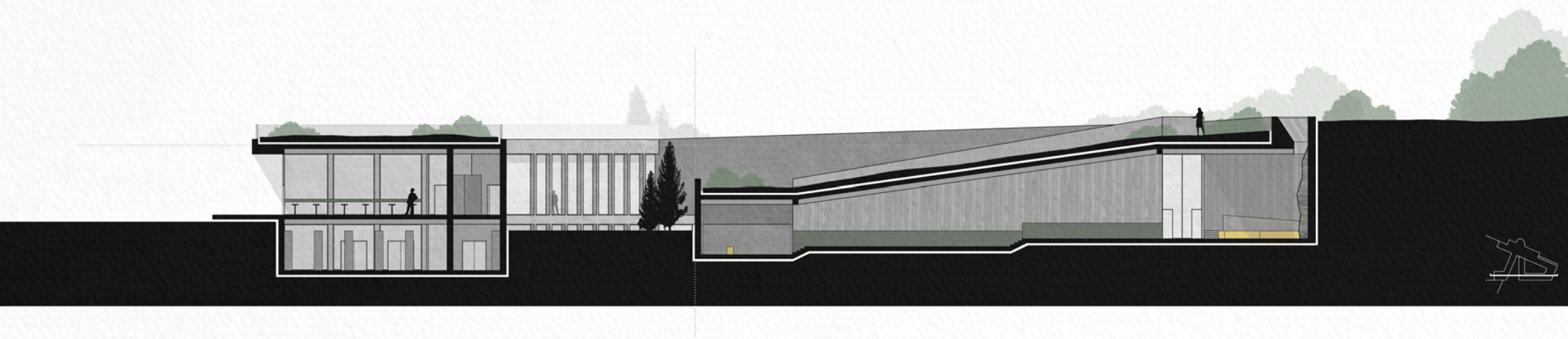
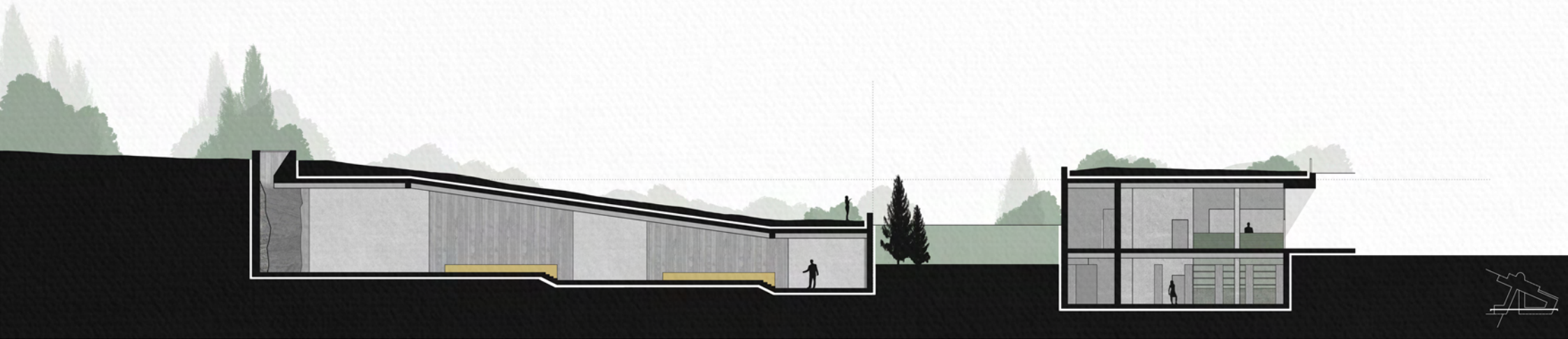
Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις, οι οποίες είναι βασικές για την ανάπτυξη και διαχείριση της περιοχής της Αιθούσας / Αιθρίου. Οι δράσεις αυτές είναι:

- 1. Ανάπτυξη και διαχείριση της περιοχής της Αιθούσας / Αιθρίου.
- 2. Ανάπτυξη και διαχείριση της περιοχής της Αιθούσας / Αιθρίου.
- 3. Ανάπτυξη και διαχείριση της περιοχής της Αιθούσας / Αιθρίου.
- 4. Ανάπτυξη και διαχείριση της περιοχής της Αιθούσας / Αιθρίου.
- 5. Ανάπτυξη και διαχείριση της περιοχής της Αιθούσας / Αιθρίου.

Οι δράσεις αυτές είναι βασικές για την ανάπτυξη και διαχείριση της περιοχής της Αιθούσας / Αιθρίου.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΑΙΘΟΥΣΑΣ / ΑΙΘΡΙΟΥ

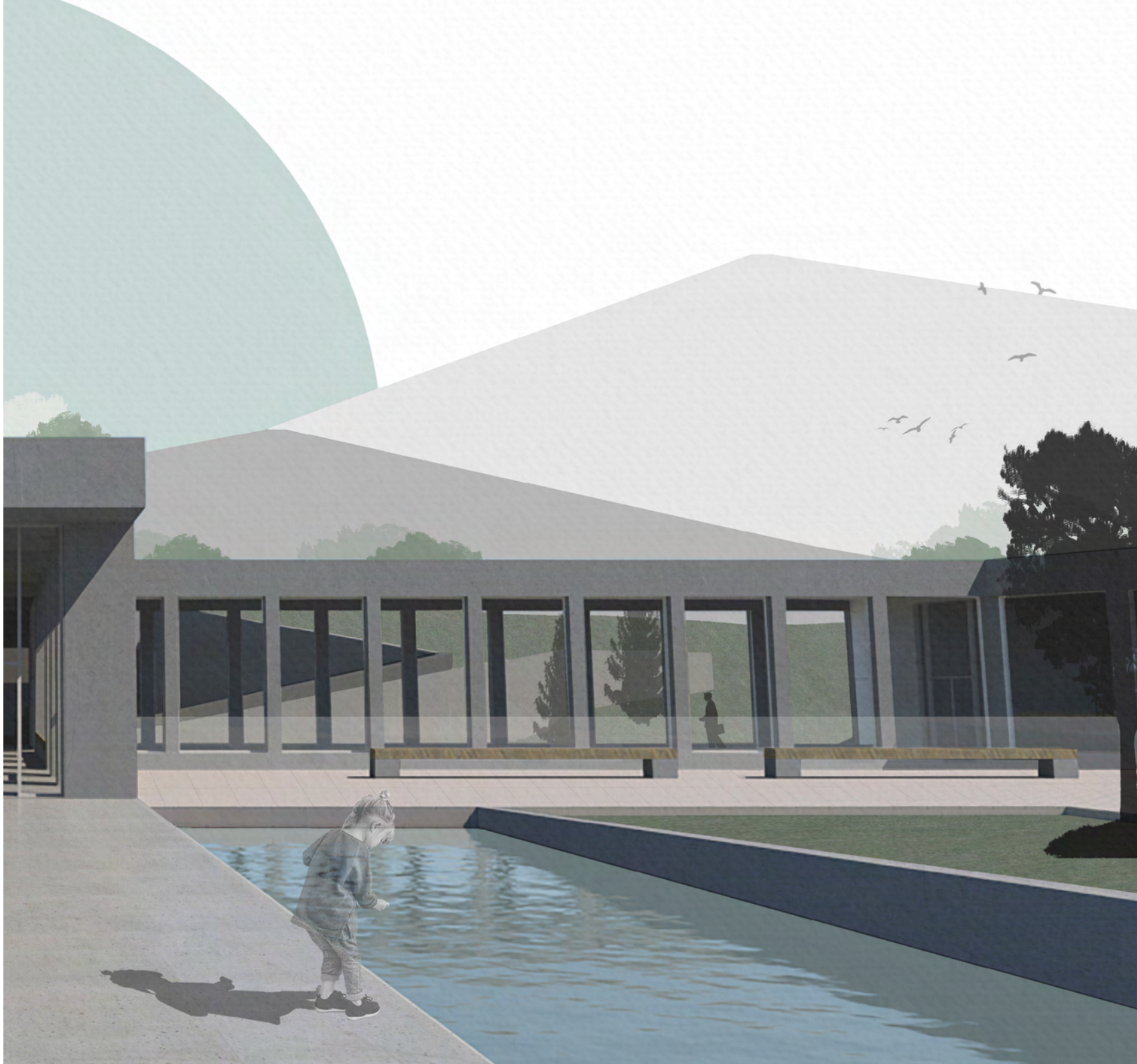

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Η πλάκα της οροφής του κτιρίου στηρίζεται στους τοίχους πάχους 0,4 μ., από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Κάτω από αυτήν, τοποθετούνται γυψοσανίδες με μεταλλική υποστήριξη (**fiberglass suspended με ant vibration pads**), οι οποίες κρύβουν τα μηχανήματα κλιματισμού, αερισμού και τις εγκαταστάσεις φωτισμού.

Πάνω από την πλάκα, κατασκευάζεται το φυτεμένο ανεστραμμένο δώμα, το οποίο υποστηρίζει το έδαφος που καλύπτει το υπόσκαφο κτίριο.

Στο δώμα, προτείνεται η φύτευση κυρίως πουρνariών και φρυγάνων μετρίου ύψους, καθώς έχουν μέτριες προς μικρές απαιτήσεις άρδευσης.

Τα ανθοφόρα και αρωματικά φυτά της μεσογειακής χλωρίδας του Υμηττού, τονίζουν το ανάγλυφο και μπορούν να αλλάζουν την αίσθηση του χώρου κατά την αλλαγή των εποχών.

Τέτοια φυτά είναι το θυμάρι, η ασφάκα, οι λαδανιές, οι ορχιδέες, οι φασκομηλιές, το χαμομήλι αλλά και οι αγραριελιές.

Παράλληλα, μπορούν να υποστηριχθούν και ψηλότερα δέντρα, της χλωρίδας του Υμηττού, όπως χαρουπιές, κουτσουπιές και κουμαριές, καθώς ο τύπος του φυτεμένου δώματος είναι εντατικός (**intensive 0,45-1,20 μ.**).

Όσον αφορά τον περιβάλλοντα χώρο, όσα δέντρα

κόβονται για την κατασκευή του κτιρίου και της πλατείας, αναφυτεύονται κυρίως στον χώρο του πάρκου Νεαπόλεως, που μετά από In situ μελέτη, δεν έχει αρκετό πράσινο, στο δώμα του κτιρίου αλλά και στους πράσινους χώρους της πλατείας.

Η αναφύτευση επικεντρώνεται κυρίως σε όλα τα φυτά του Υμηττού, εκτός της τραχείας πεύκης, η οποία παρατηρείται στην περιοχή, καθώς αυτό το είδος δεν αφήνει να ανπτυχθούν άλλα φυτά και ταυτόχρονα αποτελεί και κίνδυνο για τις κατοικήσιμες περιοχές, διότι η κόμη και η ρητίνη τους είναι ιδιαίτερα εύφλεκτες, όπως αναφέρει η Πολυξένη Χαντζή, *M.Sc in Agricultural Engineering του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών*.

Έτσι, προτείνεται στις κατοικήσιμες και περιαστικές περιοχές όπως η Αγία Παρασκευή, να αναπτύσσονται φυτά όπως το κυπαρίσσι, αλλά και φυτά του Υμηττού, όπως η ψευδοακακία και η γαζία.

salvia officinalis

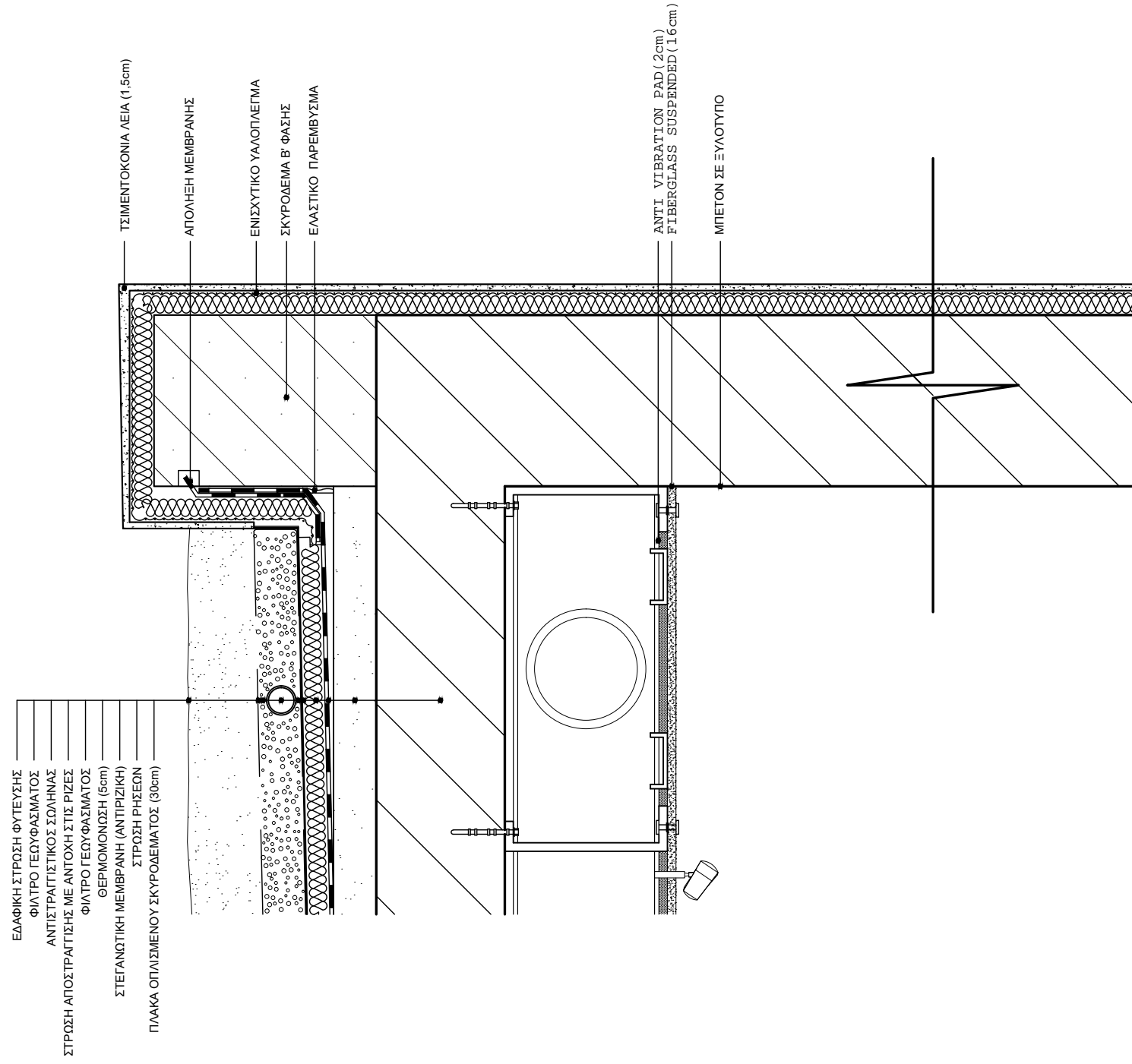
cercis siliquastrum

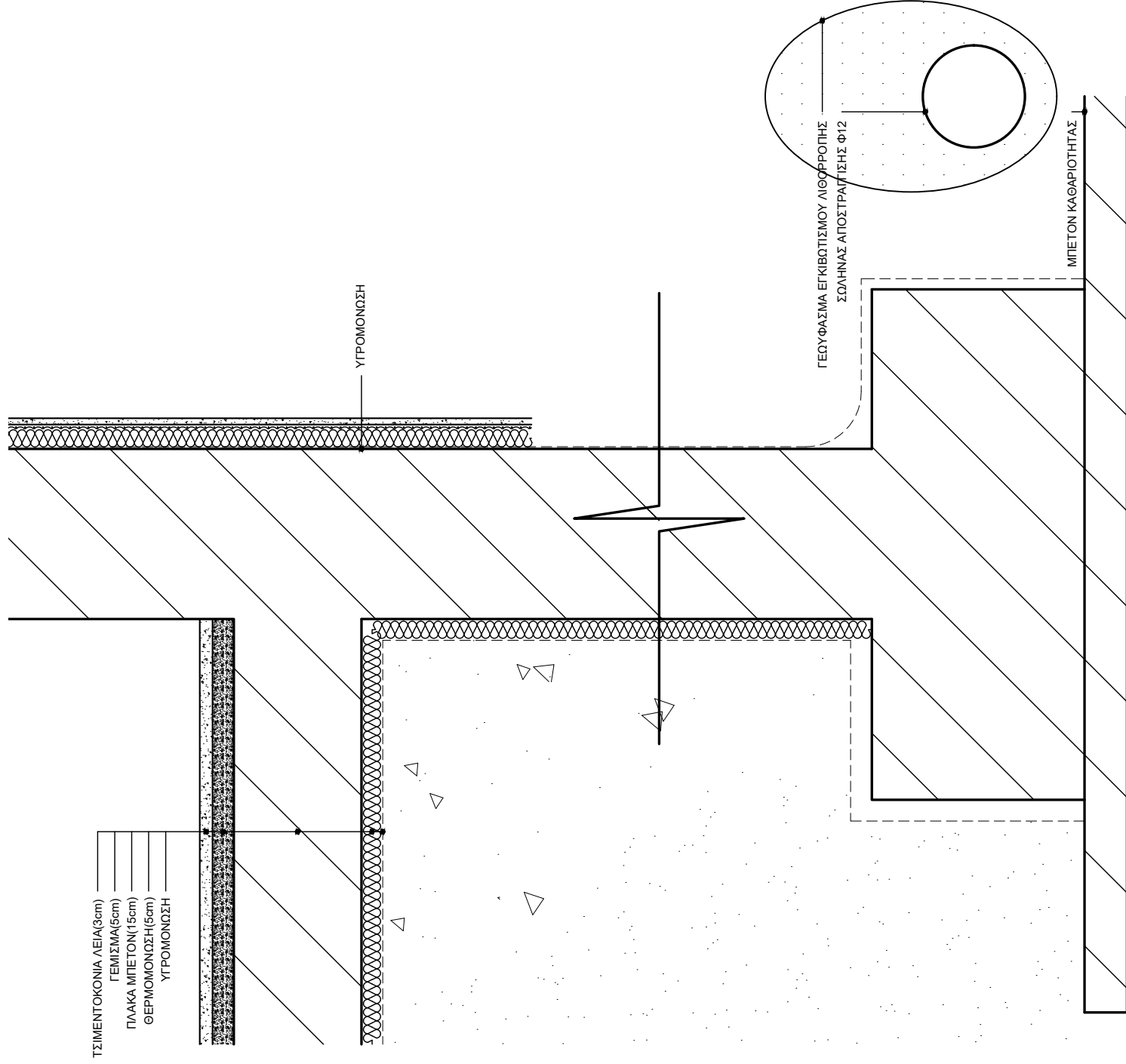

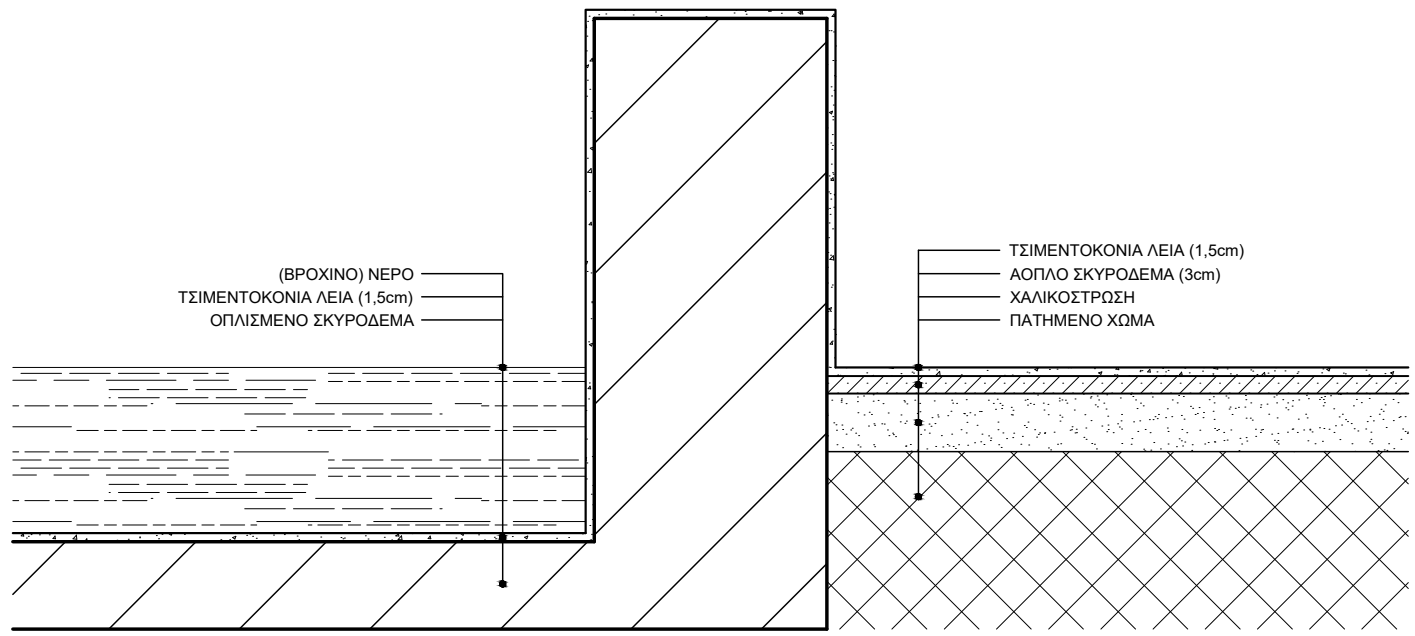
thymus vulgaris

matricaria chamomilla

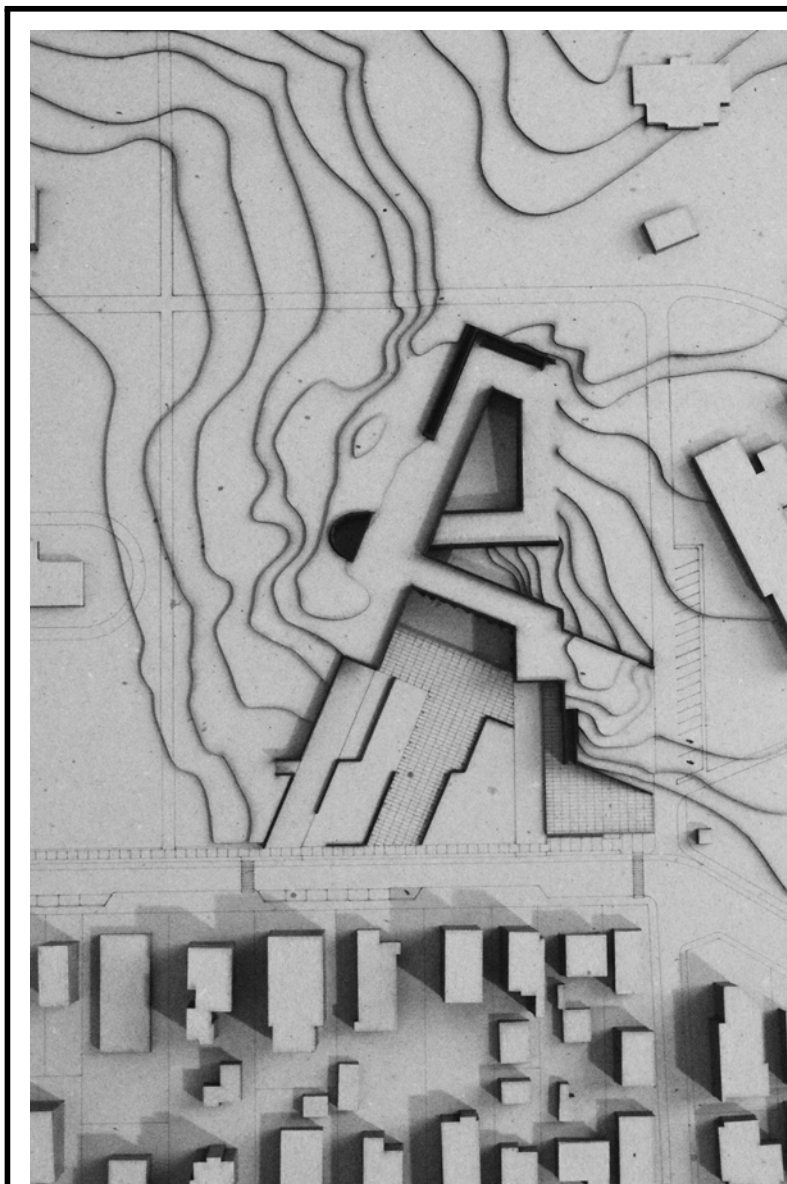

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:10

6 /

ΠΡΟΠΛΑΣΜΑ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1:500

Ο Υμηττός **|Monte Mattio|** φαίνεται σαν η ορεινή προέκταση της πόλης μας , τόσο οικεία αφού είναι στον καθημερινό οπτικό μας ορίζοντα, που δημιουργεί την αίσθηση του απολύτως γνώριμου. Όμως αυτό το τόσο γνωστό μας βουνό είναι ένας παραγνωρισμένος άγνωστος, ένας θησαυρός κρυμμένος μπροστά στα μάτια μας. Η πρόταση για την δημιουργία ενός μουσείου για τον Υμηττό θα βοηθήσει να ξαναγνωρισθούμε καλύτερα με το όμορφο αυτό βουνό. Ο επισκέπτης του μέσα από την πορεία του στο έξω και έσω χώρο και την επαφή του με τα εκθέματα θα γνωρίσει, θα κατανοήσει και θα αγαπήσει περισσότερο το βουνό, θα το επισκέπτεται και θα το προστατεύει με μεγαλύτερη ευαισθησία .Ταυτόχρονα η ύπαρξη του μουσείου και του ανοικτού περιβάλλοντος χώρου που βρίσκεται σε λειτουργική ενότητα με το ίδιο το βουνό, θα αποτελεί την ουσιαστική σύνδεση του δήμου της Αγ. Παρασκευής με το βουνό και θα εξυπηρετεί ποιοτικά τις ανάγκες των δημοτών για την ελεύθερη πρόσβασή τους σε αυτό, ενώ θα λειτουργεί ως χώρος συνάντησης, αναψυχής και επαφής όλων των επισκεπτών (*τοπικών και υπερτοπικών*) με τη φύση.

7 /

- Αιγινήτης Δ., *‘Το κλίμα της Ελλάδος’*, Τύποις Π.Δ. Σακελλαρίου, Τόμοι Α,Β. , 1908, Αθήνα.
- Γκαίτλιχ Μ., *‘Η πανίδα του Υμηττού’*, Βατικιώτης Κ. (επιμέλεια αφιερώματος), *‘Υμηττός, το Μενεξεδένιο Βουνό’*, Ένθετο ‘Επτά Ημέρες’ εφημερίδας Καθημερινή, 28.9.1997, Αθήνα.
- Γκουβάς Μ., *‘Οι φυτοκοινωνίες του όρους Υμηττός’*, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ερευνητική Ομάδα Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 2001, Θεσσαλονίκη.
- Ζερλέντης Κ., *‘Συμβολή εις την χλωρίδα του Υμηττού’*, 1965, Αθήνα.
- Καλλέργη Δ., *‘Ο Υμηττός, το ιερόν όρος της Αττικής’*, Εκδόσεις Ιδεοθέατρον.
- Καλογήρου Α., *‘Τα μονοπάτια του Υμηττού’*, Εκδόσεις Κριτική, 2003, Αθήνα.
- Κόκκου Α., *‘Το ιστορικό του Υμηττού’*, Βατικιώτης Κ. (επιμέλεια αφιερώματος), *‘Υμηττός, το Μενεξεδένιο Βουνό’*, Ένθετο ‘Επτά Ημέρες’ εφημερίδας Καθημερινή. 28.9.1997, Αθήνα.
- Λιάκου Ε., *‘Η Πολεοδομική Οργάνωση της Αγίας Παρασκευής-Η Σχέση του Αστικού Κέντρου με τον Υμηττό’*, 2008, Αθήνα.
- Μπούσμπορουρας Δ. Και Μπουρδάκης Σ., *‘Υμηττός, ένας από τους τελευταίους πνεύμονες πρασίνου της Αττικής’*, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, 1992, Αθήνα.
- Νέζης Ν., *‘Τα βουνά της Αττικής’*, Εκδόσεις Ανάβαση, 2002, Αθήνα.
- Παντελίδου-Αλεξιάδου Α., *‘Τα μοναστήρια του Υμηττού’*, Ένθετο ‘Επτά Ημέρες’ εφημερίδας Καθημερινή. 24.12.1995, Αθήνα.
- Παπανακλή Άννα , Μεταπτυχιακή εργασία *‘Διερευνήσεις για την αστικοποίηση της Αγίας Παρασκευής’*, 2006, Πρόγραμμα ‘Πολεοδομίας και Χωροταξίας’ ΕΜΠ.
- Σφήκας Γ., *‘Η χλωρίδα του Υμηττού’*, Βατικιώτης Κ. (επιμέλεια αφιερώματος), *‘Υμηττός, το Μενεξεδένιο Βουνό’*, Ένθετο ‘Επτά Ημέρες’ εφημερίδας Καθημερινή. 28.9.1997, Αθήνα.
- Σχίζας Γ., *‘Ο Υμηττός’*, Εκδόσεις Στοχαστής, 1991, Αθήνα.
- 1. https://geomythiki.blogspot.com/2017/02/blog-post_2.html
- 2. https://www.lifo.gr/articles/athens_articles/234186/savvato-lifo-now-mporei-o-ilisos-na-vgei-ksana-sto-fos
- 3-4. <https://www.mixanitouxronou.gr/pia-sinikia-tis-athinas-chtistike-stous-propodes-aftou-tou-vounou-pros-timi-enos-filellina-pou-agonistike-gia-tin-ellada-mechri-to-1923-itan-agros-ke-chorafia/>
- 5. <https://www.maxmag.gr/politismos/spilaio-toy-archedimoy-o-thisay-ros-toy-ymittoy/>
- 6. *‘Μια αγκαλιά για τον Υμηττό’*, Επιμέλεια-Μελέτη Κλεφτογιάνη Βασιλική-Θεοδωρόπουλος Ηλίας, ΣΠΑΥ Σύνδεσμος Προστασίας και Ανάπτυξης Υμηττού, Εκδόσεις Αλέξανδρος.
- 7-8. Προσωπική Συλλογή.
- 9. *‘Μια αγκαλιά για τον Υμηττό’*, Επιμέλεια-Μελέτη Κλεφτογιάνη Βασιλική-Θεοδωρόπουλος Ηλίας, ΣΠΑΥ Σύνδεσμος Προστασίας και Ανάπτυξης Υμηττού, Εκδόσεις Αλέξανδρος.
- 10. http://www.topoguide.gr/mountains/attiki/hiking_on_attiki_imittos.php
- 11-13. Προσωπική Συλλογή.
- 14-17. *‘Μια αγκαλιά για τον Υμηττό’*, Επιμέλεια-Μελέτη Κλεφτογιάνη Βασιλική-Θεοδωρόπουλος Ηλίας, ΣΠΑΥ Σύνδεσμος Προστασίας και Ανάπτυξης Υμηττού, Εκδόσεις Αλέξανδρος.
- 18. <https://mthymettosgreece.com/to-vouno/morfologia-geologia-klima/>
- 19-20. <https://www.mixanitouxronou.gr/poio-einai-to-mati-tis-attikis-i-parakseni-egkatastasi-stin-koryfi-tou-ymittou-kai-oi-theories-synomosias-oti-filoksenei-mystiki-vasi-vinteo-drone/>
- 21. https://www.lifo.gr/articles/archaeology_articles/145021/i-ypogeia-athina-i-atheati-kai-alithini-poli-kato-ap-tin-poli
- 22. http://www.topoguide.gr/mountains/attiki/hiking_on_attiki_pikilo.php
- 23-27. Προσωπική Συλλογή.
- 28. Αγοραπωλησίες κτημάτων στην πεδιάδα Αθηνών 1830-43,βιβλιογραφία Τούντα, Δημαρχείο Αγίας Παρασκευής-Αστικός Σχεδιασμός.
- 29. Αεροφωτογραφία 1938 από Γ.Υ.Σ (Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού)
- 30. ΦΕΚ 341/09-12-1953 ‘Περί τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου της Αγίας Παρασκευής Αττικής εις τα υπ’αριθμόν 1 και 78 οικοδομικά τετράγωνα.’
- 31-32. Μεταπτυχιακή εργασία *‘Διερευνήσεις για την αστικοποίηση της Αγίας Παρασκευής’*, Παπανακλή Άννα,2006,Πρόγραμμα ‘Πολεοδομίας και Χωροταξίας’ ΕΜΠ.
- 33-34. Προσωπική Συλλογή.
- 35-38. www.google.com

Ευχαριστώ πολύ τον καθηγητή και μέντορά μου κο Σπύρο Παπαδόπουλο για την πολύτιμη βοήθειά του, τις συμβουλές και την καθοδήγησή του.

Ευχαριστώ ακόμη για την συμπαράσταση και την έμπρακτη βοήθειά του σε αυτήν την προσπάθεια τον φίλο μου Τάσο Γκέλη.

